

Suvremeni demografski razvoj i procesi u Gradu Velikoj Gorici

Radoš, Matea

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:248544>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-16**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Matea Radoš

**Suvremeni demografski razvoj i procesi u Gradu Velikoj
Gorici**

Diplomski rad

**Zagreb
2020.**

Matea Radoš

**Suvremeni demografski razvoj i procesi u Gradu Velikoj
Gorici**

Diplomski rad

predan na ocjenu Geografskom odsjeku
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
radi stjecanja akademskog zvanja
magistre geografije

**Zagreb
2020.**

Ovaj je diplomski rad izrađen u sklopu diplomskog sveučilišnog studija *Geografija; smjer: istraživački (Geografski informacijski sustavi)* na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pod vodstvom doc. dr. sc. Dubravke Spevec.

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Diplomski rad

Suvremeni demografski razvoj i procesi u Gradu Velikoj Gorici

Matea Radoš

Izvadak: Demografski razvoj Grada Velike Gorice odraz je povoljnih prirodno-geografskih obilježja, historijsko-geografskog razvoja i geografskog položaja, kao i dobre prometne povezanosti s glavnim gradom. Ovaj diplomski rad temelji se na demogeografskoj analizi 58 naselja Grada Velike Gorice u suvremenom razdoblju 1991. – 2011. godine. Prvi dio rada temelji se na analizi relevantnih demografskih podataka triju Popisa stanovništva 1991., 2001. i 2011. godine. U radu se daje pregled razmještaja stanovništva na istraživanom prostoru, koji je, između ostalog, i posljedica satelitizacije i suburbanizacije Grada Zagreba te se analizira opće (ukupno) i prirodno kretanje stanovništva. Isto tako, analizira se prostorna pokretljivost, odnosno dnevna cirkulacija kao jedan od najvažnijih procesa na istraživanom prostoru, dobno-spolni, društveno-gospodarski i obrazovni sastav stanovništva kao i prostorne razlike u demografskom potencijalu koje su važne za analizu budućeg demografskog i društveno-gospodarskog razvoja istraživanog područja. Drugi dio rada obuhvaća izradu projekcije stanovništva Grada Velike Gorice za razdoblje 2011. – 2041. godine.

62 stranice, 37 grafičkih priloga, 17 tablica, 31 bibliografska referenca; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: demografska analiza, Grad Velika Gorica, demografski resursi, projekcija stanovništva

Voditelj: doc. dr. sc. Dubravka Spevec

Povjerenstvo: doc. dr. sc. Dubravka Spevec
doc. dr. sc. Luka Valožić
doc. dr. sc. Slaven Gašparović

Tema prihvaćena: 13. 2. 2020.

Rad prihvaćen: 10. 9. 2020.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Thesis
Faculty of Science
Department of Geography

Master

Contemporary population development and processes in the City of Velika Gorica

Matea Radoš

Abstract: The demographic development of the City of Velika Gorica is a reflection of favorable natural geographical features, historical-geographical development and geographical position, as well as regular transport connections with the capital of Zagreb. This thesis is based on a demographic analysis of 58 settlements of the City of Velika Gorica in the contemporary period from 1991 to 2011. The first part of this thesis is based on the analysis of the relevant demographic data from the 1991, 2001 and 2011 Censuses. The thesis gives an overview of the population distribution as a consequence of satellitization and suburbanization of the City of Zagreb and analyzes the total and natural development of the population. Spatial mobility, commuting as one of the most important processes, age-sex, socio-economic and educational composition of the population are also analyzed as well as spatial differences in demographic potential that are important for the analysis of future demographic and socio-economic development of the mentioned area. The second part of the thesis includes a population projection of the City of Velika Gorica for the period from 2011 to 2041.

62 pages, 37 figures, 17 tables, 31 references; original in Croatian

Keywords: demographic analysis, City of Velika Gorica, demographic resources, population projection

Supervisor: Dubravka Spevec, PhD, Assistant Professor

Reviewers: Dubravka Spevec, PhD, Assistant Professor
Luka Valožić, PhD, Assistant Professor
Slaven Gašparović, PhD, Assistant Professor

Thesis title accepted: 13/02/2020

Thesis accepted: 10/09/2020

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia.

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Prostorni i vremenski obuhvat.....	1
1.2. Objekt istraživanja, ciljevi i zadaci.....	2
1.3. Polazne hipoteze	2
2. Pregled dosadašnjih istraživanja.....	3
3. Pristup istraživanju	4
3.1. Metodologija rada.....	4
3.2. Metodološke napomene.....	4
4. Opća geografska obilježja Grada Velike Gorice	6
4.1. Geografski položaj.....	6
4.2. Prirodno-geografska obilježja.....	6
4.3. Historijsko-geografski razvoj	8
5. Broj i razmještaj stanovništva Grada Velike Gorice	10
5.1. Gustoća naseljenosti	16
6. Kretanje stanovništva Grada Velike Gorice	19
6.1. Opće (ukupno) kretanje stanovništva	19
6.2. Prirodno kretanje	23
6.3. Prostorna pokretljivost.....	27
6.3.1. Migracija.....	27
6.3.2. Dnevna cirkulacija.....	31
6.4. Tipovi općeg kretanja	34
7. Sastav stanovništva Grada Velike Gorice prema spolu i dobi.....	37
7.1. Sastav stanovništva prema spolu	38
7.2. Dobni sastav stanovništva	40
8. Društveno-gospodarski sastav	44
8.1. Sastav stanovništva prema ekonomskoj aktivnosti	44

8.2. Sastav zaposlenih prema gospodarskoj djelatnosti.....	45
8.3. Obrazovni sastav stanovništva	48
9. Demografski resursi Grada Velike Gorice	50
9.1. Sintetični pokazatelj demografskih resursa	50
10. Demografske projekcije i perspektiva budućeg razvoja.....	51
10.1. Metoda izrade projekcije stanovništva	51
10.2. Hipoteze o fertilitetu	52
10.3. Hipoteza o mortalitetu	53
10.4. Hipoteze o migracijskom saldu	54
11. Rezultati projekcija stanovništva.....	56
11.1. Kretanje ukupnog broja stanovnika.....	56
11.2. Sastav stanovništva prema dobi i spolu.....	57
12. Rasprava	60
13. Zaključak	61
Literatura	VII
Izvori.....	VIII
Popis grafičkih priloga	X
Popis tablica.....	XII

1. Uvod

Suvremeni demografski razvoj Hrvatske obilježavaju negativni demografski trendovi i procesi među kojima su najintenzivniji depopulacija, senilizacija i izrazita emigracija stanovništva. Demografska problematika, odnosno proučavanje stanovništva nekog prostora, temelj je za buduće planiranje i razvoj nekog prostora. Prema Štercu (2015: 79) „demogeografija je znanstvena disciplina u okviru sustava socijalno-geografskih disciplina koja proučava geopovršinske odnose (sadržaji, procesi, veze i odnosi materijalizirani u novom obliku i na drugom mjestu na geopovršini) nastale prožimanjem kompleksnih geografskih faktora i stanovništva i geopovršinskog odraza odnosa u samom stanovništvu: s ciljem otkrivanja, objašnjavanja i predviđanja zakonitosti u procesu njihova transformiranja i valoriziranja“. Upravo zbog toga, proučavanje stanovništva nekog prostora nužno je za razumijevanje procesa i promjena koje se odvijaju u tome prostoru.

Tijekom svoje povijesti, grad Velika Gorica razvio se od malog seoskog trgovišta do suvremenog urbanog naselja sa 31.553 stanovnika (Popis 2011.). Danas s pripadajućim okolnim naseljima upravni grad Velika Gorica broji preko 60.000 stanovnika (*Grad Velika Gorica*, n.d.). Porast broja stanovnika uvjetovan je spletom brojnih povoljnih obilježja i faktora, točnije historijsko-geografskih i prirodno-geografskih obilježja kao i vrlo povoljnim geografskim položajem. Navedena obilježja imala su velik utjecaj na cjelokupan razvoj upravnog grada i urbanog naselja Velike Gorice pa tako i na demografski razvoj. Isto tako, suburbanizacija Zagreba očituje se u satelitizaciji kao glavnom prostorno-strukturnom obliku koji je zahvatio okolicu glavnoga grada, a time i Veliku Goricu.

1.1. Prostorni i vremenski obuhvat

Pojam Grad Velika Gorica odnosi se na područje bivše Općine Velika Gorica koja je postojala do nove administrativno-teritorijalne organizacije 1993. godine. Tada je posebnim zakonom Sabor Republike Hrvatske dodijelio poseban status grada svim županijskim središtima te je status grada dobilo još stotinjak gradskih naselja s većim ili manjim brojem pripadajućih naselja u granicama upravnih jedinica (Magaš, 2013). Upravo tada, Velika Gorica je dobila status upravnog (administrativnog) grada. Važno je napomenuti kako se pojam Grad Velika Gorica odnosi na područje gradske općine sa središtem u Velikoj Gorici, a obuhvaća 58 naselja, čime se razlikuje od pojma grad Velika Gorica koji se odnosi na gradsko naselje Velika Gorica. U radu je istraživana demografski

razvoj (pokazatelji i strukture) Grada Velike Gorice u suvremenom razdoblju, odnosno kroz posljednja dva međupopisna razdoblja 1991. – 2001. i 2001. – 2011., a analizirani su i podaci prirodnog kretanja stanovništva od 1991. do 2018. godine na području Grada Velike Gorice.

1.2. Objekt istraživanja, ciljevi i zadaci

Objekt istraživanja su demografski procesi Grada Velike Gorice te njihov odnos s ostalim društveno-gospodarskim procesima njezine okolice i Hrvatske u cjelini. Isto tako, u radu se daje pregled razmještaja stanovništva kao posljedice satelitizacije i suburbanizacije Grada Zagreba te se analizira opće (ukupno) i prirodno kretanje stanovništva. Poseban naglasak je na prostornoj pokretljivosti, točnije na dnevnoj cirkulaciji kao jednom od najvažnijih procesa u istraživanom prostoru zbog dobre prometne povezanosti sa Zagrebom. Također, razmatra se dobno-spolni sastav, ekonomski sastav i obrazovni sastav stanovništva kao i prostorne razlike u demografskom potencijalu koje su važne za analizu budućeg demografskog i društveno-gospodarskog razvoja navedenog područja. Cilj rada je istražiti prostorne razlike u demografskoj dinamici i strukturi kao osnovi za budući demografski i društveno-gospodarski razvoj promatranog prostora te izrada projekcije stanovništva kojom će se prikazati mogući trend budućih demografskih kretanja.

1.3. Polazne hipoteze

Na temelju proučene relevantne stručne i znanstvene literature i poznavanja istraživanog prostora, postavljene su sljedeće hipoteze:

1. Grad Velika Gorica, kao središnje naselje istraživanog prostora, bilježi pozitivne demografske trendove u odnosu na ostala naselja upravnog grada te je vidljiv polariziran demografski razvoj istraživanog prostora.
2. U Gradu Velikoj Gorici odvijaju se negativni demografski procesi: depopulacija ruralnih naselja te smanjenje udjela mladog stanovništva u populaciji Grada, odnosno senilizacija.
3. Grad Velika Gorica će na sljedećem popisu stanovništva 2021. godine, nakon stagnacije u posljednjem međupopisnom razdoblju, zabilježiti pad ukupnog broja stanovnika.

2. Pregled dosadašnjih istraživanja

Demografska problematika Grada Velike Gorice istražena je kroz povezanost s Gradom Zagrebom. Vresk (1978) analizira pojedina demografska obilježja Velike Gorice kroz gradsku regiju Zagreba. U ovome znanstvenom radu Vresk određuje stupanj socioekonomske preobrazbe naselja kroz udio dnevnih migranata i funkciju rada te analizira populacijski razvoj naselja koja čine navedenu gradsku regiju, a time i Veliku Goricu. Također, Vresk (1984) utvrđuje dnevni urbani sistem Zagreba čime obuhvaća gravitacijsko područje Zagreba te, zbog dnevnih migracija i prema zaposlenosti stanovništva, analizira i podatke za Veliku Goricu. Šterc (1985) uključuje Veliku Goricu u analizi demografskog razvoja prisavskih naselja između Zagreba i Siska te prati kretanje broja njenih stanovnika. Kao nastavak na svoje prethodne radove, Vresk (1985) obuhvaća Veliku Goricu u analizi oblika urbanizacije i prostorne pokretljivosti središnje Hrvatske. Nadalje, Vresk (1997) analizira dinamiku suburbanizacije Grada Zagreba, a posebnu pažnju posvećuje satelitizaciji kao glavnom prostorno-strukturnom obliku suburbanizacije te, između ostalog, analizira i značenje Velike Gorice. Bitno je napomenuti kako sama demografska problematika i razvoj Velike Gorice, kao upravnog grada, do danas nisu dovoljno obrađeni. Kao što je prethodno navedeno, u svim radovima je njena demografska slika analizirana kroz gradsku regiju, dnevni urbani sistem Zagreba te ne postoje istraživački radovi novijeg datuma koji bi obuhvatili suvremeno razdoblje ovog prostora stoga će ovaj rad doprinijeti nekim novim spoznajama o demografskom razvoju Velike Gorice u razdoblju nakon 1991. godine.

3. Pristup istraživanju

3.1. Metodologija rada

Za potrebe ovoga rada korištena je metoda analize dostupne znanstvene i stručne literature kako bi se dobio teorijski uvid u demografsku problematiku, najprije na razini Republike Hrvatske te onda i na razini Grada Velike Gorice. Proučavana je literatura vezana za demografsku tematiku općenito te literatura i izvori koji su relevantni za demografsku problematiku Grada Velike Gorice kako bi se dobila sveobuhvatna demografska slika istraživanog područja. S obzirom da se ovaj rad temelji na analizi ukupnog kretanja stanovništva u suvremenom razdoblju, prikupljeni su podaci popisa stanovništva 1991. – 2011. godine te podaci prirodnog kretanja 1991. – 2018. godine.

Temeljni izvor za ovo istraživanje su podaci Državnog zavoda za statistiku, točnije podaci u bazi podataka *Naselja i stanovništvo RH 1857. – 2001.*, *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.* i *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.* Analiza navedenih podataka omogućuje uvid u opće i prirodno kretanje stanovništva te u sastave stanovništva prema različitim obilježjima. Navedeni podaci su obrađeni te su grafičko-statističkim metodama izrađene tablice i grafički prikazi u *Microsoft Excelu 2007.* Prostorne analize i vizualizacija prostornih podataka, odnosno tematske koropletna karte izrađene su pomoću pojedinih aplikacija i ekstenzija ArcGIS softvera 10.3.1.

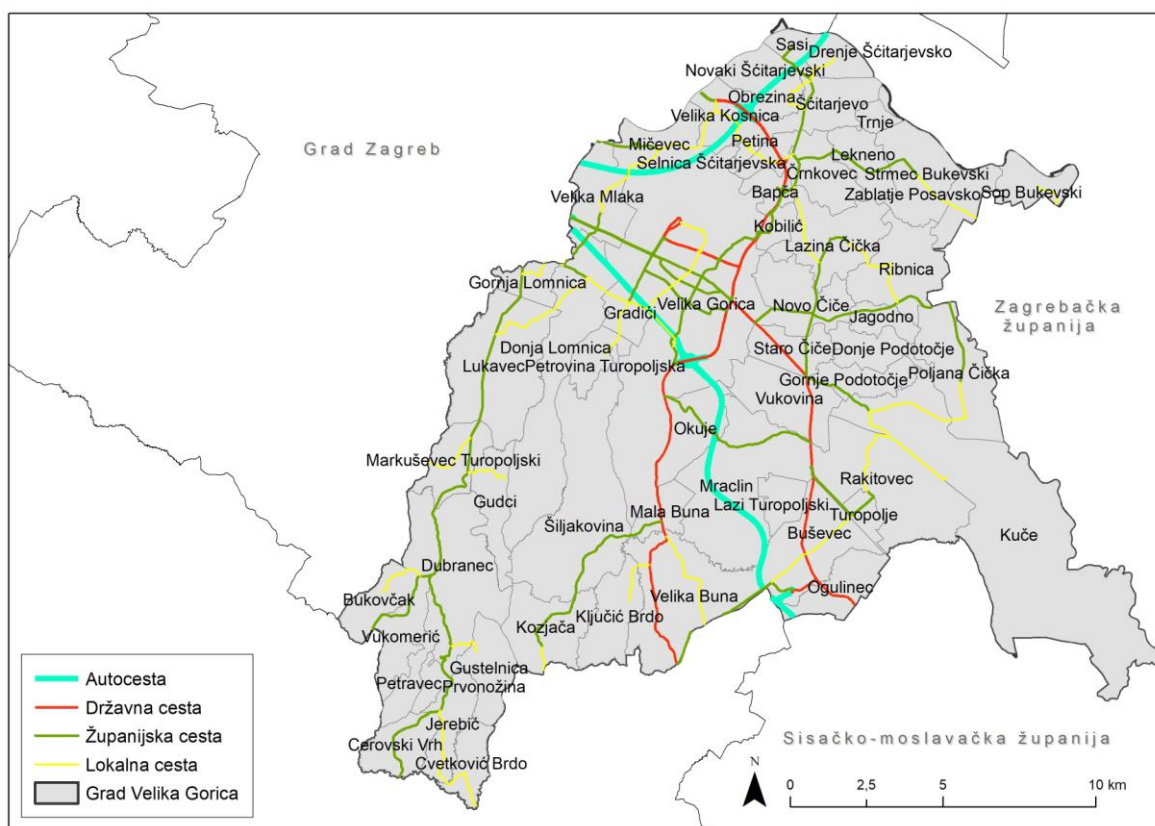
3.2. Metodološke napomene

Zbog promjene metodologije popisa stanovništva s *de iure* (stalno stanovništvo) na *de facto* (uobičajeno mjesto stanovanja), podaci iz popisa stanovništva 1991. i 2001. nisu u potpunosti usporedivi. No, promjena metodologije nije uzeta u obzir u radu, nego se koriste podaci o ukupnom broju stanovnika, kako ih iskazuje popis.

Iako se podaci Popisa stanovništva 2001. i Popisa stanovništva 2011. godine temelje na konceptu „uobičajenog mjesta stanovanja“, oni nisu usporedivi zbog dodanog kriterija za uključivanje, odnosno isključivanje osobe u ukupno stanovništvo. U Popisu 2001. prvi put je primijenjen koncept „uobičajenog mjesta stanovanja“ i uvodi se razdoblje od jedne godine ili dulje kao osnovni kriterij za uključivanje ili isključivanje osobe iz ukupnog stanovništva. Na ovaj način su iz Popisa isključene sve osobe koje su imale prebivalište u Republici Hrvatskoj, a boravile su u inozemstvu duže od godine dana, a uključene su one koje su u Republici Hrvatskoj boravile godinu dana ili duže bez obzira na to jesu li imale prijavljeno boravište. No, iako se u Popisu 2011. također primjenjuje navedeni koncept, podaci navedenih popisa nisu neposredno usporedivi jer se 2011. godine

po prvi puta uvodi namjera odsutnosti/prisutnosti kao dodatni kriterij za uključivanje ili isključivanje osobe iz ukupnog stanovništva. Zbog male razlike u broju stalnog i ukupnog stanovništva na promatranom području, promjena metodologije nije uzeta u obzir već se podaci koriste kako ih prikazuje popis.

Radi mogućnosti usporedbe demografskih obilježja u različitim razdobljima, podaci su svedeni na razinu administrativno-teritorijalne organizacije Grada Velike Gorice iz 2012. godine kada je donesena odluka o granicama područja naselja u Gradu Velikoj Gorici, a čini ju 58 naselja (*Službeni glasnik Grada Velike Gorice – Broj 5./2012.*).

Sl. 1. Administrativno-teritorijalni ustroj i prometno-geografski položaj Grada Velike Gorice

Izvor: Grad Velika Gorica – promet i prostor (2020)

4. Opća geografska obilježja Grada Velike Gorice

Kao što je prethodno navedeno, splet prirodno-geografskih i historijsko-geografskih obilježja te geografski položaj imali su temeljni utjecaj na ukupan razvoj Grada Velike Gorice, kao i na sam demografski razvoj istraživanog prostora. Upravo zbog toga, potrebno je objasniti ulogu ovih faktora za demografsku sliku Grada.

4.1. Geografski položaj

Grad Velika Gorica nalazi se na sjeverozapadu Kontinentalne Hrvatske. Područje Grada prostire se od rijeke Save na sjeveroistoku do rijeke Kupe na jugozapadu. Upravo zbog smještaja između dviju rijeka, geografski položaj navedenog područja vrednovan je od prapovijesti, a posebice od rimskog doba kada je započela urbanizacija te su izgrađene važne prometnice. U tom razdoblju prostor je povezan mostovima, cestama i putovima te pojedina naselja dobivaju na strateškoj važnosti.

Veliku Goricu karakterizira povoljan prometno-geografski položaj jer neki od ključnih prometnih pravaca prolaze kroz sam grad ili blizu njega. Važna cestovna poveznica je Velikogorička cesta kojom teče sav cestovni promet iz smjera Siska prema Zagrebu te je upravo zbog toga izuzetno prometna. Uz velikogoričku gradsku četvrt Pleso smještena je Zračna luka „Franjo Tuđman“, a otvaranje prve željezničke pruge 1862. godine, između Zagreba i Siska, koja je prolazila kroz Veliku Goricu, značilo je prometno povezivanje Velike Gorice s dva velika grada. Međutim, željeznička postaja nije bila smještena u središtu naselja već puno južnije, gdje se nalazi i danas. Tako udaljena, bila je od male koristi za širu populaciju te nikada nije mogla postati važno lokalno prometno čvorište (Puhmajer i dr., 2005). Danas, izgradnjom istočne obilaznice, Velika Gorica je spojena s istočnim dijelom Zagreba preko Domovinskog mosta, a i dalje je u izgradnji autocesta Zagreb – Sisak koja će Zagreb sa Siskom spajati preko Velike Gorice, no zasada je izgrađena do Lekenika. Veliku važnost predstavlja i blizina europskog cestovnog i željezničkog koridora X.

Iz prethodno navedenog, vidljivo je kako je geografski položaj od izuzetne važnosti za Veliku Goricu, a razvoj grada determiniran je njegovim prometnim položajem te blizinom i dobrom povezanošću s glavnim gradom Zagrebom.

4.2. Prirodno-geografska obilježja

Reljef Velike Gorice sastoji se od dva dijela, od ravničarskog dijela uz rijeku Savu na sjeveru te od blago brežuljkastog dijela u Vukomeričkim goricama na jugu (*Strategija razvoja Grada Velike Gorice 2014. – 2020.*, n.d.). Za veći dio jugoistočne okolice Zagreba

upotrebljava se ime Turopolje koje se javlja već od 1334. godine, ali se sve do 16. stoljeća, a povremeno i do 18. stoljeća upotrebljavalo ime „Campus Zagrebiensis“ (Zagrebačko polje) (Njegač, 2015). To je blago valovita nizinska ravan koja se jače izdiže samo na zapadu. Prosječna nadmorska visina turopoljske ravnice kreće se između 100 i 120 metara, s time da je najniža uz rijeku Savu kod mjesta Suša na granici sa Sisačko-moslavačkom županijom (95 metara) (*Strategija razvoja Grada Velike Gorice 2014. – 2020.*, n.d.).

Prirodno-geografska obilježja, kao i povoljan geografski položaj, uvelike su utjecali na razlike u gospodarskom značenju pojedinih dijelova, a time i na naseljenost. Težište naseljenosti bili su nizinski dijelovi, naselja su pretežno razvijana uz obalu Save u višoj zoni jer su velike površine u savskoj aluvijalnoj ravni, tj. na desnoj obali Save, gotovo nenasele zbog velike mogućnosti poplava.

U Velikoj Gorici klima je umjereno topla vlažna, prosječna godišnja temperatura kreće se oko 13 °C, a prosječna godišnja količina padalina iznosi oko 900 mm. Najtopliji mjeseci su srpanj i kolovoz s prosječnom temperaturom od 22 °C, a najhladniji je siječanj s temperaturom od -1 °C. Padaline su uglavnom ravnomjerno raspoređene tijekom godine, iako ih najviše ima u lipnju i studenom (*Strategija razvoja Grada Velike Gorice 2014. – 2020.*, n.d.). Iz navedenih klimatskih obilježja vidljivo je kako je klima istraživanog područja izuzetno povoljna te ne utječe na razmještaj stanovništva na navedenom području.

Najrasprostranjeniji oblik vegetacije u Velikoj Gorici su šume hrasta lužnjaka. Nekad su nizinske posavsko-odranske i vukomeričke šume predstavljale jedinstven šumski kompleks jer je područje između Save i Odre zbog vlažnosti bilo pogodno za razvoj većih šumskih površina hrasta lužnjaka. Jugoistočno od Velike Gorice, u blizini naselja Kuče, nalazi se Turopoljski lug koji je ostatak prapovijesne šume koja je nekoć sezala sve do područja današnjeg grada Velike Gorice. Nalazi se na močvarnom području te je u prošlosti bio od izuzetne gospodarske važnosti zbog dostupnosti drva kao građevnog materijala. No, danas su nekadašnji šumski kompleksi odvojeni iskrčenim pojasom uz cestu gdje su nastajala mlađa naselja (npr. Lekenik). Danas je Turopoljski lug omeđen s jedne strane rijekom Odrom, a s druge strane naseljima Buševac, Donji Vukojevec, Peščenica i Lekenik (*Grad Velika Gorica*, n.d.).

Vukomeričke gorice su nisko, raščlanjeno pobrđe čija je jezgra izgrađena od tercijarnih stijena. U geološkom smislu su nastavak nižih dijelova plešivičkog prigorja, a pružaju se na jug do lijeve obale Kupe. Ne postoji značajnija prirodna prepreka na ovome području, no prometno-geografska važnost položaja Siska i Karlovca uvjetovala je da područje Vukomeričkih gorica ostane bez značajnijih prometnica što se odrazilo na slabiju

povezanost sa Zagrebom. Cijeli prostor Vukomeričkih Gorica je naseljen (Magaš, 2013), no nije se razvilo jače lokalno središte jer je međusobna povezanost naselja slaba, već su pojedini dijelovi lokalnim cestama povezani s Lekenikom i Velikom Goricom pa tako i sa Zagrebom.

4.3. Historijsko-geografski razvoj

Područje današnjeg Grada Velike Gorice naseljeno je još od prapovijesti kada je plodna dolina rijeke Save predstavljala težište naseljenosti. U mlađem kamenom dobu isticalo se Gradišće kod Starog Čiča gdje su stočari i poljodjelci izgradili prve zemuničke nastambe. Tijekom bakrenog i brončanog doba najviše se spominju naselja Staro Čiče, Novo Čiče i Dubranec kao težišta naseljenosti i nalazišta dokaza o prisutnosti raznih kultura. Naseljavanje ovih područja nastavljeno je sve do dolaska rimske civilizacije (*Grad Velika Gorica*, n.d.).

Rimskim osvajanjem Panonije u 1. st .pr. Krista dolazi do uključivanja današnjeg područja Velike Gorice u sastav rimske civilizacije. U razdoblju od 6. do 9. godine poslije Krista kada je vladao Tiberije, u potpunosti je osvojeno područje na kojem je bila Andautonija (današnje Šćitarjevo). No, dolazak Rimljana donosi i brojne promjene na ovome područje. U tome razdoblju prvi put je urbanizirano međuriječje Save i Kupe izgradnjom glavnog naselja na Savi i povezivanjem prostora sustavom cesta, putova i mostova. Preko ovoga područja Rimljani grade dvije državne ceste, jednu iz Akvileje preko Emone (Ljubljane) za Sisciju (Sisak), a drugu iz Dalmacije, preko Siscije za Poetovio (Ptuj). Trasa prve ceste prolazila je kroz današnju Gornju Lomnicu, Petrovinu, Okuje, Mraclin te se u Buševcu spajala s cestom Siscia – Poetovio, čija je trasa obuhvaćala naselja Sisak, Sela, Dužica, Ogulinec, Buševac, Vukovina, Staro Čiče, Novo Čiče, Bapče, Šćitarjevo i dalje prema sjeveru. Osim državnih cesta, na području Andautonije postojale su i lokalne prometnice koje su povezivale Andautoniju s brojnim manjim naseljima na području današnjih Veleševca, Turopoljskog luga, Buševca, Novog Čiča, Velike Gorice, Odre itd. u kojima su živjeli starosjedioci. Andautonija je kao savska luka i mjesto na značajnim državnim prometnim pravcima od samog svog početka imala veliku stratešku važnost (*Grad Velika Gorica*, n.d.).

Velika Gorica prvi se put spominje u pisanim dokumentima 1228. godine kao malo mjesto s nekoliko kuća, a već 1334. godine postaje sjedište župe. No, veće značenje ima tek od 17. stoljeća jer se nalazi na važnoj cestovnoj prometnici iz Siska preko Zagreba do Zidanog Mosta. Isto tako, od 17. stoljeća Velika Gorica doživljava gospodarski i

demografski procvat jer se pojavom sajмова potiče razvoj raznih obrta, a upravo obrtnici naseljavaju sam grad. Također, izgradnjom željezničke pruge Sisak – Zidani Most, Velika Gorica samo potvrđuje svoj povoljan geografski položaj. Oblik i pružanje naselja vezani su uz prometne pravce koji su tijekom povijesti najviše utjecali na naseljenost ovoga područja (Matković Mikulčić i Bukovec, 1999).

5. Broj i razmještaj stanovništva Grada Velike Gorice

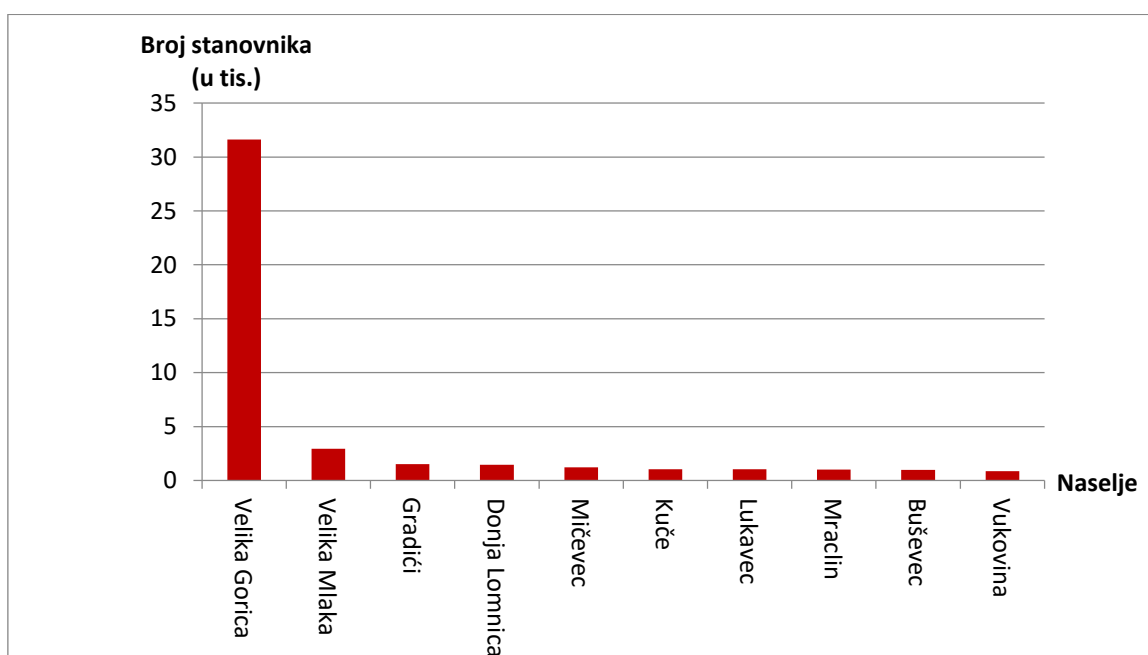
Godine 1991. na području Grada Velike Gorice živjelo je 56.884 stanovnika te je broj stanovnika već kod sljedećeg Popisa 2001. godine porastao na 63.517 (*Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001.*, 2005). Bitno je napomenuti kako je prema posljednjem popisu stanovništva 2011. godine na području Zagrebačke županije, površine 3.096 km², živjelo 317.606 stanovnika dok je na području Grada Velike Gorice živjelo 63.517 stanovnika odnosno 20 % stanovništva Zagrebačke županije. Planiranjem razvoja Zagreba nakon Drugog svjetskog rata, Velika Gorica dobiva značaj manjeg centra čija se ekspanzija tek očekivala zbog položaja uz trasu željezničkih i cestovnih pravaca prema Sisku. Zapravo, razvoj Zagreba i Siska te tranzit među njima snažno utječu na razvoj Velike Gorice u razdoblju nakon Drugog svjetskog rata (Puhmajer i dr., 2005). Također, velik utjecaj na razvoj Velike Gorice imala je suburbanizacija i satelitizacija Grada Zagreba kada dobiva i nove funkcije. Na taj način, Velika Gorica je postala važan grad za brojna naselja u okolici te, osim što ih opskrbljuje funkcijama, predstavlja poveznicu do Zagreba.

Tab. 1. Naselja Grada Velike Gorice prema broju stanovnika 1991. godine

Broj stanovnika	Naselja			Stanovništvo		
	Broj	Udio (%)	Kum. (%)	Broj	Udio (%)	Kum. (%)
< 100	10	17,24	17,24	679	1,19	1,19
100 – 200	10	17,24	34,48	1.557	2,74	3,93
200 – 500	22	37,93	72,41	6.848	12,04	15,97
500 – 1000	8	13,80	86,21	5.998	10,54	26,51
1000 – 5000	7	12,07	98,28	10.188	17,91	44,42
≥ 5000	1	1,72	100,00	31.614	55,58	100,00
Ukupno	58	100,00	-	56.884	100,00	-

Izvor: *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001.*, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.

Prema podacima Popisa stanovništva 1991. godine, prosječna veličina naselja na području upravnog grada Velike Gorice iznosila je 980,75 stanovnika, no ako se izuzme Velika Gorica prosječna veličina naselja je bila 435,69 stanovnika. U Gradu Velikoj Gorici prevladavala su naselja koja broje manje od 500 stanovnika (42 naselja) te je u njima živjelo samo 15,97 % stanovnika. Tek jedno naselje, Velika Gorica, imalo je više od 5.000 stanovnika, točnije 31.614 (tab. 1). No, sama uloga Velike Gorice kao centralnog naselja dovodi do prevelike razlike između veličine naselja na području Grada. Upravo ta neravnomjerna naseljenost vidljiva je iz podatka prema kojem je raspon varijacije (broja stanovnika) između najvećeg naselja (Velika Gorica, 31.614 stanovnika) i najmanjeg naselja (Zablatje Posavsko, 39 stanovnika) iznosio čak 31.575 stanovnika, a između drugog najvećeg naselja (Velika Mlaka, 2.925 stanovnika) i najmanjeg samo 2.886 stanovnika (izračunato prema: *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001.*). Osim Velike Gorice, po veličini su se isticala naselja Velika Mlaka (2.925), Gradići (1.518) i Donja Lomnica (1.462) (sl. 2).

Sl. 2. Veća naselja Grada Velike Gorice prema broju stanovnika 1991. godine

Izvor: *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001.*, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.

Nadalje, prema podacima Popisa stanovništva 2001. godine, prosječna veličina naselja iznosila je 1095,12 stanovnika, odnosno 520,31 ako se izuzme Velike Gorica.

Naravno, ovo povećanje prosječne veličine naselja rezultat je povećanja ukupnog broja stanovnika na 63.517.

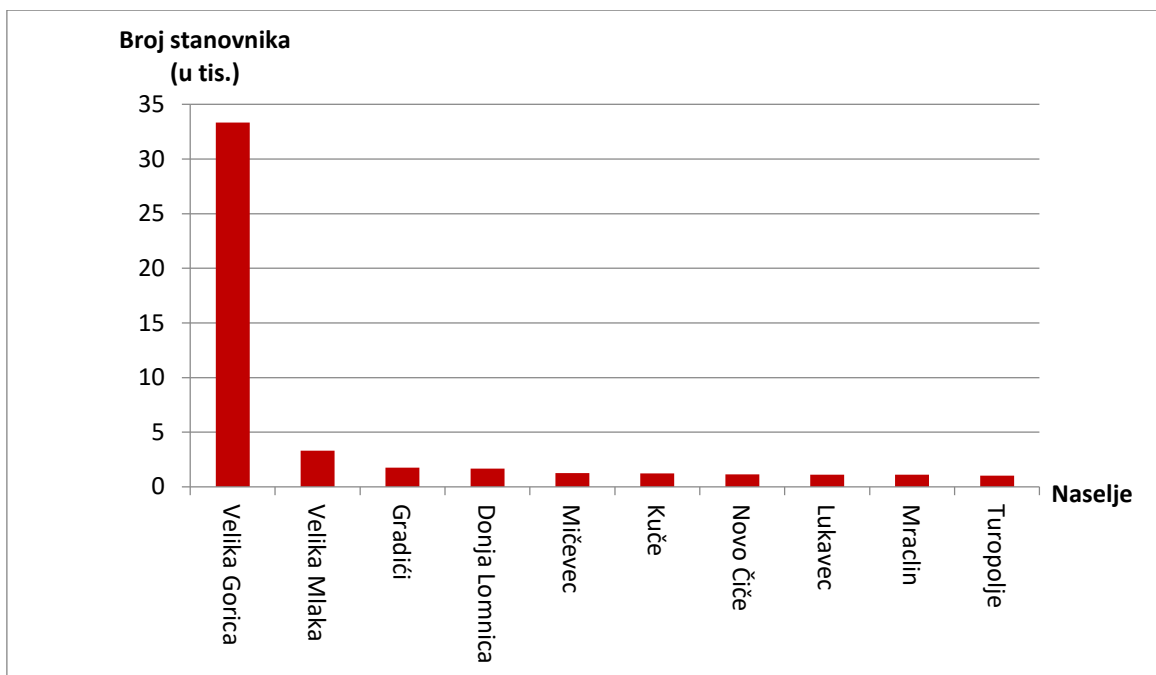
Tab. 2. Naselja Grada Velike Gorice prema broju stanovnika 2001. godine

Broj stanovnika	Naselja			Stanovništvo		
	Broj	Udio (%)	Kum. (%)	Broj	Udio (%)	Kum. (%)
< 100	11	18,97	18,97	712	1,12	1,12
100 – 200	6	10,34	29,31	950	1,50	2,62
200 – 500	17	29,31	58,62	5.751	9,05	11,67
500 – 1000	14	24,14	82,76	9.156	14,42	26,09
1000 – 5000	9	15,52	98,28	13.609	21,42	47,51
≥ 5000	1	1,72	100,00	33.339	52,49	100,00
Ukupno	58	100,00	-	63.517	100,00	-

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.

Najveći broj naselja je veličine 200 – 500 te 500 – 1000 stanovnika (31 naselje) te zajedno broje 14.907 stanovnika (23,47 %). Velika Gorica se i dalje ističe kao najveće i jedino naselje koja ima preko 5.000 stanovnika te sa svojih 33.339 stanovnika čini čak 52,49 % svih osoba koje žive na području Grada. U usporedbi s podacima iz 1991. godinom (tab. 1), povećao se broj naselja veličine 500 – 1000 stanovnika s 8 na 14 naselja kao i broj stanovnika koji žive u tim naseljima sa 5.998 na 9.156. Također, smanjio se broj naselja koja pripadaju skupinama 100 – 200 te 200 – 500 stanovnika s 10 na 6, odnosno 22 na 17 naselja kao i broj stanovnika koji žive u tim naseljima (zbrojeno: s 8.405 na 6.701).

Porastom broja stanovnika, naselje Velika Gorica sve više se ističe u vlastitom urbanom sistemu što rezultira povećanom razlikom između najvećeg (Velika Gorica, 33.339 stanovnika) i najmanjeg naselja (Jerebić, 41 stanovnik) te ona iznosi čak 33.298 stanovnika. Također, raste i broj stanovnika u ostalim većim naseljima Grada Velike Gorice. Ostala veća naselja su Velika Mlaka (3.306 stanovnika), naselje otprilike na pola puta između Zagreba i Velike Gorice te Gradići (1.759 stanovnika) i Donja Lomnica (1.665 stanovnika) koji, zbog ubrzanog rasta broja stanovnika, od nekadašnjih seoskih naselja postaju predgrađe Velike Gorice te imaju sve veće značenje u samom urbanom sistemu Grada Velike Gorice.

Sl. 3. Veća naselja Grada Velike Gorice prema broju stanovnika 2001. godine

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.

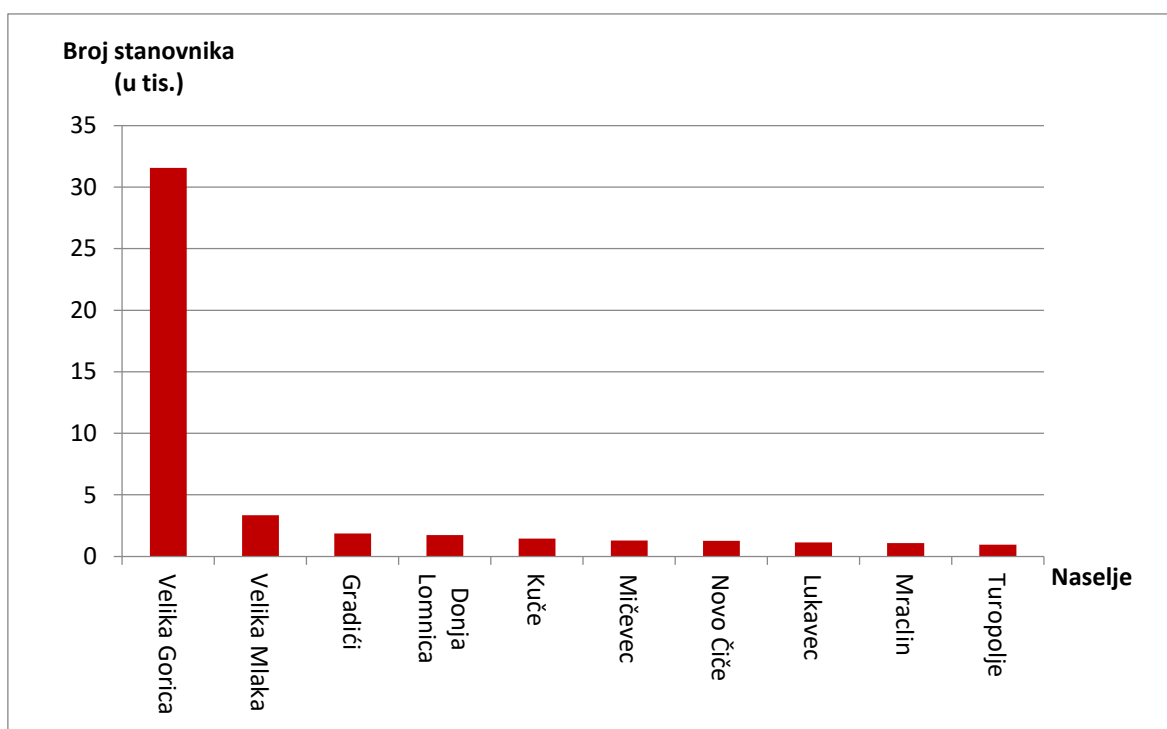
Prema Popisu stanovništva 2011. godine vidljiva je stagnacija u ukupnom broju stanovnika te ta brojka i dalje iznosi 63.517. Stanovništvo živi u 58 naselja prosječne veličine 1.095 stanovnika, a ako se izuzme Velika Gorica, prosječna veličina naselja iznosi 560 stanovnika.

Tab. 3. Naselja Grada Velike Gorice prema broju stanovnika 2011. godine

Broj stanovnika	Naselja			Stanovništvo		
	Broj	Udio (%)	Kum. (%)	Broj	Udio (%)	Kum. (%)
< 100	11	18,97	18,97	663	1,04	1,04
100 – 200	5	8,62	27,59	722	1,14	2,18
200 – 500	16	27,59	55,18	5.512	8,68	10,86
500 – 1000	17	29,31	84,49	11.933	18,79	29,65
1000 – 5000	8	13,79	98,28	13.134	20,68	50,33
≥ 5000	1	1,72	100,00	31.553	49,67	100,00
Ukupno	58	100,00	-	63.517	100,00	-

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (7.4.2020.)

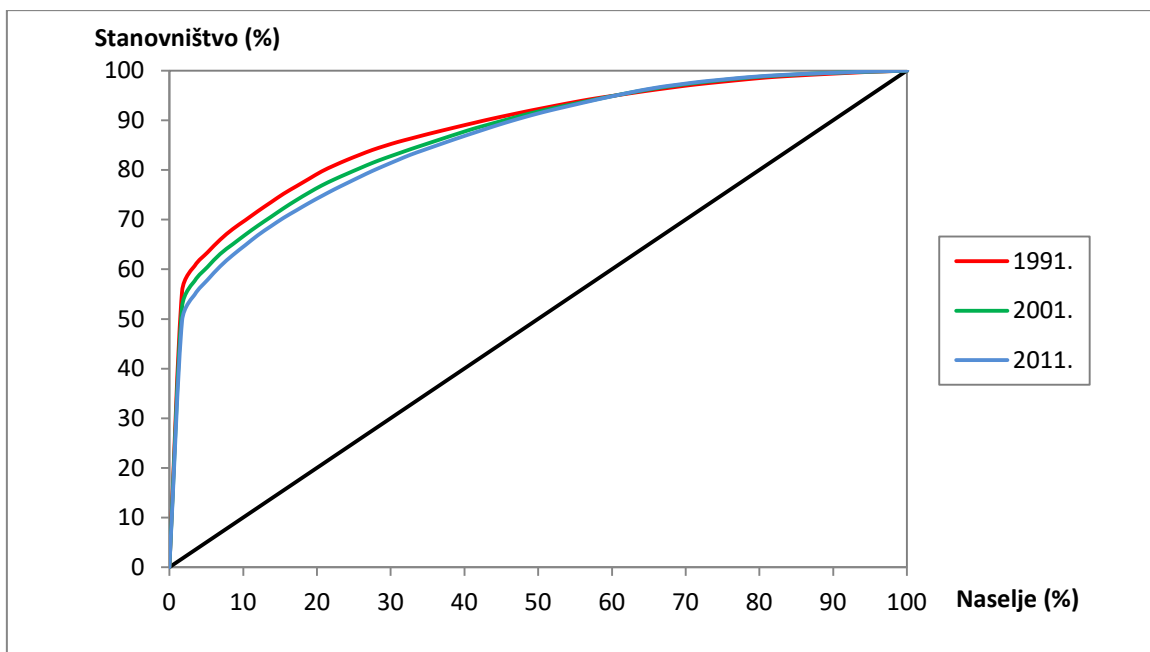
Primjećuje se pad broja stanovnika centralnog naselja u odnosu na 2001. godinu (s 33.339 na 31.553 stanovnika), također, broj stanovnika se smanjio u naseljima manjim od 500 stanovnika, dok se uvelike povećao u naseljima 500 – 1000 i 1000 – 5000 stanovnika. No, manje od 500 stanovnika imaju čak 32 naselja u kojima živi samo 6.897 stanovnika (10,86 %). Ovakva disperzna naseljenost i usitnjena struktura naselja imaju velik utjecaj na daljnju depopulaciju naselja u kojima prevladava staro stanovništvo te onih koja imaju lošu prometnu povezanost s Velikom Goricom. S druge strane, najveće i jedino naselje s više od 5.000 stanovnika, ujedno i jedino gradsko naselje, i dalje je Velika Gorica (31.553 stanovnika), gospodarsko, kulturno i obrazovno središte Grada u cjelini. Ostala veća naselja su Velika Mlaka (3.334 stanovnika), Gradići (1.860 stanovnika) i Donja Lomnica (1.732 stanovnika) koji zbog svojeg povoljnog položaja također bilježe porast broja stanovnika, no unatoč apsolutnom rastu, upravo ostala veća naselja sve više relativno zaostaju za Velikom Goricom (sl. 4).

Sl. 4. Veća naselja Grada Velike Gorice prema broju stanovnika 2011. godine

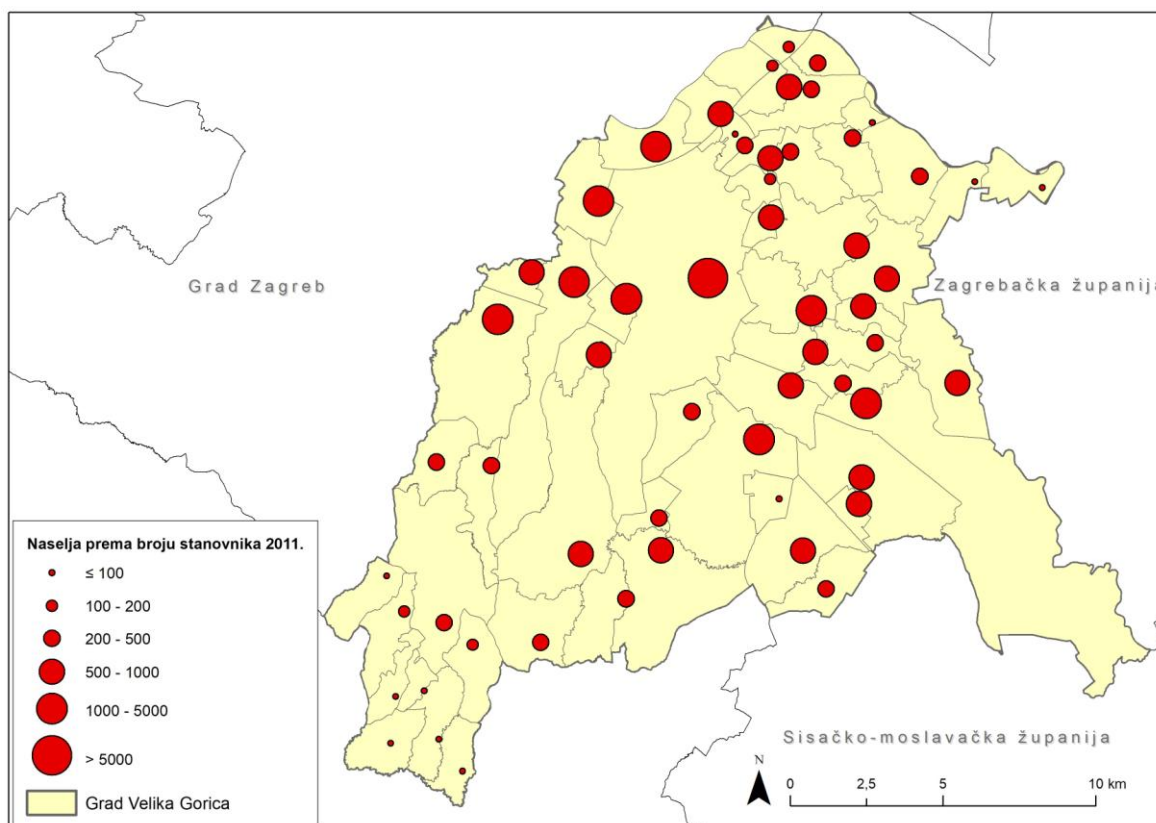
Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (7.4.2020.)

Kretanje broja stanovnika po naseljima, u razdoblju od 1991. do 2011. godine, vidljivo je na sljedećoj slici te se može primijetiti kako se u suvremenom razdoblju naselje Velika Gorica itekako ističe u urbanom sistemu vlastite mikroregije te na području samo ovog jednog naselja živi više od 50 % stanovnika Grada Velike Gorice (sl. 5 i sl. 6).

Sl. 5. Stanovništvo Grada Velike Gorice po naseljima 1991., 2001. i 2011. godine (u %)

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (7.4.2020.)

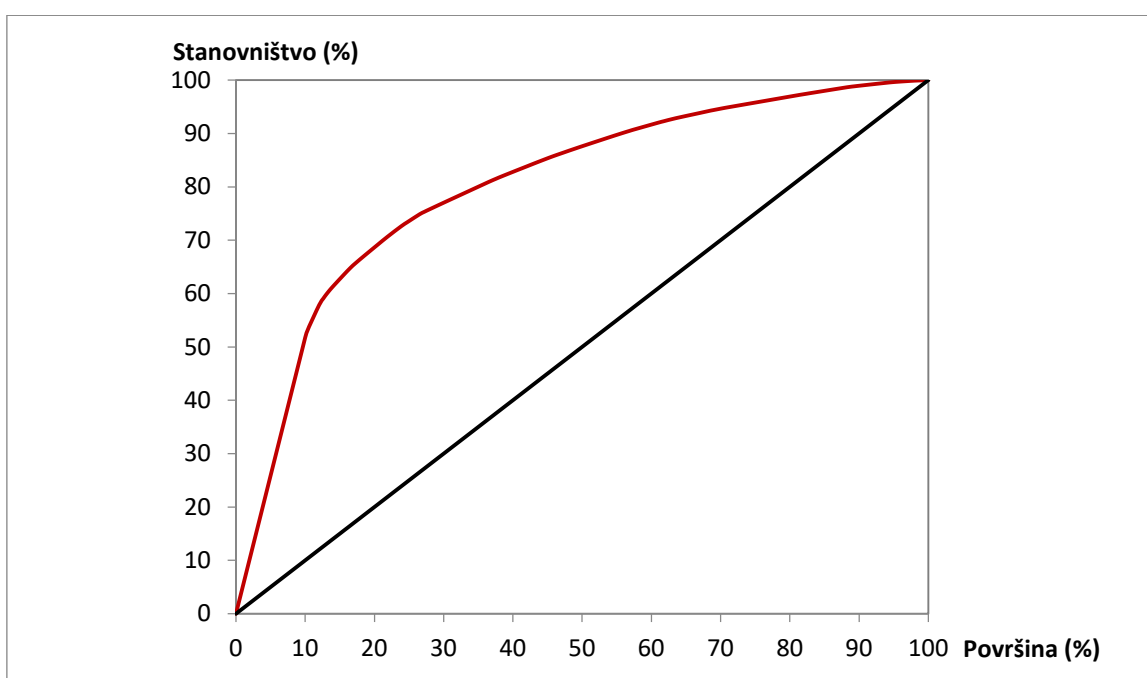

Sl. 6. Naselja Grada Velike Gorice prema broju stanovnika 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (7.4.2020.)

5.1. Gustoća naseljenosti

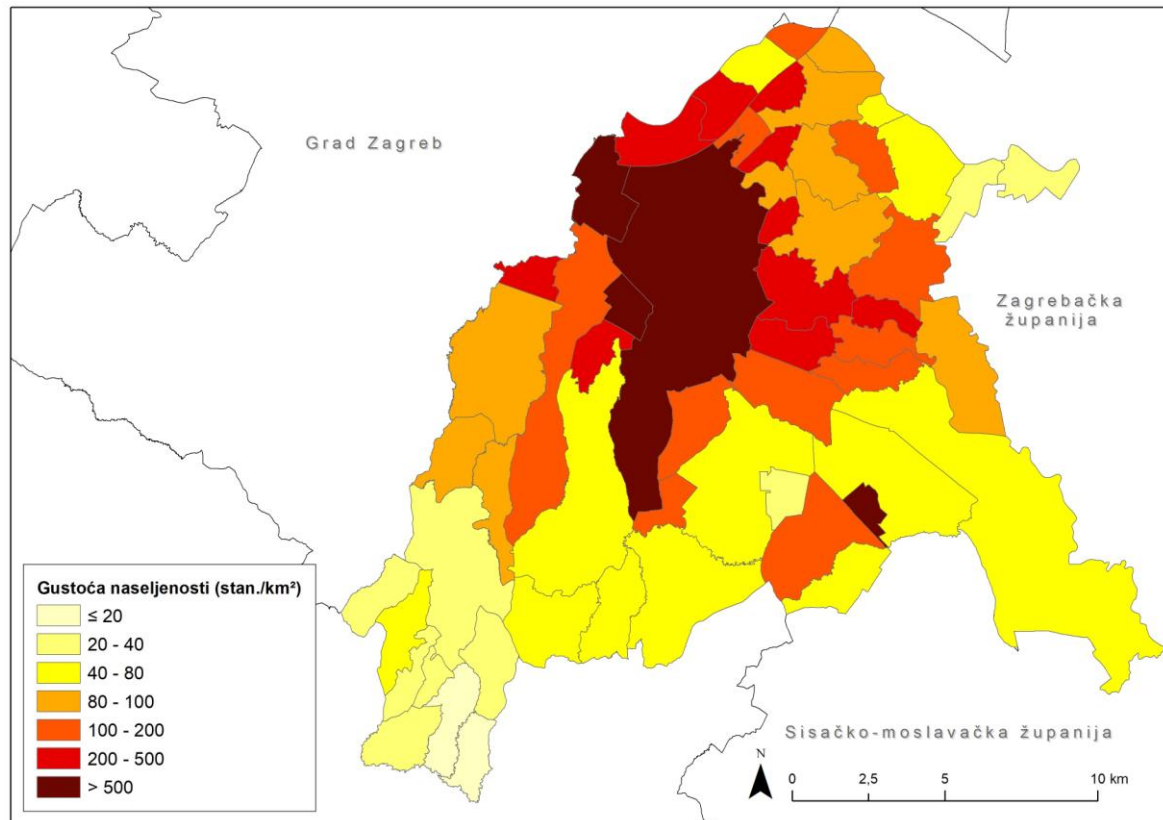
Područje Grada Velike Gorice, površine 327,7 km², čini 10,7 % površine Zagrebačke županije ili 0,6 % površine Republike Hrvatske. S gustoćom naseljenosti od 194,36 stan./km² (2011.), Grad Velika Gorica je iznad prosjeka Zagrebačke županije (103,79 stan./km²) i Republike Hrvatske u cjelini (75,71 stan./km²). Neravnomjerna naseljenost (sl. 7) posljedica je velike koncentracije stanovništva u Velikoj Gorici i nekoliko većih naselja bliže Zagrebu s jedne strane, te velikog broja demografski malih naselja u južnom dijelu Grada Velike Gorice, bliže općinama Pokupsko i Kravarsko, s druge strane.

Sl. 7. Koncentracija stanovništva na području Grada Velike Gorice 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (7.4.2020.)

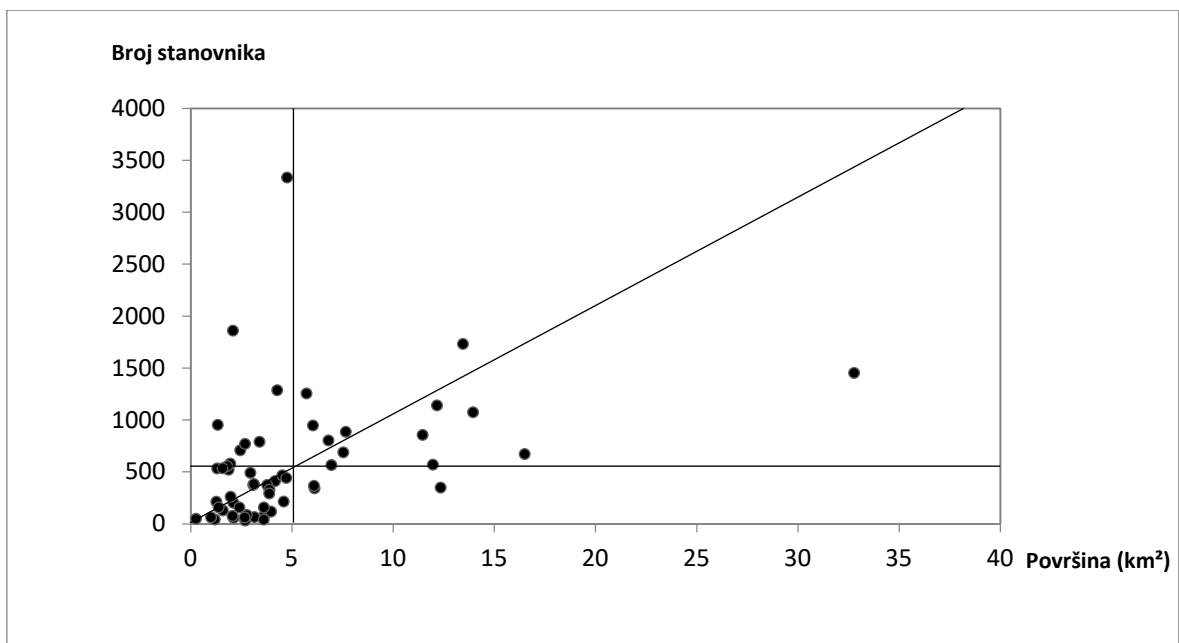
Usporedba gustoće naseljenosti na razini naselja nije u potpunosti moguća zbog velikih razlika u površinama između pojedinih naselja. Koropletna karta gustoće naseljenosti prikazuje broj stanovnika na jedinici površine, uključujući i nenaseljeni prostor nekog naselja pa je prema tome gustoća primarno determinirana površinom naselja (sl. 8).

Sl. 8. Gustoća naseljenosti Grada Velike Gorice 2011. godine po naseljima

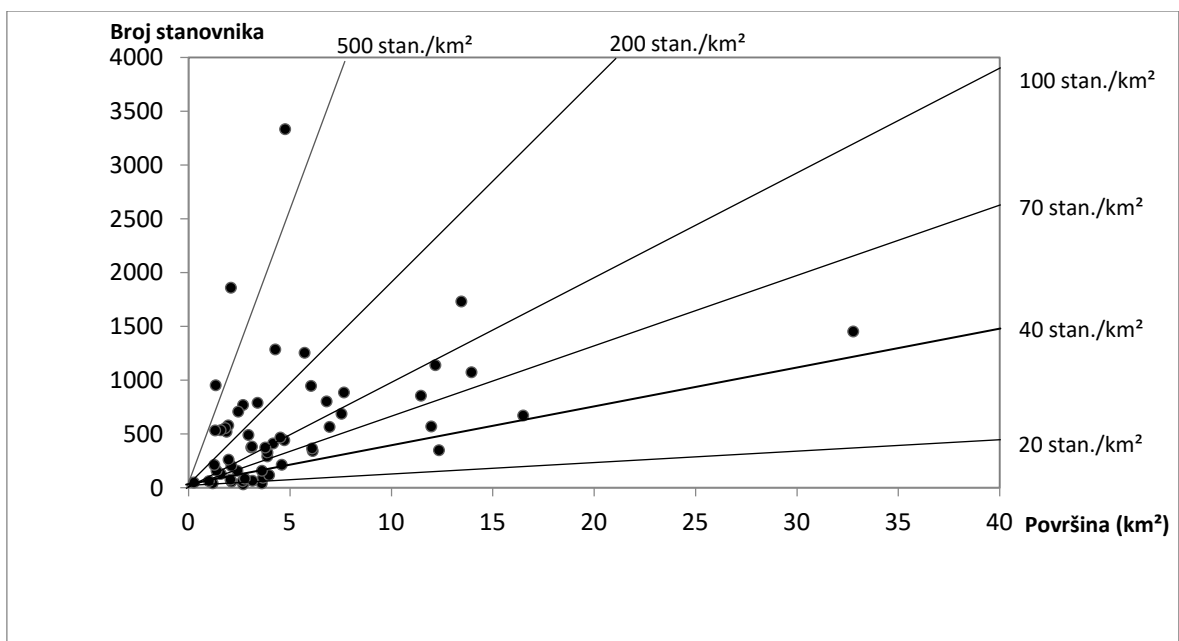
Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (7.4.2020.)

Najveću gustoću naseljenosti imaju naselja Gradići (887,0 stan./km²), Velika Gorica (854,35 stan./km²), Turopolje (708,26 stan./km²) i Velika Mlaka (698,42 stan./km²). Bitno je napomenuti kako naselje Velika Gorica ima najveću površinu u odnosu na ostala nabrojana naselja. Upravo su ostala naselja s većom gustoćom naseljenosti demografski manja naselja s malom pripadajućom površinom te su uglavnom smještena u blizini Zagrebačke ulice koja vodi prema Zagrebu (Gornja Lomnica, Velika Mlaka), uz obilaznicu koja preko Domovinskog mosta vodi do istočnog dijela Zagreba (Mičevac, Mala Kosnica, Velika Kosnica) te u blizini ceste i željezničke pruge koje vode prema Sisku (Staro Čiče, Jagodno, Turopolje, Buševac). Unatoč tome što su Kuće peto naselje po broju stanovnika u Gradu Velikoj Gorici (1.453 stanovnika), imaju nisku gustoću naseljenosti zbog velike pripadajuće površine (površinom drugo najveće naselje Grada). Naime, malen dio površine Kuća je izgrađen, dok najveći dio čine nenaseljene šumovite površine Turopoljskog luga. Vrlo nisku gustoću naseljenosti imaju demografski mala naselja, uglavnom u južnom dijelu Grada Velike Gorice (Jerebić, Cvetković Brdo), na samoj granici s općinama Kravarsko i Pokupsko.

Sl. 9. Naselja prema površini i broju stanovnika 2011. godine (bez Velike Gorice)

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (7.4.2020.)

Sl. 10. Naselja prema površini i broju stanovnika 2011. godine (bez Velike Gorice)

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (7.4.2020.)

6. Kretanje stanovništva Grada Velike Gorice

6.1. Opće (ukupno) kretanje stanovništva

S obzirom na smjer i intenzitet kretanja broja stanovnika Grada Velike Gorice, razdoblje od 1991. godine pa do danas pripada suvremenom demografskom razdoblju. No, bitno je napomenuti kako su na populacijski rast utjecali brojni faktori i događanja iz prethodnih godina.

U razdoblju od 1971. do 2001. godine, cijelo područje današnjeg Grada Velike Gorice bilježi intenzivan populacijski rast u svakom međupopisnom razdoblju, a između posljednja dva popisa stanovništva (2001. – 2011.) primjećuje se stagnacija u ukupnom broju stanovnika. Stope prosječne godišnje promjene najviše su u razdoblju 1971. – 1981., usporedno s pojavom autobusnog prometa na navedenom području te jačanjem dnevnih migracija. Velika Gorica veliki porast broja stanovnika ostvarila je u razdoblju od 1971. do 1981. godine kada je broj stanovnika porastao za 159,3 % zahvaljujući pripojenju sela Kurilovec, Pleso i Rakarje 1964. godine (Dubravica, 2018).

Tab. 4. Ukupno kretanje broja stanovnika Grada Velike Gorice 1991. – 2011. godine

Godina	Broj stanovnika	Bazni indeks	Lančani indeks	Međupopisna promjena	Prosječna godišnja promjena	Stopa godišnje promjene	Stopa prosječne godišnje promjene
		I _b	I _i	D	R	r	\bar{r}
1991.	56.884	100,0	-	-	-	-	-
2001.	63.517	111,7	111,7	6633	663,3	11,7	1,1
2011.	63.517	111,7	100,0	0	0,0	0,0	0,0

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (7.4.2020.)

Tab. 5. Ukupno kretanje broja stanovnika grada Velike Gorice 1991. – 2011. godine

Godina	Broj stanovnika	Bazni indeks	Lančani indeks	Međupopisna promjena	Prosječna godišnja promjena	Stopa godišnje promjene	Stopa prosječne godišnje promjene
		I _b	I _l	D	R	r	\bar{r}
1991.	31.614	100,0	-	-	-	-	-
2001.	33.339	105,5	105,5	1.725	172,5	5,5	0,53
2011.	31.553	99,8	94,6	-1.786	-178,6	-5,4	-0,55

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (7.4.2020.)

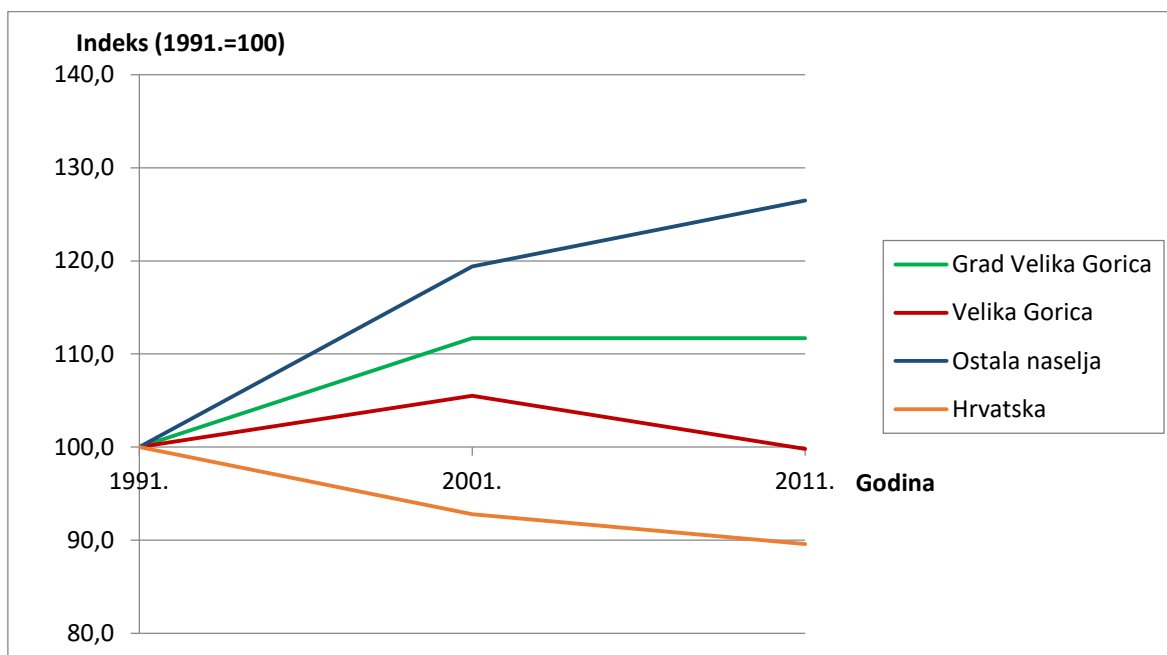
Tab. 6. Ukupno kretanje broja stanovnika ostalih naselja Grada Velike Gorice 1991. – 2011. godine

Godina	Broj stanovnika	Bazni indeks	Lančani indeks	Međupopisna promjena	Prosječna godišnja promjena	Stopa godišnje promjene	Stopa prosječne godišnje promjene
		I _b	I _l	D	R	r	\bar{r}
1991.	25.270	100,0	-	-	-	-	-
2001.	30.178	119,4	119,4	4.908	490,8	19,4	1,8
2011.	31.964	126,5	105,9	1.786	178,6	5,9	0,6

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (7.4.2020.)

Promatrajući kretanje broja stanovnika Grada Velike Gorice u suvremenom razdoblju, vidljiv je porast broja stanovnika u međupopisnom razdoblju 1991. – 2001. godine te stagnacija broja stanovnika između posljednja dva popisa (tab. 4). Uzrok stagnacije broja stanovnika vidljiv je analizom kretanja stanovništva zasebno za grad Veliku Goricu te zasebno za ostala naselja. Naime, grad Velika Gorica bilježi pad za 1.786 stanovnika (2011. godina) zbog emigracije dok okolica bilježi kontinuiran rast broja stanovnika do 2011. te je upravo 2011., prvi put nakon 1981. godine, broj stanovnika okolice veći od broja stanovnika Velike Gorice. Iz navedenih podataka je vidljivo da samo središnje naselje bilježi pad broja stanovnika upravo zbog njihove emigracije u ostala

naselja unutar Grada te, u cjelini, Grad ne bilježi pad broja stanovnika (tab. 5, tab. 6, sl. 11).

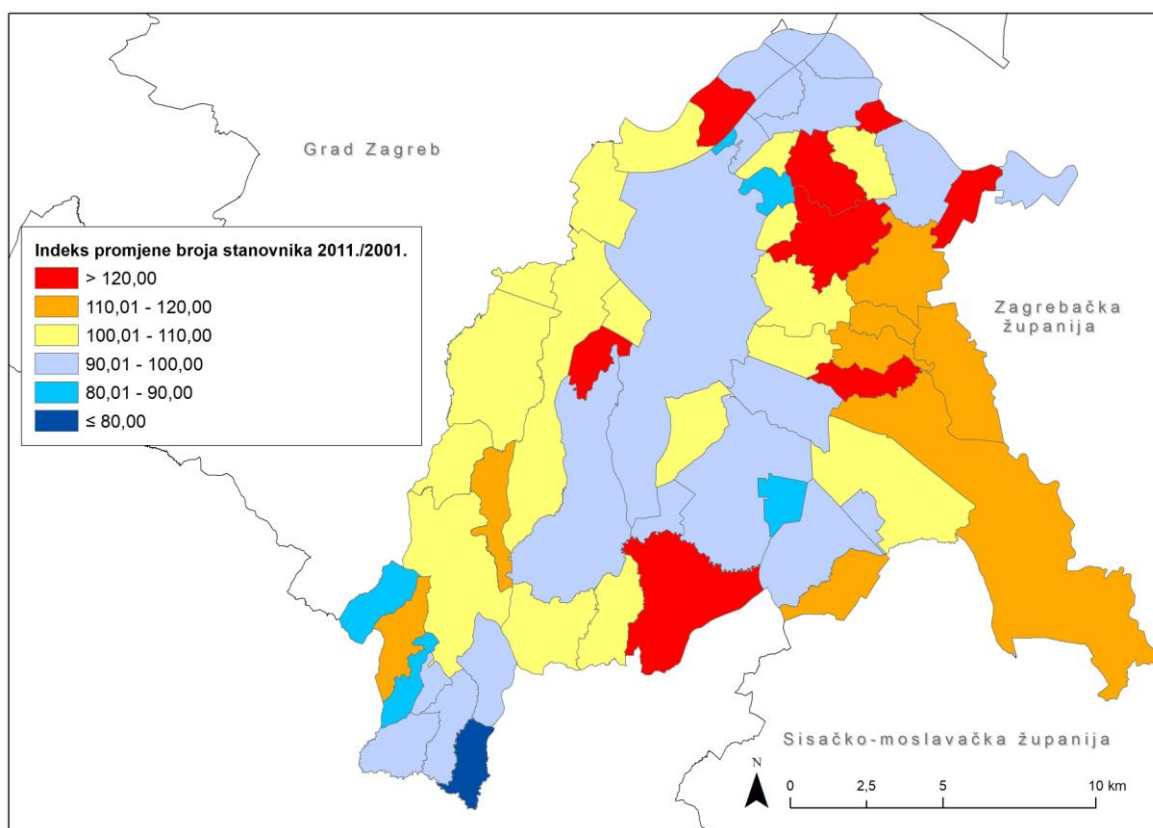

Sl. 11. Kretanje ukupnog broja stanovnika Grada Velike Gorice (u cjelini, Velika Gorica i ostala naselja) i Hrvatske 1991. – 2011. godine (indeks na stalnoj bazi)

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (7.4.2020.)

Prema ukupnoj međupopisnoj promjeni broja stanovnika 2001. – 2011. mogu se izdvojiti područja demografskog rasta Grada Velike Gorice (sl. 12). Ne postoje pravilne osovine demografskog rasta vezane uz prometnice, kao što bi se moglo očekivati. Izdvaja se osam naselja koja su imala najviši indeks promjene (viši od 120,00). Na sjevernom dijelu izdvaja se naselje Velika Kosnica čiji je razvoj jedini vezan za prometnicu. Otvaranjem Domovinskog mosta 2007. godine, dobro je povezana s istočnim dijelom grada Zagreba. Nadalje, porast broja stanovnika, zbog doseljavanja, 2001. godine imali su Gornje Podotočje, Črnkovec, Petrovina Turopoljska (doseljavanje Roma) i Lazina Čička (doseljavanje stanovništva iz Bosne i Hercegovine). Zablatje Posavsko i Trnje, također, imaju indeks promjene viši od 120, no bitno je napomenuti da su te brojke apsolutno male, a tek relativno ispadaju velike te, zapravo, na ovom području nema značajnijih promjena. Također, najviši indeks promjene imala je i Velika Buna jer je veliki broj vikendica na tome području postao stambenim kućama, odnosno uglavnom starije stanovništvo trajno se preselilo u nekadašnje vikendice. Indeks promjene ($\leq 80,00$) najniži je u Cvetković Brdu u

južnom dijelu Grada, bliže općini Pokupsko, gdje prevladava starije stanovništvo te je slabija prometna povezanost s Velikom Goricom i Zagrebom. Izdvajaju se još poneka manja naselja s nižim indeksom promjene (80,00 – 90,00) gdje, također, većinom živi starije stanovništvo. U Velikoj Gorici, središtu Grada, broj stanovnika se smanjio između posljednja dva popisa, uglavnom zbog iseljavanja u ostala naselja Grada.

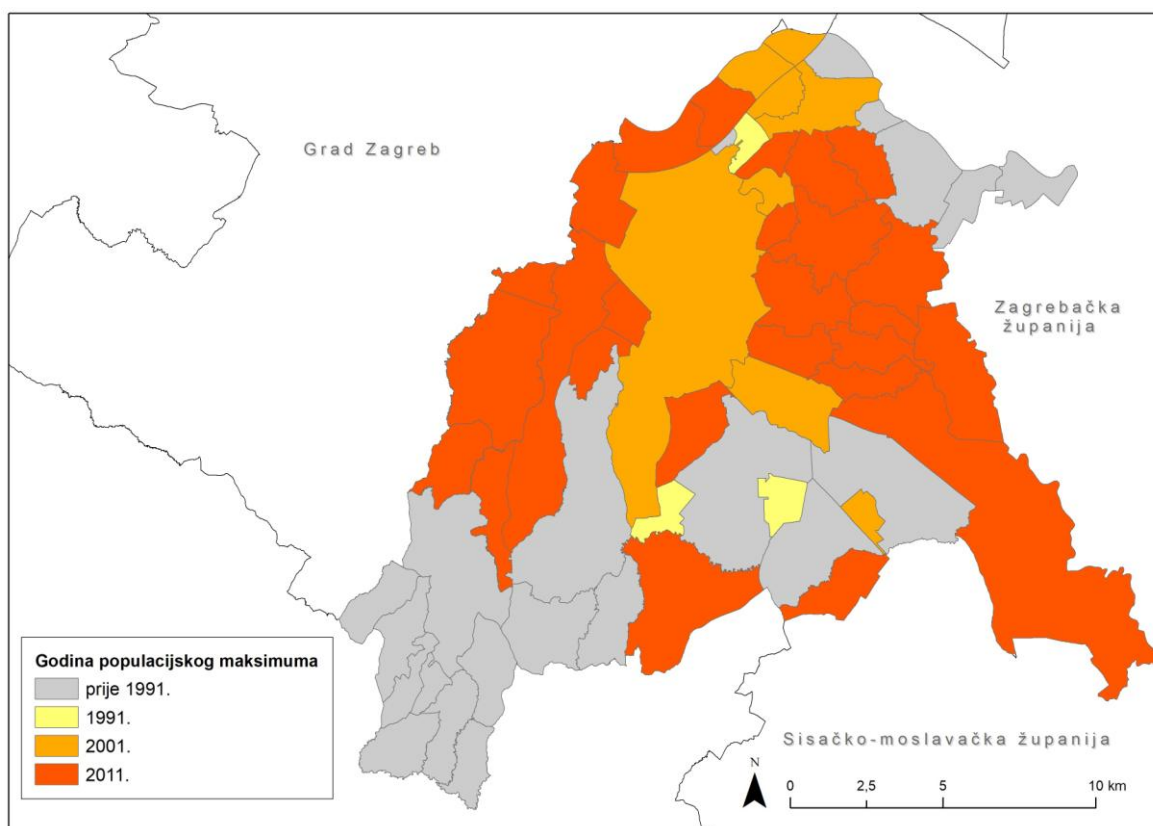

Sl. 12. Indeks ukupne međupopisne promjene broja stanovnika Grada Velike Gorice 2001. – 2011. godine (po naseljima)

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (7.4.2020.)

Također, bitno je napomenuti kako je čak 37 naselja doseglo populacijski maksimum u suvremenom razdoblju. Godine 1991. najveći broj stanovnika do sada zabilježen je u dvama naseljima Lazi Turopoljski i Mala Buna, 2001. godine u osam naselja među kojima je i Velika Gorica te je čak u 27 naselja najveći broj stanovnika zabilježen 2011. godine (sl. 13). To su uglavnom naselja koja su dobro prometno povezana s Velikom Goricom i Zagrebom te su imigracijska središta. S druge strane, u suvremenom razdoblju svoj populacijski maksimum nije zabilježilo 21 naselje, a to su u najvećem broju

naselja u južnom dijelu Grada gdje prevladava starije stanovništvo, slabija je prometna povezanost te imaju ruralna obilježja.

Sl. 13. Godine demografskog maksimuma po naseljima Grada Velike Gorice u razdoblju 1991. – 2011. godine

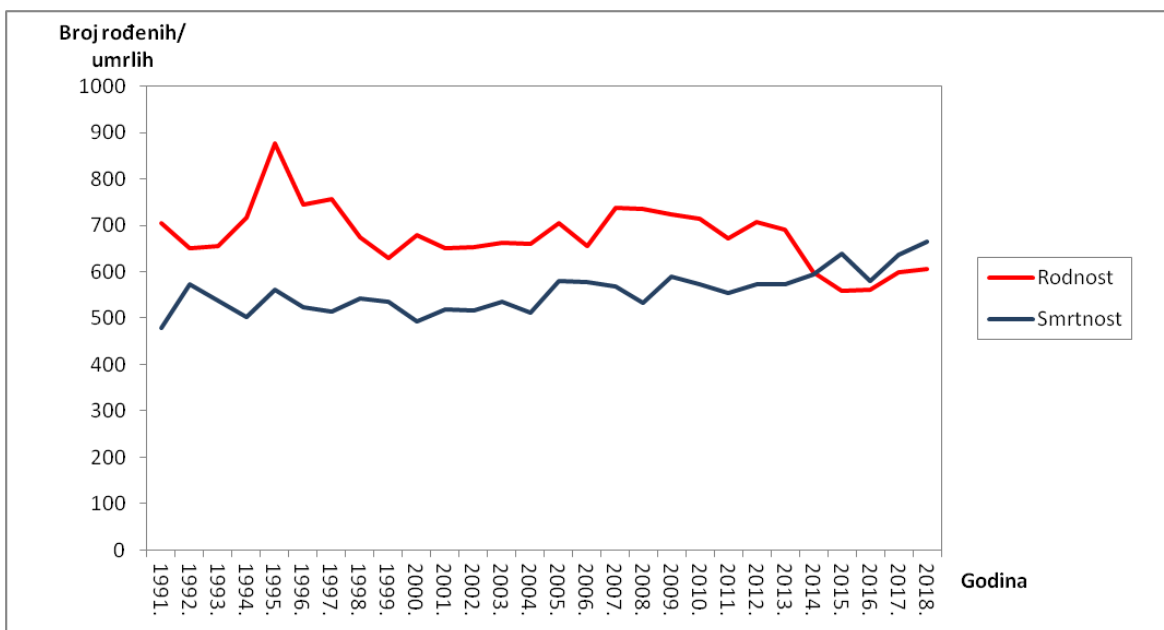
Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (7.4.2020.)

6.2. Prirodno kretanje

Kada se govori o prirodnom kretanju, bitno je napomenuti kako stanovništvo Hrvatske nakon Drugog svjetskog rata prati tendencije ostalih europskih zemalja. Osnovni procesi su smanjenje stope rodnosti, stabilizacija i porast stope smrtnosti uslijed starenja stanovništva te smanjenje stope prirodnog prirasta i/ili prirodni pad. Stopa rodnosti stanovništva Hrvatske blago se smanjuje poslije Drugog svjetskog rata uslijed porasta razine obrazovanja (osobito žena), socijalnog prestrukturiranja, migracije selo-grad, urbanizacije i općeg smanjenja rodnosti. Stopa rodnosti 1985. godine smanjuje se ispod 14 %, čime stanovništvo Hrvatske ulazi u posttranzicijsku etapu demografske tranzicije

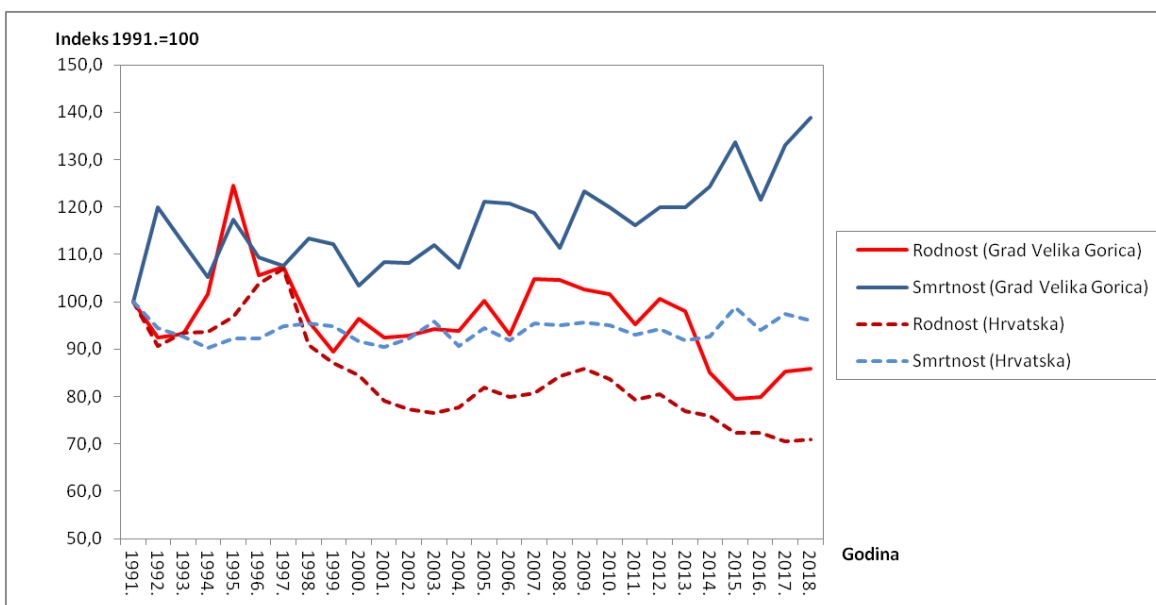
(Nejašmić, 2005), što je bitno naglasiti za razumijevanje prirodnog kretanja u suvremenom razdoblju. Stanovništvo Grada Velike Gorice ne prati u potpunosti trend smanjenja rodnoći na razini Hrvatske, već se rodnoć smanjuje od kraja 1990-ih. Usporedbom indeksa rodnoći, vidljive su više vrijednosti Grada Velike Gorice od hrvatskog prosjeka u svim godinama zbog imigracije stanovništva u Veliku Goricu i okolna naselja koja su dobro prometno povezana i bliže Zagrebu. Smrtnoć u Hrvatskoj u blagom je porastu od 1970-ih kao posljedica starenja stanovništva. Apsolutno je povećana za 19 % u razdoblju 1971. – 2009., a već 1968. godine stopa smrtnoći prešla je 10 ‰ (Nejašmić, 2005). Smrtnoć u Gradu Velikoj Gorici u porastu je od 1990-ih te uz brojne oscilacije raste od 2000-ih do danas (sl. 15).

Ako se prirodna promjena promatra po međupopisnim razdobljima, vidljive su značajne razlike (sl. 14). U razdoblju 1991. – 2001. vidljive su oscilacije nataliteta, u prvom dijelu međupopisnog razdoblja bilježe se visoke stope rasta, dok kraj navedenog razdoblja obilježava velik pad. Stope mortaliteta u ovome razdoblju uglavnom stagniraju, uz porast prema kraju razdoblja. Posljednje međupopisno razdoblje obilježeno je smanjenim prirodnim priraštajem te konačnim prirodnim padom od 2014. godine.

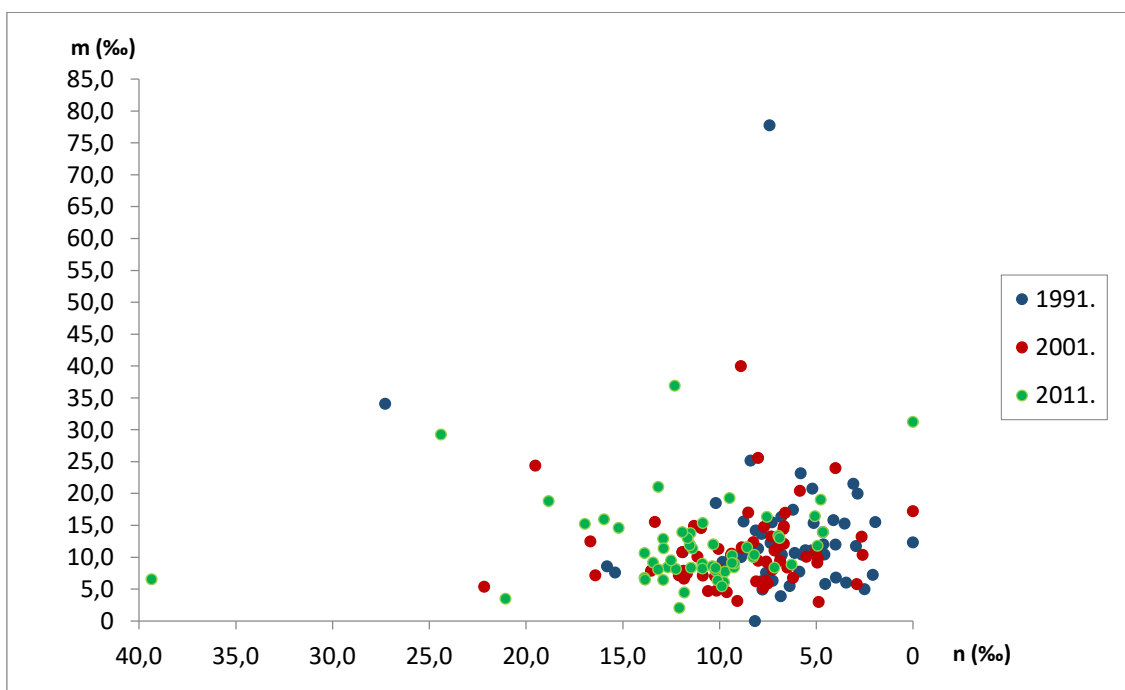
Sl. 14. Sastavnice prirodnog kretanja stanovništva Grada Velike Gorice 1991. – 2018. godine

Izvor: Tablogrami: rođeni i umrli po naseljima Hrvatske 1964. – 2017., Državni zavod za statistiku, Zagreb; Prirodno kretanje stanovništva RH u 2018., Državni zavod za statistiku, Zagreb

Sl. 15. Indeks kretanja rodnosti i smrtnosti stanovništva Grada Velike Gorice i Hrvatske 1991. – 2018. godine

Izvor: Tablogrami: rođeni i umrli po naseljima Hrvatske 1964. – 2017., Državni zavod za statistiku, Zagreb; Prirodno kretanje stanovništva RH u 2018., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2019.

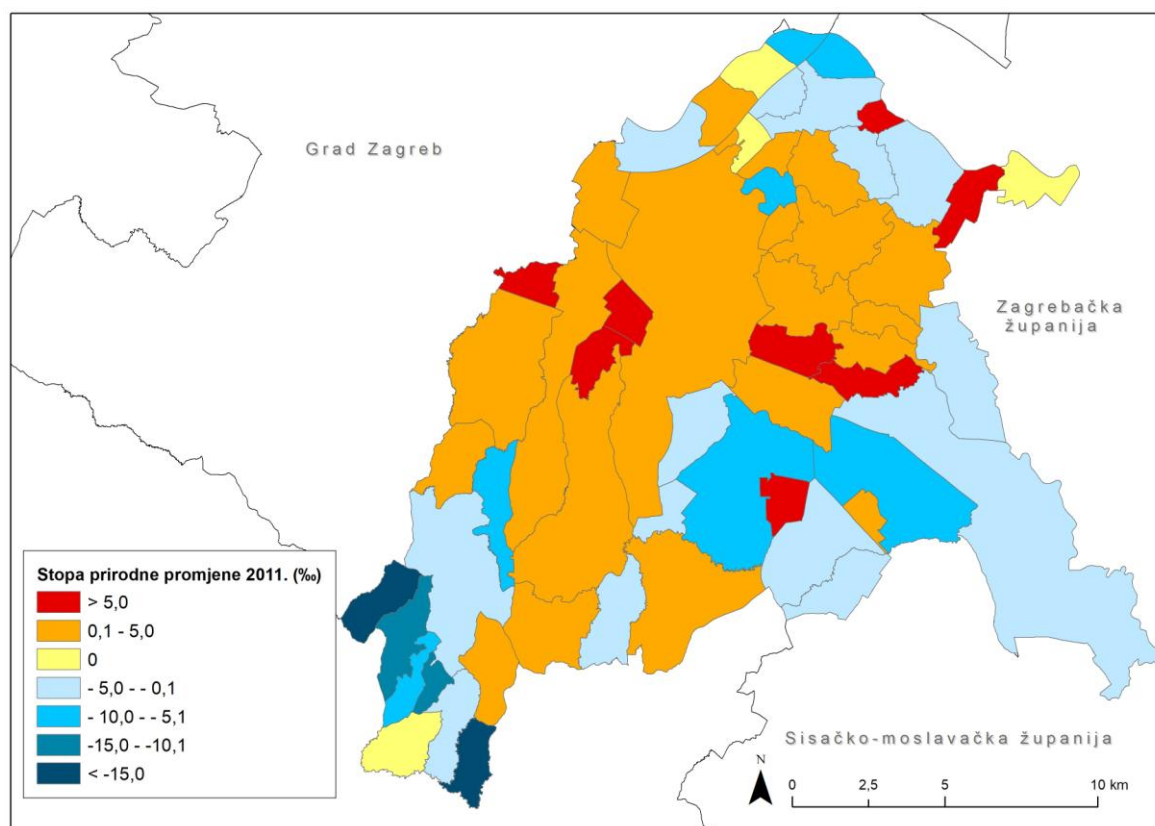

Sl. 16. Sastavnice prirodnog kretanja Grada Velike Gorice 1991., 2001. i 2011. godine (po naseljima, u ‰¹)

Izvor: Tablogrami (rođeni i umrli po naseljima) 1964. – 2017., Državni zavod za statistiku, Zagreb; Prirodno kretanje stanovništva RH u 2018., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2019.

¹Vrijednosti rodnosti i smrtnosti za 1991. predstavljaju prosjek vrijednosti za razdoblje 1989. – 1993., a vrijednosti za 2001. i 2011. godinu prosjek su vrijednosti za razdoblje 1999. – 2003., odnosno 2009. – 2013.

Na razini naselja (sl. 16) uočava se različiti trend sastavnica prirodnog kretanja. Godine 1991. stopa nataliteta većine naselja bila je 5 – 10 ‰, 16 naselja imalo je stopu nataliteta manju od 5 ‰, a pet naselja veću od 10 ‰. S druge strane, stopa mortaliteta u najvećem broju naselja iznosila je 5 – 15 ‰ dok je u tri naselja zabilježena stopa mortaliteta manja od 5 ‰, a u 16 naselja veća od 15 ‰. Uspoređujući sastavnice prirodnog kretanja 2001. i 2011. godine, vidljivo je kako najveći broj naselja bilježi povećane stope nataliteta (38 naselja), no isto tako bilježe i povećane stope mortaliteta (35 naselja) te je u polovini naselja prisutan prirodan pad. Također, 2011. godine u Cvetković Brdu nije zabilježeno niti jedno rođenje.

Sl. 17. Stope prirodne promjene Grada Velike Gorice 2011. godine po naseljima

Izvor: Izvori: Tablogrami 1964. – 2017., Državni zavod za statistiku, Zagreb; Naselja i stanovništvo RH 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.

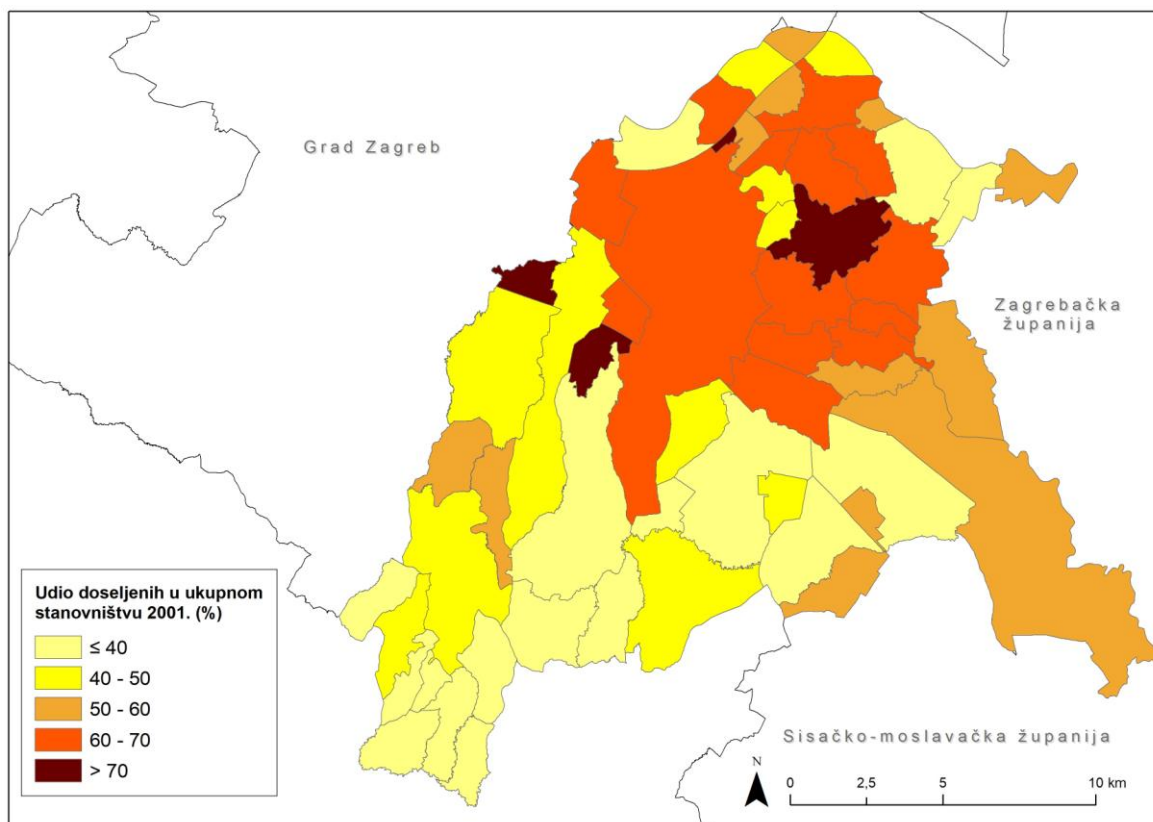
Godine 2011. prirodni prirast zabilježen je u 33 naselja (sl. 17), u četiri naselja zabilježen je nulti prirast, a u ostalih 25 prirodni pad. Velika Gorica kao središte Grada i jedino gradsko naselje zabilježila je prirodni prirast od 3,1 ‰. Naselja na maloj udaljenosti od Velike Gorice koja su dobro povezana i sa Zagrebom bilježe prirodni prirast od 0,1 ‰ i više. S druge strane, mala ruralna naselja koja su slabo prometno povezana s Velikom Goricom i Zagrebom te u kojima prevladava staro stanovništvo bilježe prirodni pad.

6.3. Prostorna pokretljivost

6.3.1. Migracija

Doseljeni su na području Grada Velike Gorice 2001. godine činili 60,4 % ukupnog broja stanovnika, a domicilno stanovništvo 39,6 %. Godine 2011. udio doseljenih se povećao na 60,9 % ukupnog broja te se broj domicilnog stanovništva smanjio na 39,1 %.

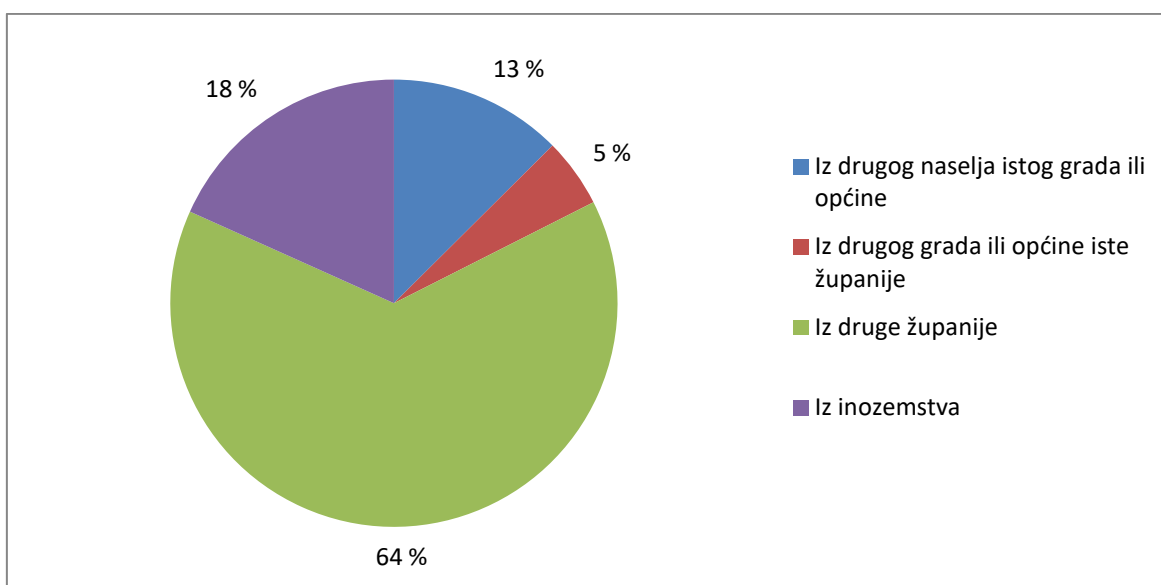
Analizirajući podatke o doseljavanju stanovništva za 2001. godinu, vidljivo je kako udio doseljenih veći od 50 % imaju naselja na maloj udaljenosti od Velike Gorice te ona koja su dobro prometno povezana s njom, odnosno naselja uglavnom istočno od Velike Gorice koja se nalaze uz Velikogoričku cestu koja vodi prema Sisku. Također, ta naselja se nalaze u blizini željezničke pruge Zagreb – Sisak te je dobra prometna povezanost u ovome slučaju bila važan faktor za doseljeno stanovništvo. Isto tako, velikim brojem doseljenog stanovništva ističu se Gornja Lomnica zbog blizine Zagreba i Petrovina Turopoljska zbog snažne migracije Roma u ovo naselje. Manja naselja udaljenija od Velike Gorice i ona koja su slabije prometno povezana s njom uglavnom imaju emigracijski karakter, a time i manji udio doseljenog u ukupnom stanovništvu (sl. 18).

Sl. 18. Udio doseljenih u ukupnom stanovništvu Grada Velike Gorice 2001. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: migracijska obilježja stanovništva, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

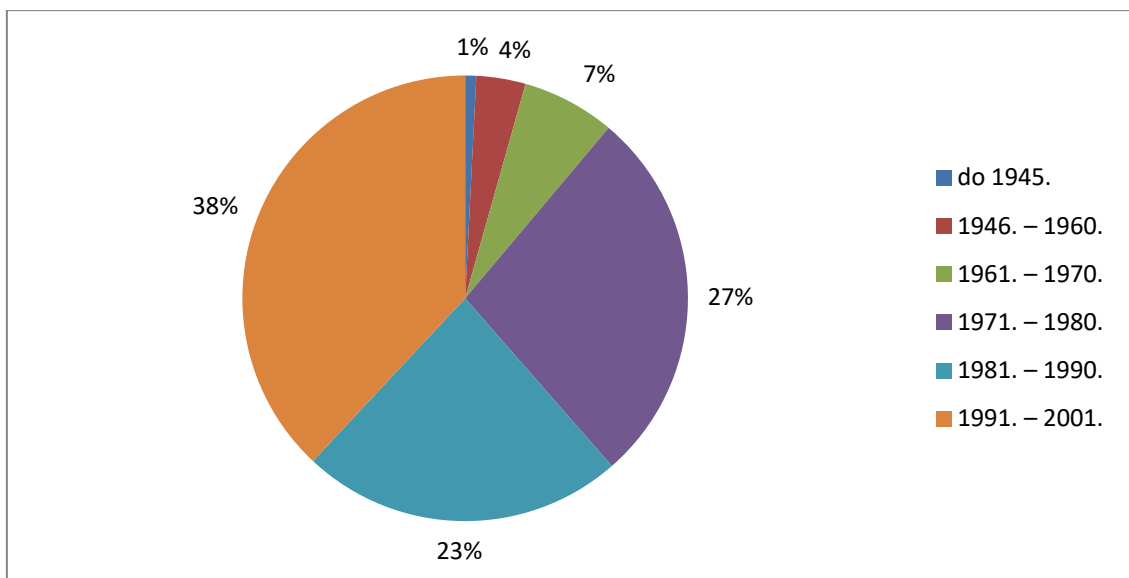
Udio od 5 % doseljenih iz drugog Grada ili općine iste županije, odnosno 13 % iz drugog naselja Velike Gorice govori kako doseljavanje lokalnog i regionalnog karaktera na područje Grada Velike Gorice slabi u 21. stoljeću (sl. 19). Iz drugih hrvatskih županija doselilo je čak 64 % stanovništva, a iz inozemstva 18 %, od čega 83 % iz Bosne i Hercegovine, 6,5 % iz Srbije i Crne Gore te oko 2 % iz Makedonije i Slovenije. Visok postotak doseljenih iz Bosne i Hercegovine dokazuje kako je područje zagrebačke urbane regije privlačno za stanovništvo susjedne države.

Sl. 19. Doseljeni na područje Grada Velike Gorice prema mjestu prethodnog boravka 2001. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema migracijskim obilježjima, po gradovima/općinama, www.dzs.hr (21.4.2020.)

Također, kako bi doseljavanje stanovništva u suvremenom razdoblju bilo jasnije, važno je uzeti u obzir doseljavanje stanovništva tijekom prošlosti. Nakon Drugog svjetskog rata doselilo je 99 % stanovništva, što je logično uzevši u obzir utjecaj smrtnosti i reemigraciju doseljenih (sl. 20). Intenzitet doseljavanja je slabiji u razdoblju od 1946. do 1970. godine kada je doseljeno samo 11 % stanovništva. Od 1971. godine u svakom međupopisnom razdoblju (1971. – 1981., 1981. – 1991., 1991. – 2001.) raste udio doseljenih te se upravo ovakav jak intenzitet pojave povezuje s urbanizacijom i jačanjem autobusnog prometa. U razdoblju 1991. – 2001. godine doselilo je više od trećine ukupnog broja, što dokazuje intenzivnu prostornu pokretljivost i privlačnu snagu Velike Gorice koja je odlično povezana s glavnim gradom Zagrebom.

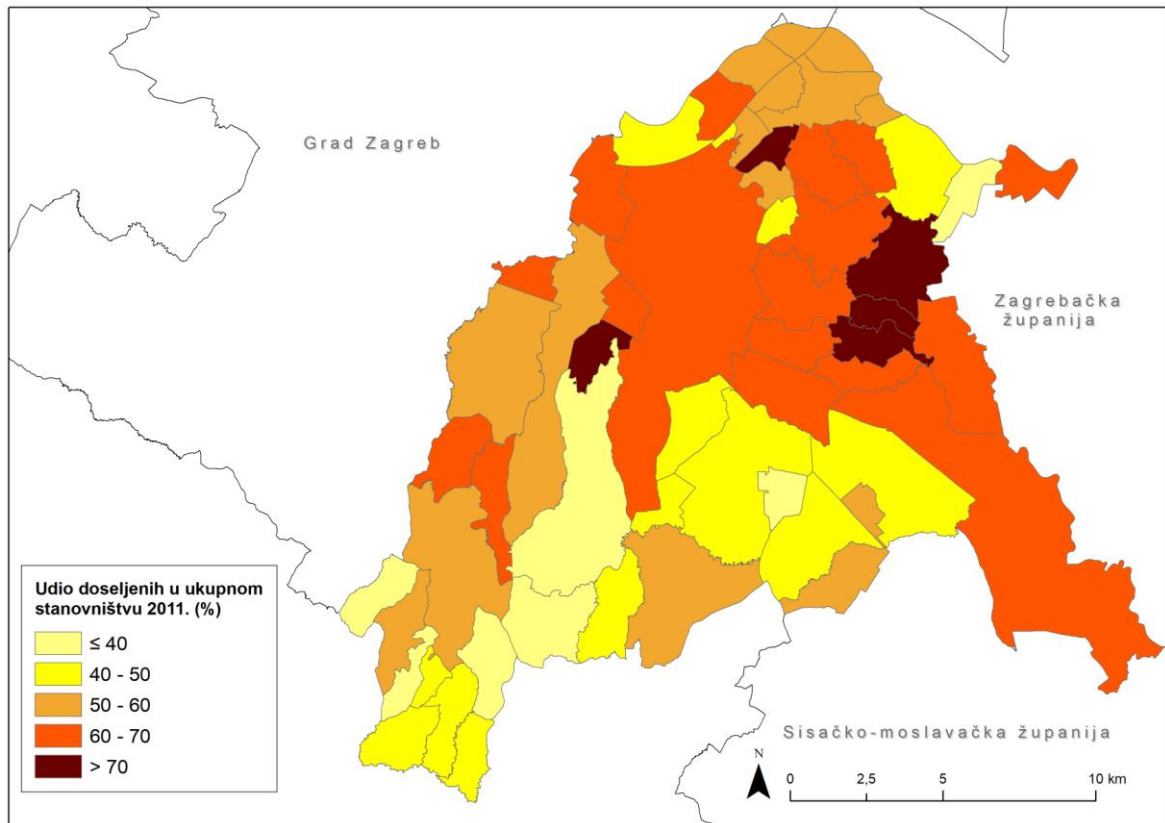

Sl. 20. Doseљeni na područje Grada Velike Gorice prema vremenu doseљjenja

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: migracijska obilježja stanovništva, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

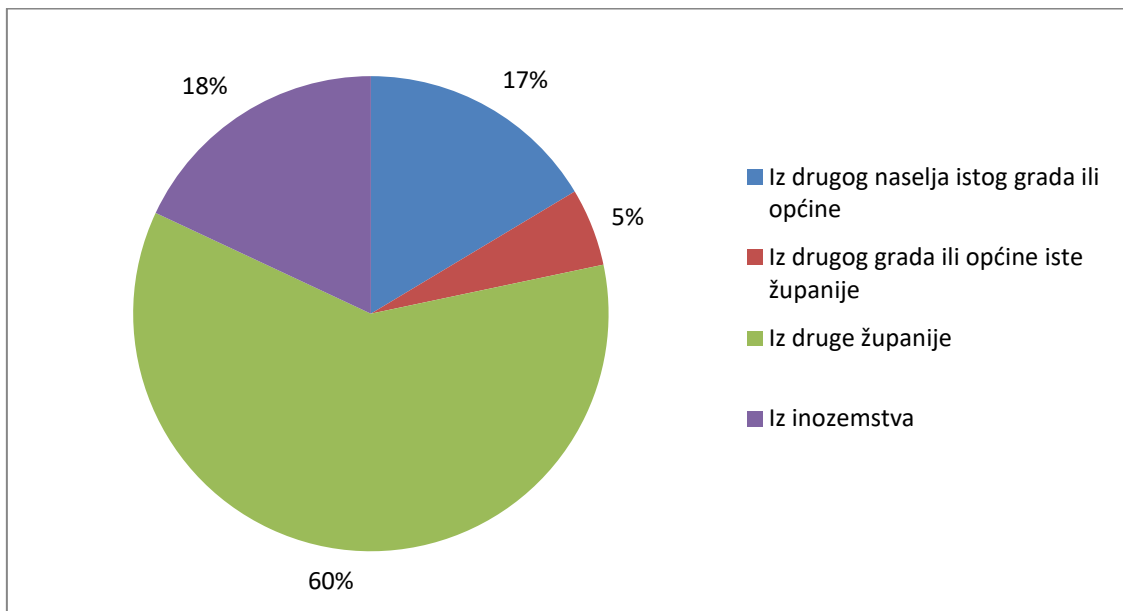
Uspoređujući podatke o doseљjavanju 2001. i 2011. godine, vidljivo je kako slabi privlačna moć Velike Gorice te sve veći broj ljudi doseљjava u naselja istočno od Velike Gorice. No, unatoč tome, i dalje je vidljiv trend doseљjavanja u naselja uz važnu prometnicu, Velikogoričku cestu. Visok udio doseљjenih i dalje imaju Gornja Lomnica i Velika Kosnica zbog dobre povezanosti s južnim, odnosno istočnim dijelom Zagreba. Najmanji udio doseљjenih (ispod 50 %), kao i 2001. godine, imaju naselja južno od Velike Gorice.

Analizirajući podatke o doseљjenom stanovništvu prema području iz kojeg su doseљlili (sl. 21), vidljivo je nastavljanje trenda iz 2001. godine i u 2011., uz malen porast broja doseљjenih iz drugog naselja Velike Gorice i neprimjetno smanjenje broja doseљjenih iz druge županije koje je i dalje na visokih 60 % (sl. 22).

Sl. 21. Udio doseljenih u ukupnom stanovništvu Grada Velike Gorice 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: migracijska obilježja stanovništva, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.

Sl. 22. Doseljeni na područje Grada Velike Gorice prema mjestu prethodnog boravka 2011. godine

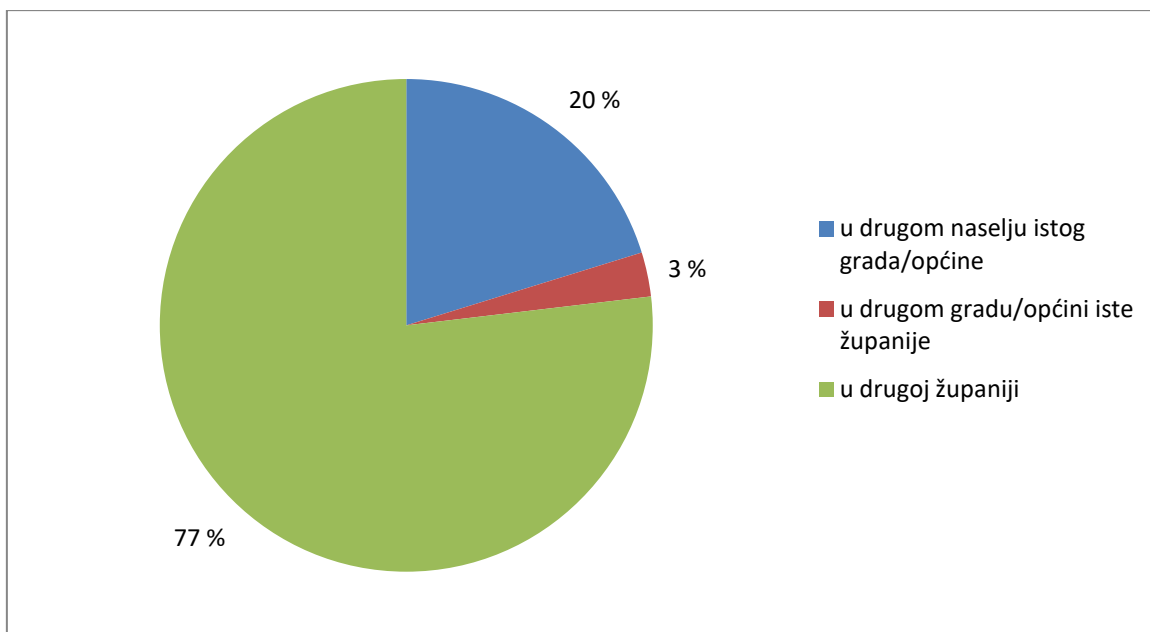
Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: migracijska obilježja stanovništva, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.

6.3.2. Dnevna cirkulacija

Dnevna cirkulacija važan je pokazatelj funkcije rada i centraliteta određenog naselja te socijalnog prestrukturiranja stanovništva. Prema Popisu stanovništva 2001. godine (dnevni i tjedni migranti po naseljima) 21.537 stanovnika Grada Velike Gorice (33,9 %) sudjeluje u dnevnoj cirkulaciji. Od ukupnog broja dnevnih cirkulanata, 72,7 % čini zaposleno stanovništvo, gotovo petinu učenici (18,3 %), a 8,9 % studenti. Osnovne škole nalaze se u Velikoj Gorici, Vukovini, Velikoj Mlaki, Šćitarjevu i Novom Čiču, a područne škole u Donjoj Lomnici, Šiljakovini, Velikoj Buni, Gradićima, Cerovskom Vrhcu, Dubrancu, Lukavcu, Mičevcu, Buševcu, Mraclinu i Rakitovcu. Velika Gorica je jedino naselje sa srednjim školama, a učenici srednjih škola u velikoj mjeri putuju i u Zagreb. Budući da se na području Velike Gorice nalazi samo Veleučilište Velika Gorica, studenti svakodnevno putuju na fakultete u Zagreb.

Prema podacima Popisa stanovništva 2011. godine (dnevni i tjedni migranti), broj stanovnika koji sudjeluje u dnevnoj cirkulaciji povećao se na 24.307 stanovnika (38,3 %). Najviše se povećao broj zaposlenog stanovništva (76,3 %) i učenika (24,9 %) koji dnevno cirkuliraju, dok se broj studenata smanjio (7,2 %).

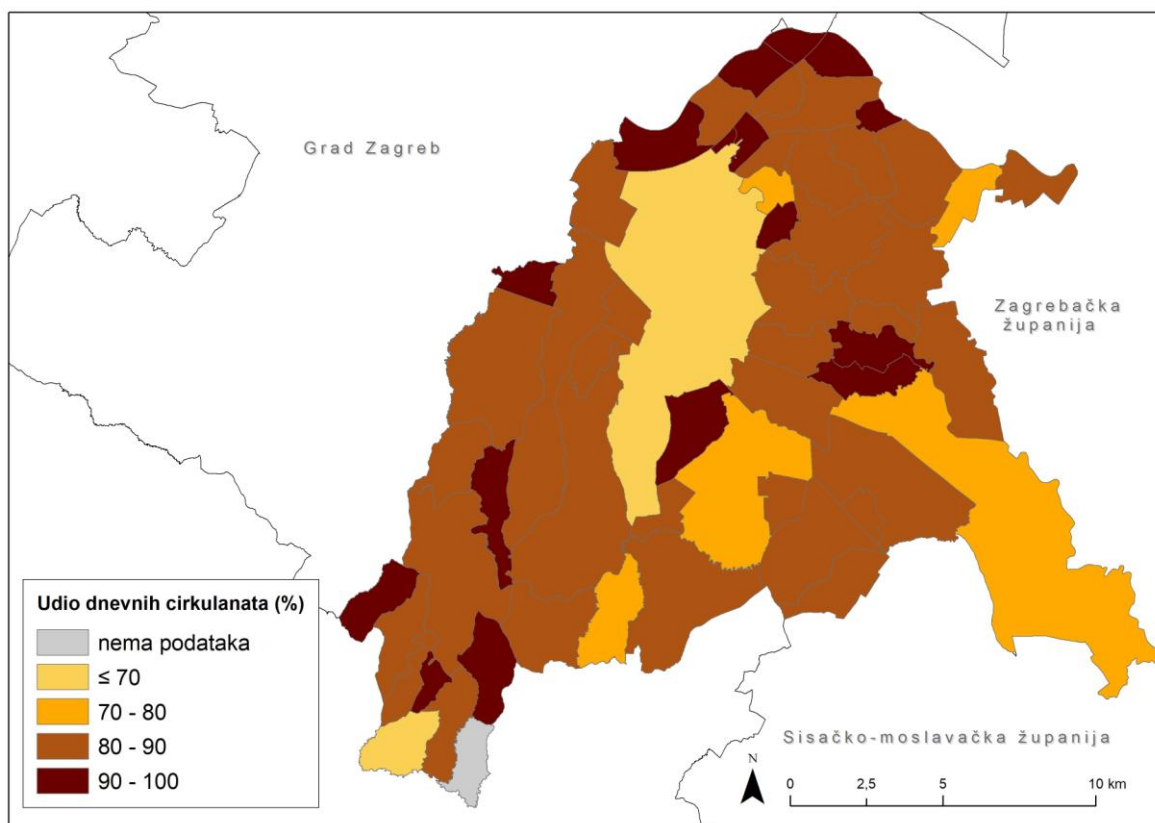
Analizirajući podatke Popisa stanovništva 2001. godine, od ukupnog broja zaposlenog stanovništva koje dnevno cirkulira na rad, petina stanovništva radi u drugom naselju istog Grada ili općine u kojoj stanuje, samo 1,7 % u drugom Gradu ili općini iste županije, čak 77,8 % zaposlenih putuje u drugu županiju (u slučaju Grada Velike Gorice ovaj podatak se ponajviše odnosi na Grad Zagreb) te samo 1 osoba u inozemstvo. No, prema podacima iz 2011. godine, broj dnevnih cirkulanata povećao se u gotovo svakoj od prethodno navedenih kategorija. Petina stanovništva i dalje radi u drugom naselju istog Grada ili općine, broj zaposlenog stanovništva koji rade u drugom Gradu ili općini iste županije povećao se na 2,9 % kao i broj zaposlenih koji putuju u inozemstvo (s 1 osobe na 8 osoba), dok se broj zaposlenih koji putuju u drugu županiju neznatno smanjio na 76,9 % (sl. 23).

Sl. 23. Aktivno stanovništvo Grada Velike Gorice koje obavlja zanimanje i dnevno cirkulira na rad prema mjestu rada 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011: zaposleni – dnevni migranti, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.

Dnevna cirkulacija zaposlenog stanovništva dobar je pokazatelj funkcije rada. Glavno središte rada Grada Velike Gorice je Velika Gorica, koja zapošljava velik dio stanovništva okolice pa je udjel dnevne cirkulacije zaposlenih među najnižima (62,8 %) ako ga uspoređujemo s udjelima ostalih naselja (sl. 24). No, promatrajući navedeni udio zasebno, brojka od preko 60 % govori kako Velika Gorica nema ni približno dovoljno radnih mjesta za zaposlenike središnjeg naselja i okolice te upravo zbog toga velik broj stanovnika Velike Gorice svakodnevno putuje u Grad Zagreb ili u neko drugo naselje u Zagrebačkoj županiji na posao. Iz karte je vidljivo kako najveći broj naselja ima preko 80 % zaposlenih dnevnih cirkulanata zato što su to pretežno manja naselja s malim brojem radnih mjesta i dobro su povezana s Velikom Goricom i Zagrebom, odnosno omogućena je prometna infrastruktura za dnevne cirkulante. Uz Veliku Goricu, manje od 70 % zaposlenih dnevnih cirkulanata ima i Cerovski Vrh gdje od ukupno 26 zaposlenih 17 putuje na rad te je stvoren privid relativno nižeg udjela dnevne cirkulacije u zaposlenom stanovništvu. Za naselje Cvetković Brdo podaci nisu dostupni zbog malog ukupnog broja stanovnika (32 stanovnika) te broja starijih od 15 godina (27 stanovnika).

Sl. 24. Udio dnevnih cirkulanata u zaposlenom stanovništvu Grada Velike Gorice 2001. godine (po naseljima)

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: dnevni i tjedni migranti, po naseljima, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

No, od 2011. godine do danas, u Gradu Velikoj Gorici izgradili su se brojni gospodarski objekti, poslovne i proizvodne zone. Godine 2014. izgrađene su proizvodno-poslovna zona Vukovinsko polje i poduzetnička zona Rakitovec, 2017. godine otvoren je novi putnički terminal Zračne Luke „Franjo Tuđman“ te trgovački centar na istoku naselja Velika Gorica. Također, 2018. godine modernizirana je i preuređena dosadašnja Lidlova trgovina i upravna zgrada, izgrađen je gradski bazen te je 2019. godine otvoren novi sortirni centar Hrvatske pošte. No, teško je procijeniti kako će izgradnja i razvoj navedenih gospodarskih objekata te otvaranje određenog broja radnih mjesta utjecati na promjenu u dnevnim migracijama. Naime, velik broj ljudi doseljava u Veliku Goricu zbog nižih troškova života i dobre prometne povezanosti s glavnim gradom, ali i dalje ostaju raditi u Zagrebu.

6.4. Tipovi općeg kretanja

Radi boljeg utvrđivanja dinamičkih sastavnica stanovništva određenog područja u nekom vremenskom razdoblju, izdvajaju se tipovi općeg kretanja stanovništva na temelju odnosa prirodne promjene, migracijske bilance i ukupnog kretanja stanovništva. Ovisno o tome je li migracijska bilanca pozitivna ili negativna određuje se je li prostor emigracijskog (E) ili imigracijskog (I) karaktera (Nejašmić, 2005). Prema intenzitetu migracijske bilance i prirodne promjene (apsolutno ili relativno) prostorne jedinice se svrstavaju u osam glavnih podtipova – četiri emigracijska (E_1 – emigracija, E_2 – depopulacija, E_3 – izrazita depopulacija, E_4 – izumiranje) i četiri imigracijska (I_1 – porast imigracijom, I_2 – obnova imigracijom, I_3 – slaba obnova imigracijom, I_4 – vrlo slaba obnova imigracijom).

Područje Grada Velike Gorice u razdoblju 1991. – 2001. nalazilo se u podtipu I_1 (broj stanovnika povećavao se prirodnim prirastom i pozitivnom migracijskom bilancom), a u razdoblju 2001. – 2011. nije došlo do promjene u ukupnom broju stanovnika te je, unatoč prirodnom prirastu, velik broj stanovnika iselio pa u konačnici Grad Veliku Goricu možemo smjestiti u prijelazni podtip (stagnacija broja stanovnika zbog emigracije i prirodnog prirasta jednakih apsolutnih vrijednosti) (tab. 7).

U razdoblju 2001. – 2011. godine 35 naselja (60,3 %) pripadalo je imigracijskim podtipovima (sl. 25 i sl. 26). Gornja i Donja Lomnica, Gradići i još 14 manjih naselja (s malim apsolutnim vrijednostima) pripadalo je podtipu I_1 . Podtipu I_2 pripadalo je 10, uglavnom malih, naselja, uključujući Kuče koje se ističu poprilično velikim brojem doseljenog stanovništva. U navedena dva podtipa porast broja stanovnika posljedica je pozitivnog prirodnog prirasta te u nekom područjima i pozitivnom migracijskom bilancom. Tri naselja pripadaju podtipu I_3 (porast broja stanovnika, prirodni pad, pozitivna migracijska bilanca), četiri naselja podtipu I_4 (depopulacija, prirodni pad, pozitivna migracijska bilanca) te Velika Gorica, prethodno navedenom, prijelaznom podtipu. Podtipu I_3 i I_4 pripadaju naselja koja su udaljenija od Velike Gorice, ali su relativno dobro prometno povezana pa je moguća dnevna cirkulacija.

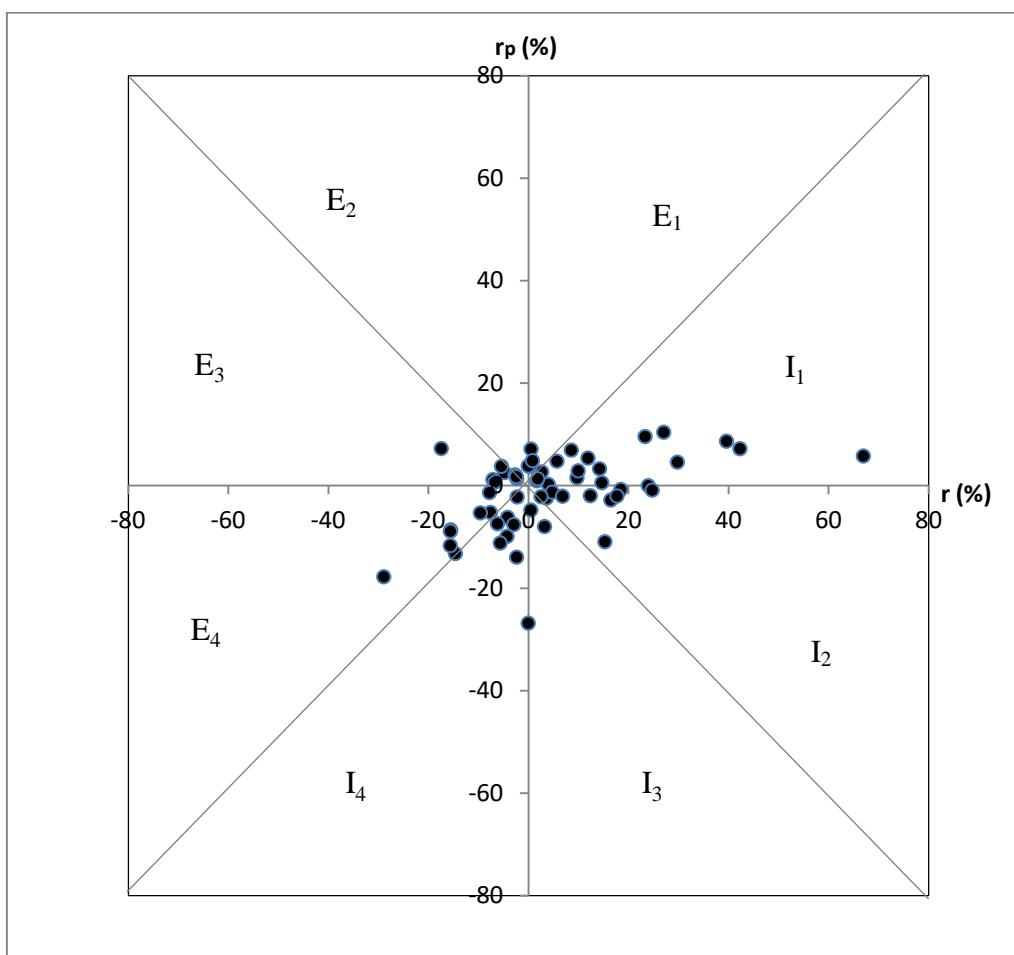
Oko 40 % ili 23 naselja pripadalo je emigracijskim podtipovima. Najviše naselja pripadalo je podtipovima E_3 (izrazita depopulacija) i E_4 (izumiranje). Podtip E_3 karakterizira smanjenje broja stanovnika zbog negativne migracijske bilance, dok podtip E_4 karakterizira smanjenje broja stanovnika zajedničkim djelovanjem prirodnog pada i negativne migracijske bilance. Radi se o malim naseljima koja su slabije prometno povezana s Velikom Goricom i sa Zagrebom te dominiraju trajne migracije u usporedbi s

dnevnom cirkulacijom. Zasebnu skupinu čine naselja Buševac i Lekнено koja imaju nulti migracijski saldo, a promjena broja stanovnika rezultat je negativne, odnosno pozitivne prirodne promjene.

Tab. 7. Tipovi općeg kretanja stanovništva Grada Velike Gorice 1991. – 2011. godine

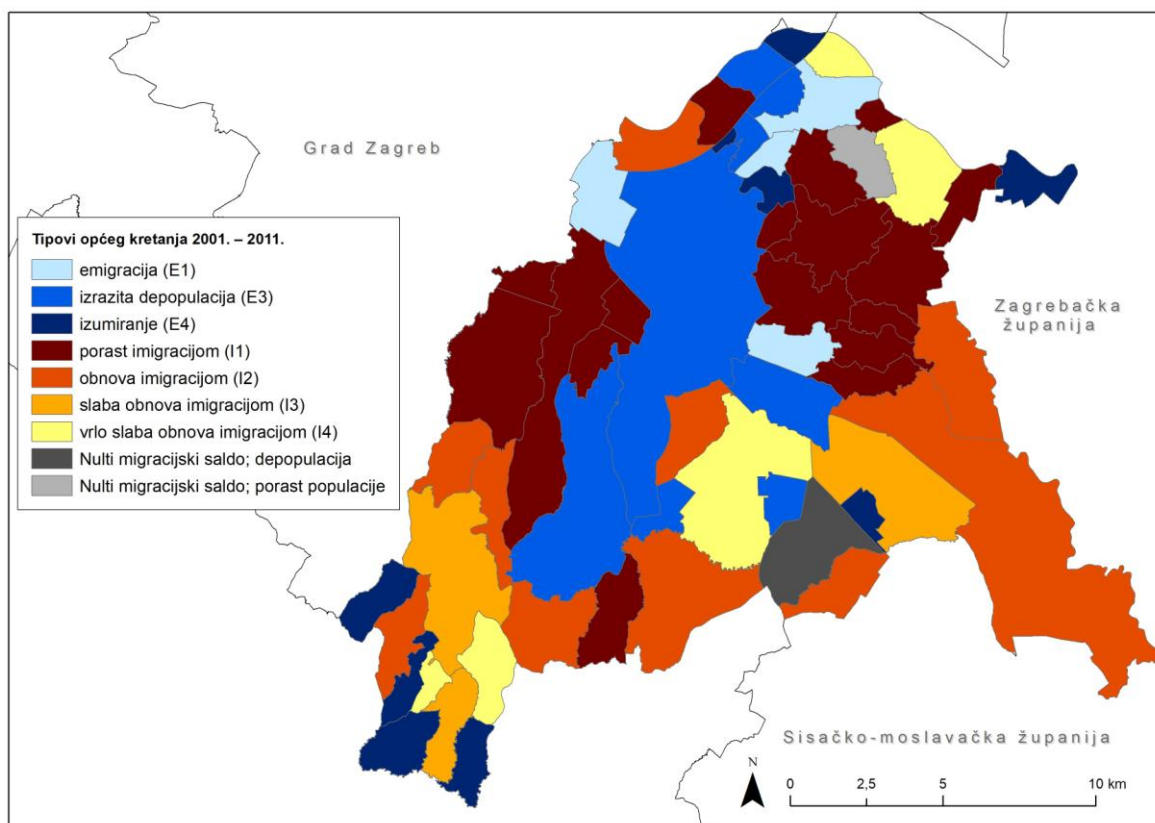
Medupopisno razdoblje	$P_2 - P_1$	N-M	M_s	Podtip općeg kretanja stanovništva
1991. – 2001.	6.633	1.959	4.674	I ₁
2001. – 2011.	0	1.514	-1514	prijelazni podtip

Izvor: Tablogrami (rođeni i umrli po naseljima) 1964. – 2017., Državni zavod za statistiku, Zagreb; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, www.dzs.hr (27.4.2020.); Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (27.4.2020.)

Sl. 25. Tipovi općeg kretanja stanovništva Grada Velike Gorice 2001. – 2011. godine

Izvor: Tablogrami (rođeni i umrli po naseljima) 1964. – 2017., Državni zavod za statistiku, Zagreb; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, www.dzs.hr (27.4.2020.); Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (27.4.2020.)

Sl. 26. Tipovi općeg kretanja stanovništva Grada Velike Gorice po naseljima 2001. – 2011. godine

Izvor: Tablogrami (rođeni i umrli po naseljima) 1964. – 2017., Državni zavod za statistiku, Zagreb; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, www.dzs.hr (27.4.2020.); Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (27.4.2020.)

7. Sastav stanovništva Grada Velike Gorice prema spolu i dobi

Biološki sastav stanovništva, odnosno sastav stanovništva prema spolu i dobi, u analizi populacije predstavlja najvažnije strukturalno obilježje. Važan je za sadašnji i budući razvoj stanovništva te za gospodarski razvoj nekog područja jer iz njega proizlaze ključni kontingenti stanovništva za biološku reprodukciju (određuje natalitet, mortalitet) i formiranje radne snage (Wertheimer-Baletić, 1999 prema Zupanc, 2004).

Tab. 8. Pokazatelji sastava stanovništva Grada Velike Gorice prema spolu i dobi 2001. godine

	Ukupno	Velika Gorica	Ostala naselja	RH
Mlado stanovništvo (0-19) (%)	24,5	23,6	25,5	23,6
Zrelo stanovništvo (20-59) (%)	58,6	61,8	55,1	54,3
Staro stanovništvo (60+) (%)	15,6	13,5	18,0	21,5
Indeks starosti (i_s) ²	63,7	57,1	70,5	91,1
Prosječna starost (x)	36,1	35,7	36,6	39,3
Koeficijent feminiteta (k_f) ³	106,2	108,4	103,7	107,8
Koeficijent feminiteta (20-39 g.) ($k_{f(20-39)}$) ⁴	97,7	100,5	94,4	98,6

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, www.dzs.hr (27.4.2020.)

Tab. 9. Pokazatelji sastava stanovništva Grada Velike Gorice prema spolu i dobi 2011. godine

	Ukupno	Velika Gorica	Ostala naselja	RH
Mlado stanovništvo (0-19) (%)	22,4	21,3	23,5	20,9
Zrelo stanovništvo (20-59) (%)	56,3	56,5	56,1	55,0
Staro stanovništvo (60+) (%)	21,4	22,3	20,5	24,1
Indeks starosti (i_s)	95,5	104,7	87,3	115,0
Prosječna starost (x)	39,5	39,8	39,1	41,7
Koeficijent feminiteta (k_f)	106,9	110,4	103,6	107,4
Koeficijent feminiteta (20-39 g.) ($k_{f(20-39)}$)	99,1	102,4	95,7	96,1

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, www.dzs.hr (27.4.2020.)

² i_s – indeks starosti; broj starih (60+) na 100 mladih stanovnika (0-19)

³ k_f – opći koeficijent feminiteta; broj žena na 100 muškaraca

⁴ $k_{f(20-39)}$ – koeficijent feminiteta dobnih skupina 20-39 godina; broj žena na 100 muškaraca u dobi 20-39 godina

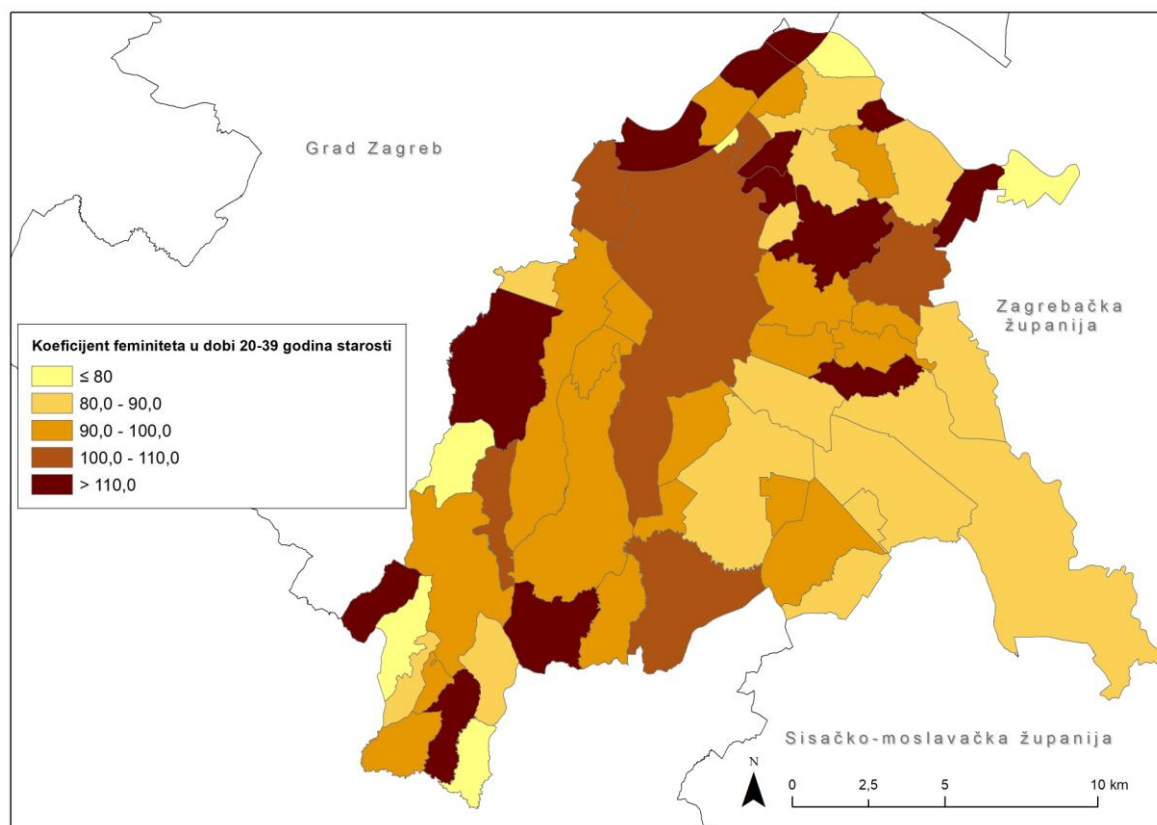
7.1. Sastav stanovništva prema spolu

Opće obilježje sastava stanovništva prema spolu, u „zatvorenoj populaciji“, je manjak ženskog stanovništva u mlađim dobnim skupinama, kao posljedica diferencijalnog nataliteta po spolu, te višak ženskog stanovništva u starijim dobnim skupinama, kao posljedica diferencijalnog mortaliteta po spolu, čime se teži uravnoteženju brojčanog odnosa muškog i ženskog stanovništva (Nejašmić, 2005). Međutim, zbog selektivnosti migracije i starenja stanovništva, neravnoteža prema spolu uobičajena je pojava na svim prostornim razinama. Početkom migracija, na rad izvan naselja isprva uobičajeno odlaze muškarci, dok žene ostaju brinuti se o obitelji, kućanstvu te raditi u poljoprivredi. No, sve većim napredovanjem migracija, žene isto tako odlaze u gradove radi mogućnosti zapošljavanja u industriji i tercijarnom sektoru, dok su muškarci vezani uz kućanstvo i posjede te se teže odlučuju na odlazak. Posljedica je višak žena u gradovima te manjak žena u tzv. udajno-ženidbenoj dobi u ruralnim područjima te upravo to nepovoljno djeluje na sklapanje brakova i na rodost. Drugi važan čimbenik koji utječe na neravnotežu udjela muškog i ženskog stanovništva u nekoj populaciji je diferencijalni mortalitet koji dovodi do osjetnog viška žena u starijim dobnim skupinama.

Navedene tvrdnje dokazuju opći i specifični koeficijent feminiteta za Grad Veliku Goricu, Veliku Goricu i ostala naselja iz posljednja dva popisa (tab. 8 i 9). Opći koeficijent feminiteta Grada Velike Gorice 2001. iznosio je 106,2 te se vrijednost nije značajno promijenila deset godina kasnije kada iznosi 106,9, a uzrok toga je diferencijalni mortalitet, odnosno brojčana prevlast žena u starijim dobnim skupinama. Opći koeficijent feminiteta Velike Gorice prema podacima iz oba popisa (2001.: $k_f=108,4$, 2011.: $k_f=110,4$) viši je od prosjeka za Grad Veliku Goricu i Hrvatsku, a temeljni razlog je selektivnost migracije po spolu što dokazuje povećanje specifičnog koeficijenta feminiteta iz 2001. ($k_{f(20-39)}=100,5$) i 2011. godine ($k_{f(20-39)}=102,4$), točnije, prema doseljavanju u Veliku Goricu dominiraju žene. S druge strane, disproporcija između općeg i specifičnog koeficijenta feminiteta u ostalim (ruralnim) naseljima Grada Velike Gorice prema podacima iz oba popisa (2001.: $k_f=103,7$, $k_{f(20-39)}=94,4$; 2011.: $k_f=103,6$, $k_{f(20-39)}=95,7$) posljedica je ostarjelog dobnog sastava i selektivnosti emigracije po spolu. Upravo to dovodi do neravnoteže u broju muškaraca i žena u dobi od 20-39 godina starosti, što rezultira poremećajem bračnog tržišta i smanjenja stopa rodosti u ruralnim naseljima.

Analiza specifičnog koeficijenta feminiteta (20-39) po naseljima otežana je zbog malih apsolutnih brojeva u pojedinim naseljima. Dakle, naselja koja podosta odstupaju od prosjeka uglavnom imaju malen broj stanovnika u dobi od 20-39 godina starosti pa tako i

mala neravnoteža između apsolutnih brojeva za muško i žensko stanovništvo daje privid velike neravnoteže iskazane koeficijentom (sl. 27), primjerice naselje Jerebić ($k_{f(20-39)}=200,0$) u kojem prema posljednjem popisu stanovništva ima ukupno 6 stanovnika u dobi od 20-39 godine starosti, od čega dva muškarca i četiri žene. No, analizom navedene karte vidljivo je kako osim Velike Gorice, višak žena u dobi 20-39 godina starosti imaju naselja Lukavec, Velika Mlaka, Velika Buna i nekoliko manjih naselja zahvaljujući imigraciji stanovništva u ova područja, dok je manjak žena u mlađoj zreloj dobi izražen u svim ostalim naseljima, a posebno se ističu istočni i jugoistočni dio Grada Velike Gorice u kojem naselja čine kompaktnu cjelinu što je posljedica starog stanovništva na tome području.

Sl. 27. Koeficijent feminiteta u dobi 20-39 godina starosti po naseljima Grada Velike Gorice 2011. godine

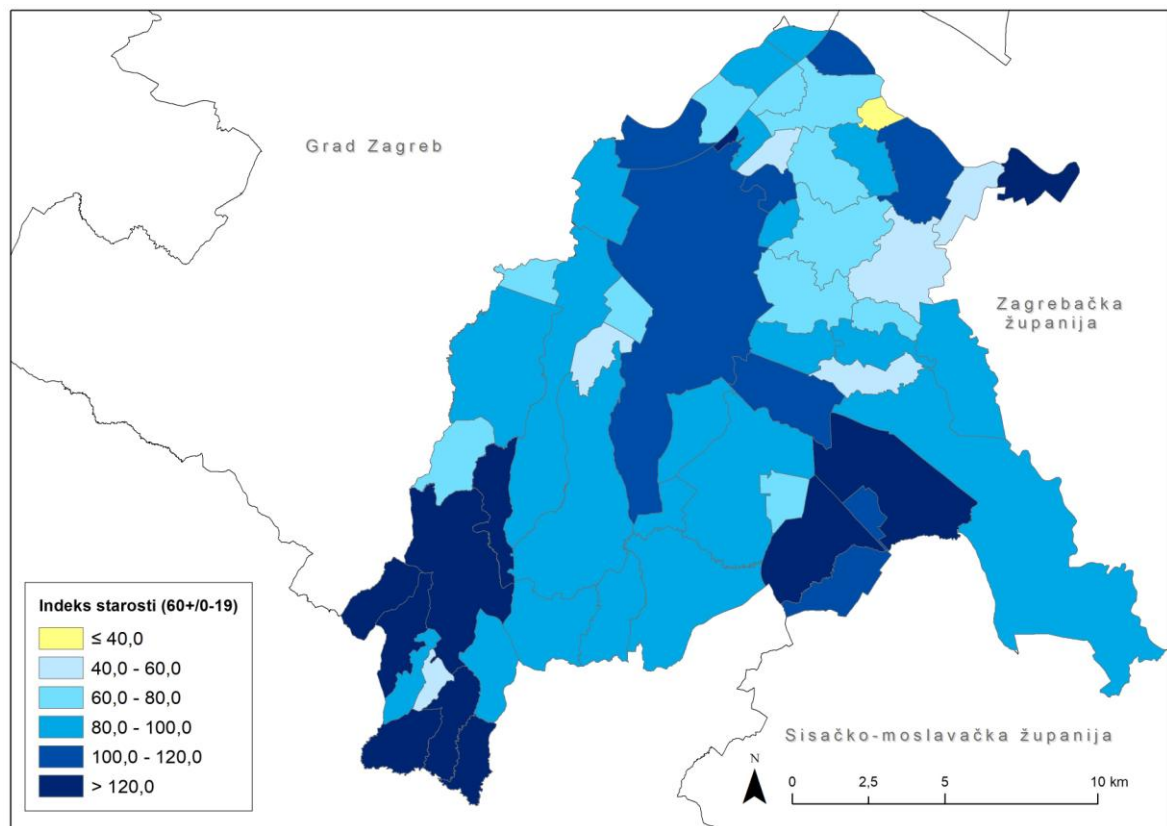
Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, www.dzs.hr (27.4.2020.)

7.2. Dobni sastav stanovništva

„Sastav prema dobi jedan je od najvažnijih pokazatelja potencijalne živosti i biodinamike stanovništva nekog područja, a posebno je važan zbog svojih društvenih i gospodarskih implikacija“ (Nejašmić, 2005: 174). Iz dobnog sastava proizlaze ključni kontingenti stanovništva za biološku reprodukciju (rodnost i smrtnost) i društveno-gospodarski razvoj.

Godine 2011. udio stanovništva u dobi 60 i više godina (koeficijent starosti) u Gradu Velikoj Gorici iznosi 21,4 % (prag starenja iznosi 12 %) te je nešto manji od udjela mladog stanovništva (0-19; 22,4 %). Navedene vrijednosti ne odstupaju mnogo od onih stanovništva Hrvatske u cjelini (0-19: 20,9 %; 60+: 24,1 %), no za razliku od vrijednosti za Hrvatsku, na području Grada Velike Gorice vrijednosti su pozitivne jer je i dalje veći udio mladog u odnosu na staro stanovništvo. Udio zrelog stanovništva (56,3 %) otprilike je na razini prosjeka za Hrvatsku (55,0 %). Ostali pokazatelji dobnog sastava ukazuju na dominantan proces starenja stanovništva. Indeks starosti ($i_s=95,5$) uvelike je niži od hrvatskog prosjeka ($i_s=115,0$), no čak je približno 2,5 puta viši od kritične vrijednosti iznad koje započinje starenje ($i_s=40,0$). Prosječna dob stanovništva Grada Velike Gorice (39,5) niža je od prosjeka za Hrvatsku (41,7), ali čak je za 9,5 godina viša od vrijednosti iznad koje započinje starenje stanovništva (30).

Uspoređujući ove podatke s onima iz Popisa stanovništva 2001. godine, vidljivo je kako se u međupopisnom razdoblju povećao udio starog i smanjio udio mladog stanovništva (2001.: $x_s=15,6$ %, $x_m=24,5$ %). Isto tako, 2001. godine Grad Velika Gorica po udjelu mladog stanovništva nije odstupala od prosjeka cijele Hrvatske (0-19: 23,6 %; 60+: 21,5 %), no odstupanje je očito u udjelu starog stanovništva u ukupnoj populaciji.

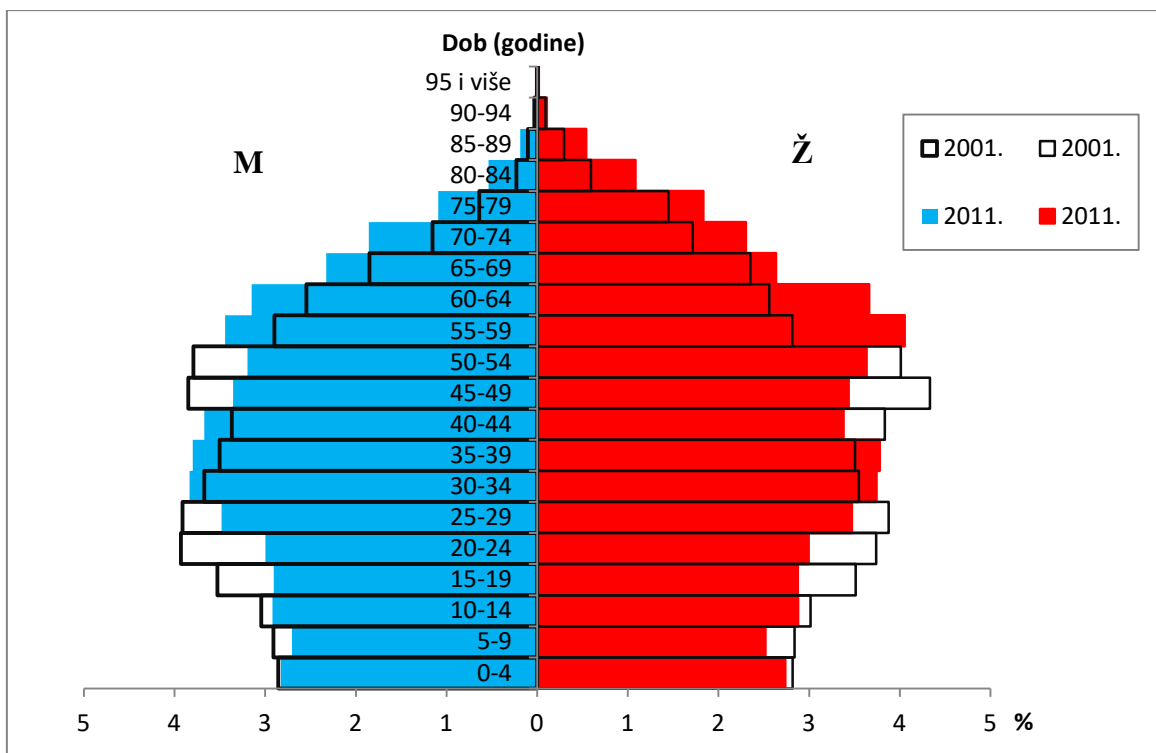
Sl. 28. Indeks starosti stanovništva Grada Velike Gorice po naseljima 2011. godine
 Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, www.dzs.hr (27.4.2020.)

Između Velike Gorice i ostalih naselja postoje značajne razlike u dobnom sastavu. Unatoč starenju stanovništva u ovim ruralnim naseljima, zbog stalnog priljeva mlađeg zrelog stanovništva u fertilnoj dobi, ostala naselja u cjelini imaju povoljniji dobni sastav od Velike Gorice i Hrvatske. Temeljni razlog nižeg indeksa starosti ($i_s=87,3$) su niži udio starog (20,5 %) te viši udjeli mladog (23,5 %) i zrelog stanovništva (56,1 %) ostalih naselja. Naravno, ovakvi pokazatelji povoljno djeluju na rodost u ruralnom području te se može reći kako su ovi pokazatelji iznenađujući jer se Velika Gorica itekako ističe kao središnje naselje ovoga prostora, no ipak s puno lošijim pokazateljima (0-19: 21,3 %; 60+: 22,3 %; $i_s=104,7$).

Povoljniji dobni sastav imaju naselja imigracijskog karaktera zbog sve većeg doseljavanja mladog stanovništva. Na taj način povećava se stopa rodosti, a smanjuje se udjel starog stanovništva. To su uglavnom naselja smještena istočno i na maloj udaljenosti od Velike Gorice te naselja na sjevernom dijelu Grada koje se nalaze u blizini Domovinskog mosta te su na taj način dobro povezana sa Zagrebom. Isto tako izdvajaju se i naselja Markuševac Turopoljski, Gradići, Petrovina Turopoljska i Gornja Lomnica koja

su, također, imala pozitivno ukupno kretanje stanovnika zahvaljujući imigraciji mladog stanovništva. Posebno valja istaknuti naselje Trnje ($i_s=35,3$) koje jedino ima indeks starosti niži od 40 što znači da njegovu populaciju nije zahvatilo starenje stanovništva. Najviše indekse starosti imaju mala naselja, prometno slabije povezana s Velikom Goricom iz kojih je iselilo mlađe stanovništvo (sl. 28).

Stanovništvo Grada Velike Gorice pripada tipu starog ili kontraktivnog stanovništva, što pokazuje i oblik dobno-spolne strukture. Prema modelu tipizacije ostarjelosti stanovništva od Nejašmića (2005), Grad Velika Gorica pripada 4. tipu kojeg obilježava duboka starost. Uspoređujući dobno-spolni sastav stanovništva 2001. i 2011. godine, vidljivo je kako se smanjio udio mladog stanovništva, no baza strukture je i dalje široka te je to posljedica doseljavanja mladog stanovništva te mladih obitelji s djecom. Isto tako, smanjio se udio zrelog stanovništva do 29 godina, no povećao se broj zrelog stanovništva od 30 do 44 godine. Nažalost, u međupopisnom razdoblju povećao se udio zrelog stanovništva od 55 do 59 godina, kao i udio starog stanovništva te je razlika u udjelima mladog (0-19) i starog (60+) samo 1 %. Jasno je vidljivo kako postoji ravnoteža između muškog i ženskog stanovništva u udjelu mladog stanovništva. Brojčano jačoj dobnoj skupini (56,3 %) pripada zrelo stanovništvo (20-59) rođeno oko 1970-ih kada je u fertilnu dob ušao brojčano jak naraštaj. Također, jasno je vidljivo kako je veći udio ženskog stanovništva u starijim dobnim skupinama što je posljedica već spomenutog diferencijalnog mortaliteta i ratnih gubitaka (sl. 29).

Sl. 29. Dobno-spolna struktura stanovništva Grada Velike Gorice 2001. i 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, www.dzs.hr (27.4.2020.)

8. Društveno-gospodarski sastav

8.1. Sastav stanovništva prema ekonomskoj aktivnosti

Tab. 10. Stanovništvo Grada Velike Gorice prema ekonomskoj aktivnosti 2001. godine

	Aktivno		S osobnim prihodom		Uzdržavano		Ukupno	
	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)
Velika Gorica	16.644	49,9	8.022	24,1	8.673	26,0	33.339	100,0
Okolica	13.588	45,0	6.540	21,7	10.050	33,3	30.178	100,0
Ukupno	30.232	47,6	14.562	22,9	18.723	29,5	63.517	100,0

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema aktivnosti i spolu, po naseljima, www.dzs.hr (27.4.2020.)

Godine 2001. stopa aktivnosti stanovništva Grada Velike Gorice ($p_a=47,6$ %) bila je viša od stope aktivnosti stanovništva Republike Hrvatske ($p_a=44,0$ %). Posljedica je to više stope aktivnosti stanovništva same Velike Gorice, središnjeg naselja, dok je stopa aktivnosti ostalih naselja ($p_a=45,0$ %) bila niža u usporedbi s Velikom Goricom, ali i dalje viša od hrvatskog prosjeka.

Osobe s osobnim prihodom činile su približno četvrtinu ukupnog stanovništva (22,9 %). Riječ je uglavnom o umirovljenicima pa su, u skladu s dobnim sastavom, činili visok udjel i u stanovništvu samog gradskog naselja Velike Gorice (26,0 %) te u malim naseljima s velikim brojem starog stanovništva u južnom dijelu Grada Velike Gorice. S obzirom na nižu stopu aktivnosti stanovništva tih naselja, potencijal za društveno-gospodarski razvoj, a time i demografsku revitalizaciju bio je vrlo slab.

Uzdržavano stanovništvo čine djeca, kućanice, osobe koje se pripremaju za određeno zanimanje na račun roditelja te bolesne ili za rad nesposobne osobe. Njihov broj činio je više od četvrtine ukupnog stanovništva te je njihov udio bio veći u okolini (33,3 %), nego u Velikoj Gorici (26,0 %) zbog sve većeg doseljavanja mladih obitelji u naselja okolice (tab. 10).

Tab. 11. Stanovništvo Grada Velike Gorice prema ekonomskoj aktivnosti 2011. godine

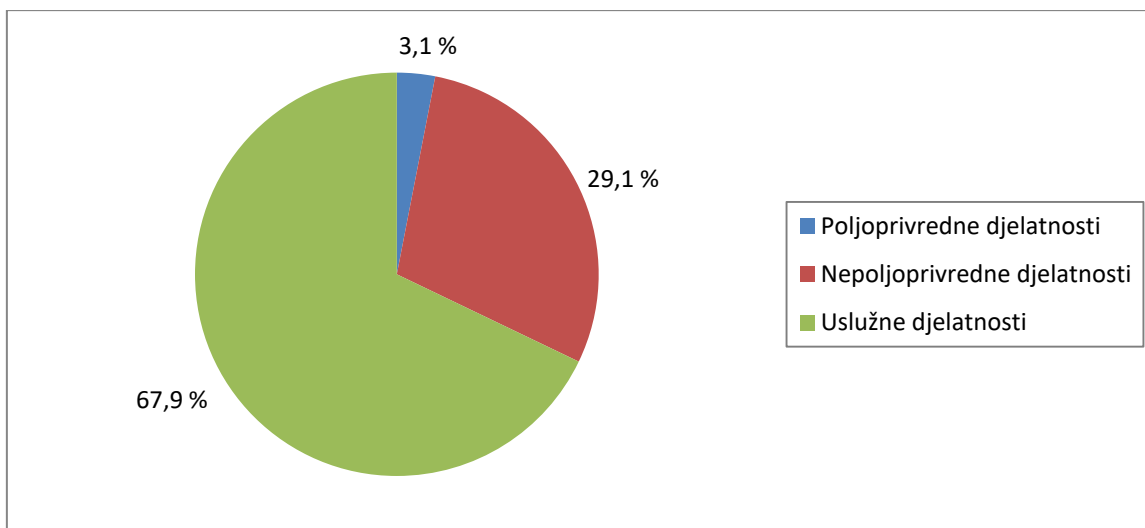
	Aktivno		Neaktivno		Ukupno	
	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)
Velika Gorica	14.760	46,8	16.793	53,2	31.553	100,0
Okolica	14.022	43,9	17.942	56,1	31.964	100,
Ukupno	28.782	45,3	34.720	54,7	63.517	100,0

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti i spolu, www.dzs.hr (29.4.2020.)

Uspoređujući podatke iz posljednjeg međupopisnog razdoblja (tab. 10 i tab. 11), vidljiva je promjena u ekonomskom sastavu stanovništva. Bitno je napomenuti kako je u posljednjem popisu promijenjen prikaz podataka o ekonomskom sastavu stanovništva te su pojedini podaci za naselja s malim brojem stanovnika zaštićeni. Upravo zbog toga podaci o ekonomskoj aktivnosti iz 2011. godine nisu prikazani detaljno kao oni iz 2001. godine. Unatoč tome, vidljivo je kako u posljednjem međupopisnom razdoblju dolazi do smanjenja ekonomski aktivnog stanovništva u cijelom Gradu Velikoj Gorici, kao i u naselju Velika Gorica te ukupno u ostalim naseljima Grada. To je posljedica prethodno navedenog starenja stanovništva Grada, odnosno povećanja udjela starijih dobnih skupina u ukupnom stanovništvu. Nadalje, upravo zbog toga dolazi i do povećanja udjela ekonomski neaktivnog stanovništva što se povezuje s porastom broja umirovljenika.

8.2. Sastav zaposlenih prema gospodarskoj djelatnosti

Godine 2001. podaci vezani za gospodarsku djelatnost zaposlenog stanovništva podijeljeni su u tri skupine: poljoprivredne djelatnosti, nepoljoprivredne djelatnosti i uslužne djelatnosti. Prema Popisu stanovništva 2001. godine 68 % zaposlenih radilo je u uslužnim djelatnostima, slijede nepoljoprivredne djelatnosti s 29 % te je najmanje stanovnika bilo zaposleno u poljoprivrednim djelatnostima (3 %) (sl. 30).

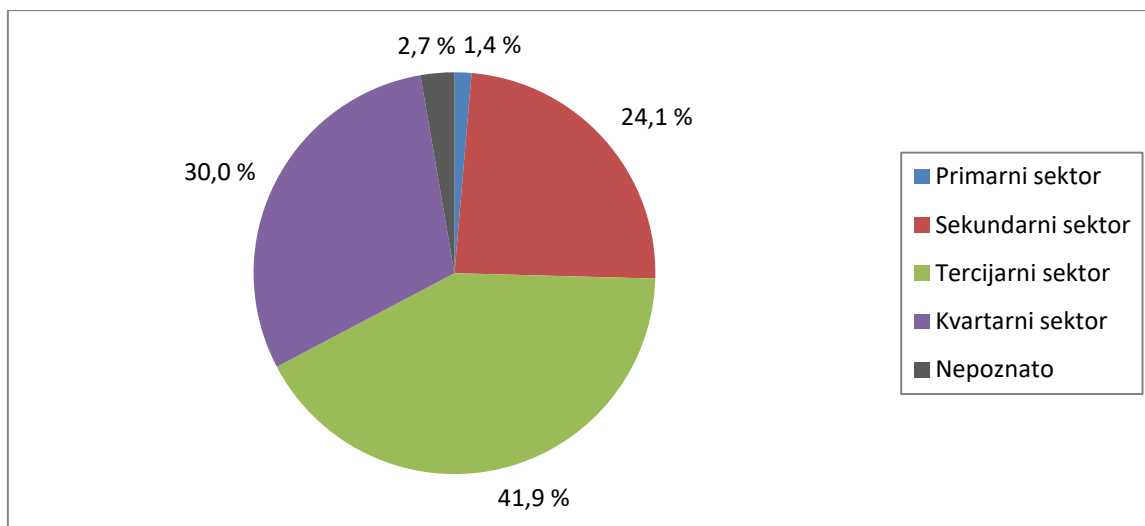

Sl. 30. Sastav zaposlenih u Gradu Velikoj Gorici prema gospodarskoj djelatnosti 2001. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: zaposleni prema pretežitoj aktivnosti po položaju u zaposlenju, djelatnosti i spolu, po gradovima i općinama, www.dzs.hr (29.4.2020.)

Zbog drugačijeg prikupljanja podataka o zaposlenima u gospodarskoj djelatnosti, podaci posljednja dva popisa nisu u potpunosti usporedivi. No, prema podacima iz posljednjeg popisa, u sastavu zaposlenih Grada Velike Gorice dominira tercijarni sektor s 43 % zaposlenih, slijedi kvartarni sektor s 31 % zaposlenih, četvrtina stanovništva zaposlena je u djelatnostima sekundarnog sektora, dok samo 1 % zaposlenih radi u primarnom sektoru (sl. 31).

U sekundarnom sektoru najveći broj stanovnika zaposleno je u prerađivačkoj industriji (13 % zaposlenih Grada Velike Gorice), a u tercijarnom sektoru u poslovima vezanima za trgovinu (20 % zaposlenih Grada).

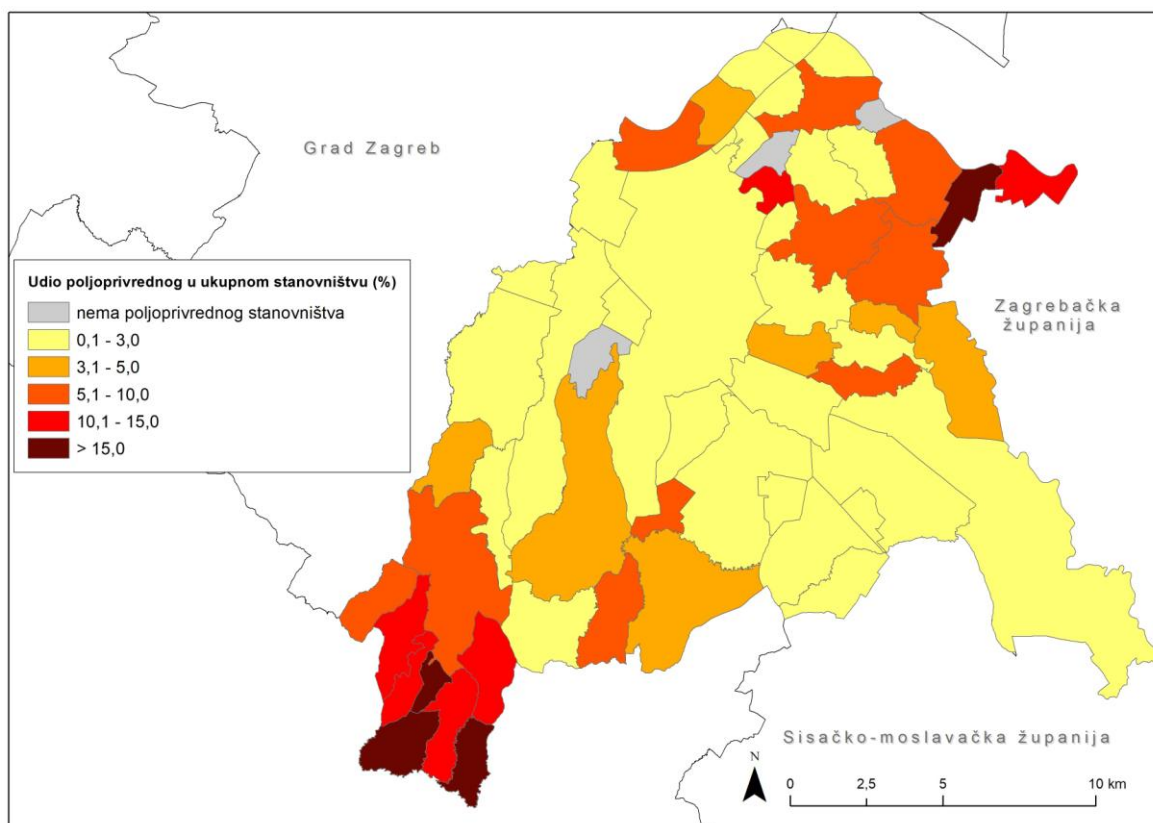

Sl. 31. Zaposleno stanovništvo Grada Velike Gorice prema sektorima djelatnosti 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: zaposleni prema sektorima djelatnosti, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2012.

U Popisu stanovništva 2001. godine bilježio se broj poljoprivrednog stanovništva. Poljoprivredno stanovništvo čine osobe čije se zanimanje prema Nacionalnoj klasifikaciji zanimanja nalazi u vrsti zanimanja „poljoprivredni, lovno-uzgojni, šumski radnici i ribari“ te u vrsti zanimanja „jednostavna poljoprivredna, šumarska i ribarska zanimanja“ kao i sve osobe koje oni uzdržavaju (*Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: Metodološke napomene*). Iako se udio stanovnika zaposlenih u primarnom sektoru smanjio u posljednjem međupopisnom razdoblju, bitno je prikazati u kojim naseljima te u kojem udjelu je zabilježeno poljoprivredno stanovništvo. Godine 2001. udio poljoprivrednog stanovništva u Gradu Velikoj Gorici iznosio je 1,6 %, no velike su razlike bile između Velike Gorice (0,4 %) i okolice (2,8 %) što je logično s obzirom na velik broj manjih i ruralnih naselja koja se nalaze u administrativnim granicama Grada Velike Gorice.

Samo tri naselja nisu imala poljoprivredno stanovništvo (Petrovina Turopoljska, Selnica Šćitarjevska, Trnje), dok je 28 naselja imalo manje od 3 % poljoprivrednog stanovništva, uključujući i Veliku Goricu (sl. 32). Čak deset naselja imalo je više od 10 % poljoprivrednog stanovništva, no to su uglavnom bila vrlo mala naselja s malim apsolutnim brojem poljoprivrednika, ali relativno višim udjelom.

Sl. 32. Udio poljoprivrednog stanovništva u ukupnom stanovništvu Grada Velike Gorice 2001. godine (po naseljima)

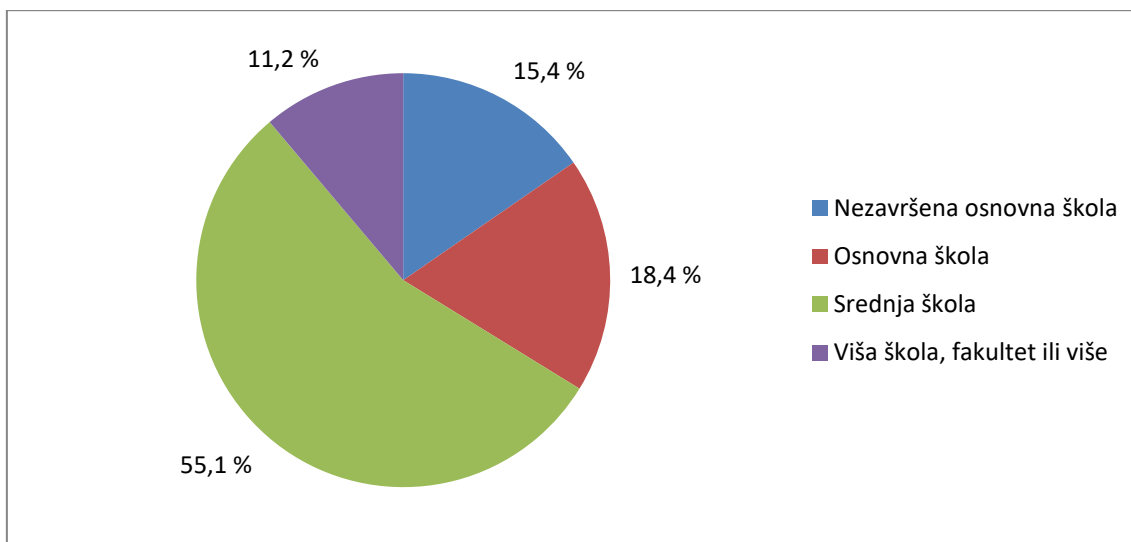
Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: poljoprivredno stanovništvo prema aktivnosti i spolu, po naseljima, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

8.3. Obrazovni sastav stanovništva

Obrazovni sastav stanovništva čini „ljudski kapital“ i jedan je od najznačajnijih obilježja stanovništva, posebno s gledišta potencijalnog gospodarskog razvoja određenog prostora (Nejašmić i dr., 2009).

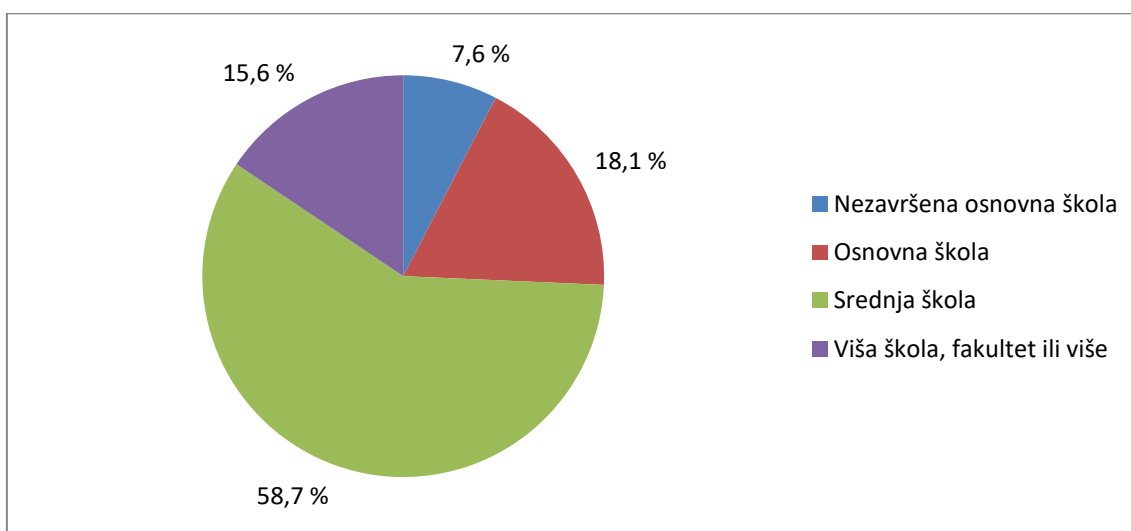
Godine 2001. zabilježen je udio od 15,4 % stanovnika koji nisu završili osnovnu školu, 18,4 % ih je završilo osnovnu školu, 55,1 % srednju školu te 11,2 % višu školu, fakultet, umjetničke akademije, sveučilišni studij, magisterij ili doktorat (sl. 33). Promatrajući podatke posljednjeg popisa stanovništva (sl. 34) vidljivo je kako se smanjio broj stanovnika koji nisu završili osnovnu školu na 8 %. To smanjenje povezuje se s mortalitetom starijeg, neobrazovanog stanovništva, a također 2011. godine je osnovnu školu završio brojčano jak naraštaj rođen 1994. i 1995. godine. No, ovaj udio je i dalje visok pretežito zbog starijeg stanovništva u manjim naseljima u okolini Velike Gorice i uvelike odskake od prosjeka Republike Hrvatske (1,9 %). Oko 18 % stanovnika završilo je

osnovnu školu što je ispod prosjeka Republike Hrvatske (30,8 %), dok je najveći udio stanovnika završio srednju školu (59 %). Također, oko 15 % stanovnika ima završeno tercijarno obrazovanje. Porast broja visokoobrazovanog stanovništva ukazuje na razvojni potencijal ovoga područja.

Sl. 33. Stanovništvo Grada Velike Gorice u dobi 15 i više godine prema postignutom stupnju obrazovanja 2001. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo staro 15 i više godina prema spolu i završenoj školi, po gradovima/općinama, www.dzs.hr (29.4.2020.)

Sl. 34. Stanovništvo Grada Velike Gorice u dobi 15 i više godine prema postignutom stupnju obrazovanja 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011: stanovništvo staro 15 i više godina prema najviše završenoj školi, starosti i spolu po gradovima/općinama, www.dzs.hr (29.4.2020.)

9. Demografski resursi Grada Velike Gorice

9.1. Sintetični pokazatelj demografskih resursa

Važna sastavnica ljudskog razvoja jesu demografski resursi, koji obuhvaćaju ukupna kvalitativna i kvantitativna, stvarna i potencijalna društvena i biološka obilježja stanovništva u određenom vremenu i prostoru (Oliveira-Roca, 1991 prema Nejašmić i Mišetić, 2010). Nedvojbeno je da promjene u obilježjima demografskih resursa utječu na društvenu strukturu i društvene odnose, primjerice starenje stanovništva učinkovito djeluje na općedruštvene i gospodarske prilike (Wertheimer-Baletić, 2004 prema Nejašmić i Mišetić, 2010).

Demografski potencijal glavni je čimbenik društveno-gospodarskog razvoja i utječe na sve društvene procese i strukture. Budući da je za društveno-gospodarski razvoj određenog prostora nužno osigurati kritičnu masu obrazovanog zrelog i mladog stanovništva i stabilan demografski razvoj, cilj analize demografskih resursa Grada Velike Gorice je izračunati demografski potencijal koji je ključan za cjelokupni razvoj. Za prikaz demografskog potencijala korišten je sintetični indeks demografskih resursa (*ider*) izračunat na temelju 15 demografskih varijabli prema formuli $ider = k (idem + io)$, gdje je *idem* demografski indeks, *io* indeks obrazovanosti, a *k* koeficijent koji aproksimira veličinu promatranih jedinica (Nejašmić i Mišetić, 2010).

Izračun demografskog potencijala prema topologiji Nejašmića i Mišetića (2010) za 2011. godinu pokazuje da Grad Velika Gorica ima povoljne demografske resurse i pripada tipu B kojeg karakteriziraju vrlo dobra demografska obilježja i potencijali te visoka razina obrazovanosti. Naravno, ovaj rezultat odnosi se na skupne podatke svih 58 naselja, no ne odnosi se na svako naselje pojedinačno. Kao što je prethodno navedeno, u Gradu ima mnogo naselja koja imaju visok udio starog stanovništva niskog stupnja obrazovanosti te puno manji udio visokoobrazovanog i mlađeg zrelog stanovništva. Ovaj rezultat za Grad Veliku Goricu pokazuje visok demografski potencijal i perspektivu budućeg razvoja ovog prostora u svim sferama, no, zbog prethodno navedenih razlika u pojedinim naseljima, izgledno je da će se demografski potencijal „grupirati“ u naselja koja su i sada nositelji društvenog i gospodarskog razvoja ovog prostora, odnosno u naselja koja su smještena uz prometnice čime su odlično povezana sa Zagrebom.

10. Demografske projekcije i perspektiva budućeg razvoja

10.1. Metoda izrade projekcije stanovništva

Projekcija se može jednostavno odrediti kao prikaz hipotetičkoga kretanja broja (i sastava) stanovništva za neko buduće razdoblje, utemeljeno na eksplicitnim pretpostavkama nastavka demografskih trendova iz prošlosti (Goodman, 1983, prema Nejašmić i Mišetić, 2004). Projekcije budućeg kretanja stanovništva izuzetno su važne za planiranje društveno-gospodarskog razvoja. Iako nisu u potpunosti precizne, posebice dugoročne prognoze, ipak nam daju okvirne rezultate prema kojima se mogu raditi analize. Razlog tome je i što buduće kretanje stanovništva ne ovisi samo o prirodnom kretanju stanovništva, već i o društveno-psihološkim i kulturnim čimbenicima koji se ne mogu kvantificirati. Kod malih područja, posebno naselja, i najmanja promjena gospodarskih značajki utječe na razvitak stanovništva i obezvređuje prognozu, stoga su prognoze najrealnije na državnoj razini (Nejašmić, 2005). Za izračun budućeg kretanja stanovništva najčešće se rabe dvije skupine metoda, „matematičke“ i „analitičke“.

Kod projekcije stanovništva malih prostornih jedinica preporuča se primjena „analitičke“, kohortno-komponentne metode, kojom se stanovništvo projicira praćenjem njegove strukture prema dobi i spolu u određenom vremenu. Navedene metode temelje se na odnosu dobne strukture, rodnosti, smrtnosti i migracija. Također, uobičajeno je projekcije izrađivati u više varijanata koje su kombinacije hipoteza o budućem kretanju pojedinih komponenata, s time što je težište na budućem kretanju fertiliteta (npr. varijante niskog, srednjog i visokog fertiliteta) (Todorić, 1978, prema Nejašmić, 2005). „Analitička“ projekcija broja stanovnika uglavnom se temelji na sljedećim elementima (Nejašmić, 2005): na podacima o sastavu stanovnika prema spolu i dobi iz posljednjeg popisa stanovništva, što je polazište projekcije, na podacima o višedesetljetnom prirodnom kretanju, na hipotezi kretanja stope fertiliteta, na hipotezi o mortalitetu (stopama doživljenja) i na hipotezi o migraciji.

Projekcija ukupnog stanovništva Grada Velike Gorice za razdoblje 2011. – 2041. godine izrađena je analitičkom ili kohortno-komponentnom metodom. Zbog autorove pretpostavke promjena sastavnica kretanja stanovništva, dobiveni rezultati projekcija su aproksimacije te se izrađuju u više varijanti koje su kombinacija hipoteza. U radu su postavljene tri hipoteze o fertilitetu (varijanta niskog, srednjeg i visokog fertiliteta) tri hipoteze o kretanju migracijskog salda (varijanta niskog, srednjeg i visokog migracijskog salda) te jedna hipoteza za kretanje mortaliteta. No, zbog toga što su migracije najteže

predvidljiva komponenta koja je podložna naglim i intenzivnim promjenama, posebice na manjem području, ukupno kretanje stanovništva 2011. – 2041. prikazano je za „otvorenu“ populaciju. S obzirom na nedostatak i manjkavost podataka o migracijama, migracijski saldo prikazan je kao prosječna vrijednost po spolu i dobi te je prikaz rezultata projekcije prema spolu i dobi napravljen bez utjecaja migracija. Uzimajući u obzir hipoteze o fertilitetu, projekcija stanovništva Grada Velike Gorice izrađena je u tri varijante za petogodišnja razdoblja.

10.2. Hipoteze o fertilitetu

U demografskoj statistici najboljim pokazateljem fertiliteta smatra se ukupna (totalna) stopa fertiliteta (TFR). TFR označava vjerojatan prosječan broj živorođene djece koju bi rodila „prosječna“ žena tijekom svog fertilnog razdoblja uz sadašnje posebne stope fertiliteta prema dobi i uz izostanak utjecaja smrtnosti (Nejašmić, 2005). No, zbog nedostupnosti podataka o broju rođene djece prema jednogodišnjim ili petogodišnjim dobnim skupinama žena koji su potrebni za izračun TFR-a, u ovome dijelu koristit će se bruto stopa fertiliteta. Ona se računa prema formuli $f_b = N/P_{f(15-49)} * 35$, gdje je N ukupan broj živorođene djece, a $P_{f(15-49)}$ broj žena fertile dobi. TFR i f_b bit će približno jednake vrijednosti jer se može pretpostaviti kako žene većinu djece rađaju tijekom svoje fertile dobi. Bitno je napomenuti kako granična vrijednost TFR-a za prirodan porast broja stanovnika iznosi 2,1 što označava prosječan broj rođene djece po jednoj ženi u fertilej dobi. Prema podacima Eurostata (2017) TFR u Hrvatskoj je 2001. iznosio 1,46 te je 2010. godine porastao na 1,55, no i dalje je ispod granične vrijednosti. Također, podaci za 2015., 2016. i 2017. ukazuju na trend stagnacije TFR-a u Hrvatskoj (2015.: 1,40; 2016.: 1,42; 2017.: 1,42).

Kao što je prethodno navedeno, za Grad Veliku Goricu izračunate su vrijednosti bruto stopa fertiliteta koje će se zbog približno jednakih vrijednosti voditi kao TFR. Totalna stopa fertiliteta za Grad Veliku Goricu 2011. iznosila je 1,56 što je iznad prosjeka Hrvatske, ali ukazuje i na povećanje u odnosu na 2001. godinu kada je iznosio 1,36. No, s obzirom na pad broja rođenih od 2010. te kontinuiran prirodan pad od 2014. godine za očekivati je kako će se navedeni negativan trend nastaviti i u budućnosti te da će se totalna stopa fertiliteta smanjivati. Izrađene su hipoteze s tri moguće varijante fertiliteta (niska, srednja i visoka), a njihove vrijednosti su određene pomoću projekcije Državnog zavoda za statistiku (Grizelj i Akrap, 2011).

S obzirom na demografske trendove i populacijsku politiku u Hrvatskoj, nemoguće je očekivati spontani porast nataliteta. Potrebno je osmisliti i provesti pronatalitetnu politiku na razini Gradova/općina, a zatim i na razini Republike Hrvatske. Uzimajući sve te podatke u obzir, postavljene su tri hipoteze o fertilitetu (tab. 12).

Tab. 12. Hipoteze o totalnoj stopi fertiliteta Grada Velike Gorice 2011. – 2041. godine

	Niski TFR	Srednji TFR	Visoki TFR
2011. – 2016.	1,52	1,56	1,59
2016. – 2021.	1,49	1,57	1,67
2021. – 2026.	1,46	1,58	1,73
2026. – 2031.	1,42	1,59	1,79
2031. – 2036.	1,38	1,60	1,86
2036. – 2041.	1,37	1,60	1,87

10.3. Hipoteza o mortalitetu

Tablice mortaliteta za Grad Veliku Goricu za muškarce i žene 2011. godine izrađene su pomoću podataka o broju umrlih i ukupnom broju stanovnika po dobnim skupinama. Bitno je napomenuti kako broj umrlih predstavlja prosjek broja umrlih 2010., 2011. i 2012. godine kako bi se izbjegle fluktuacije u mortalitetu jer se radi o malome području.

Tab. 13. Tablica mortaliteta za Grad Veliku Goricu 2010. – 2012. godine za muškarce

Dob (x)	Skupine živih (Vx)	Skupina umrlih (Mx)	Vjerojatnost smrti (qx)	Vjerojatnost doživljenja (px)	Broj živih (lx)	Broj mrtvih (dx)	Srednji broj živih (Lx)	Zbroj brojeva živih (Nx)	Očekivano trajanje života (ex)
0	351	3	0,00855	0,99145	100000,00	854,70	99572,65	7641591,57	76,42
1-4	1446	1	0,00069	0,99931	99145,30	68,57	495555,08	7542018,92	76,07
5-9	1718	1	0,00058	0,99942	99076,73	57,67	495239,50	7046463,84	71,12
10-14	1855	1	0,00054	0,99946	99019,06	53,38	494961,87	6551224,34	66,16
15-19	1846	2	0,00108	0,99892	98965,68	107,22	494560,37	6056262,47	61,20
20-24	1904	9	0,00473	0,99527	98858,46	467,29	493124,08	5561702,10	56,26
25-29	2211	8	0,00362	0,99638	98391,17	356,01	491065,83	5068578,02	51,51
30-34	2437	7	0,00287	0,99713	98035,16	281,59	489471,83	4577512,19	46,69
35-39	2413	7	0,00290	0,99710	97753,57	283,58	488058,90	4088040,36	41,82
40-44	2333	13	0,00557	0,99443	97469,99	543,12	485992,14	3599981,46	36,93
45-49	2131	22	0,01032	0,98968	96926,87	1000,65	482132,70	3113989,32	32,13
50-54	2030	37	0,01823	0,98177	95926,21	1748,41	475260,04	2631856,62	27,44
55-59	2188	65	0,02971	0,97029	94177,80	2797,79	463894,55	2156596,58	22,90
60-64	2000	109	0,05450	0,94550	91380,02	4980,21	444449,56	1692702,02	18,52
65-69	1478	97	0,06563	0,93437	86399,81	5670,35	417823,15	1248252,46	14,45
70-74	1179	142	0,12044	0,87956	80729,45	9723,14	379339,42	830429,31	10,29
75-79	693	159	0,22944	0,77056	71006,31	16291,49	314302,84	451089,89	6,35
80+	481	210	0,43659	0,56341	54714,82	54714,82	136787,05	136787,05	2,50

Tab. 14. Tablica mortaliteta za Grad Veliku Goricu 2010. – 2012. godine za žene

Dob (x)	Skupine živih (Vx)	Skupina umrlih (Mx)	Vjerojatnost smrti (qx)	Vjerojatnost doživljenja (px)	Broj živih (lx)	Broj mrtvih (dx)	Srednji broj živih (Lx)	Zbroj brojeva živih (Nx)	Očekivano trajanje života (ex)
0	319	1	0,00313	0,99687	100000	313,48	99843,26019	7994319,436	79,94
1-4	1420	1	0,00070	0,99930	99686,52	70,20	498257,0974	7894476,175	79,19
5-9	1600	1	0,00063	0,99938	99616,32	62,26	497925,9425	7396219,078	74,25
10-14	1827	1	0,00055	0,99945	99554,06	54,49	497634,0659	6898293,135	69,29
15-19	1825	1	0,00055	0,99945	99499,57	54,52	497361,539	6400659,07	64,33
20-24	1901	2	0,00105	0,99895	99445,05	104,62	496963,6784	5903297,531	59,36
25-29	2204	3	0,00136	0,99864	99340,42	135,22	496364,0726	5406333,852	54,42
30-34	2378	1	0,00042	0,99958	99205,21	41,72	495921,7319	4909969,78	49,49
35-39	2401	5	0,00208	0,99792	99163,49	206,50	495301,1757	4414048,048	44,51
40-44	2147	7	0,00326	0,99674	98956,98	322,64	493978,3251	3918746,872	39,60
45-49	2182	14	0,00642	0,99358	98634,35	632,85	491589,6083	3424768,547	34,72
50-54	2308	22	0,00953	0,99047	98001,50	934,16	487672,0899	2933178,939	29,93
55-59	2574	25	0,00971	0,99029	97067,34	942,77	482979,7802	2445506,849	25,19
60-64	2326	62	0,02666	0,97334	96124,57	2562,22	474217,3118	1962527,068	20,42
65-69	1674	59	0,03524	0,96476	93562,35	3297,60	459567,7674	1488309,757	15,91
70-74	1463	75	0,05126	0,94874	90264,75	4627,38	439755,3234	1028741,989	11,40
75-79	1165	145	0,12446	0,87554	85637,37	10658,73	401540,0514	588986,6658	6,88
80+	1109	384	0,34626	0,65374	74978,65	74978,65	187446,6144	187446,6144	2,50

Najbolji pokazatelj mortaliteta nekog područja je očekivano trajanje života koje je veće za žene, nego za muškarce. Više vrijednosti očekivanog trajanja života za žene posljedica su diferencijalnog mortaliteta te „težeg“ načina života muškaraca. Dobiveno očekivano trajanje života za djecu rođenu 2011. godine niže je od prosjeka Republike Hrvatske (76,78) ako se gleda muško stanovništvo, dok je očekivano trajanje života za žensko stanovništvo više od prosjeka države.

10.4. Hipoteze o migracijskom saldu

U Hrvatskoj nisu dostupni podaci o migracijama te, upravo zato što su migracije često nagle i intenzivne promjene, nije moguće predvidjeti niti procijeniti buduća migracijska kretanja na nekom području. Zbog toga je kao izvor podataka za hipotezu o migracijskom saldu korištena projekcija stanovništva za Sjeverozapadnu Hrvatsku koju je napravio Državni zavod za statistiku.

Prema procjeni Državnog zavoda za statistiku, na području Sjeverozapadne Hrvatske, a time i Velike Gorice, prevladavat će imigracija, odnosno migracijski saldo će biti pozitivan u svim varijantama (tab. 15). Ovakva projekcija može se opravdati nižim troškovima života u Gradu Velikoj Gorici u odnosu na Zagreb te blizinom glavnoga grada, a time i većeg broja radnih mjesta.

Tab. 15. Kretanje migracijskog salda Grada Velike Gorice 2011. – 2041. godine (prosjek po spolu)

	Migracijski saldo (u tis.)		
	niski	srednji	visoki
2011. – 2016.	0,8	1,1	1,2
2016. – 2021.	0,1	0,8	1,0
2021. – 2026.	0,3	0,9	1,3
2026. – 2031.	0,4	0,9	1,5
2031. – 2036.	0,4	1,0	1,6
2036. – 2041.	0,5	1,0	1,7

Izvor: Projekcija stanovništva Republike Hrvatske od 2010. do 2061., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2011.

11. Rezultati projekcija stanovništva

Dobiveni rezultati projekcija stanovništva odraz su hipoteza o fertilitetu, mortalitetu i migracijama te polazne dobno-spolne strukture. Razlike u varijantama su veće pri kraju projekcijskog razdoblja jer je baza projekcije jednaka za sve varijante pa nema velikih razlika u varijantama za prva dva petogodišnja razdoblja.

11.1. Kretanje ukupnog broja stanovnika

Dobivene varijante projekcija pokazuju kako će se broj stanovnika Grada Velike Gorice povećavati do 2021. godine te je taj porast rezultat pozitivne prirodne promjene krajem petogodišnjeg razdoblja (2016. – 2021.) kada brojčano jaka generacija ulazi u fertilnu dob, ali i imigracije zahvaljujući privlačnim faktorima ovoga prostora. Isto tako, procjenjuje se da će do 2041. godine doći do pada broja stanovnika prirodnim putem na što neće moći utjecati ni pozitivan migracijski saldo. Jedina iznimka je visoka varijanta projekcije za 2031. godinu (tab. 16).

Prema dobivenim rezultatima projekcija, ukupan broj stanovnika Grada Velike Gorice 2041. iznosio bi između 58.233 stanovnika (niska varijanta) do 61.828 (visoka varijanta), ako bi se isključio utjecaj migracija. No, uzimajući u obzir pozitivne vrijednosti migracijskog salda, broj stanovnika je viši te bi iznosio 59.133 (niska varijanta) do 65.128 stanovnika (visoka varijanta). Iako su rezultati projekcije za „zatvorenu“ populaciju matematički precizniji, utjecaj migracija na broj stanovnika je jako velik te rezultati kretanja stanovništva bez migracija nisu realni. Budući da Hrvatska nema registar stanovništva, nemoguće je dobiti točne podatke o vanjskim migracijama. Također, iz toga razloga nisu dostupni podaci o dobno-spolnoj strukturi migranata te na taj način nedostaju podaci o broju rođene djece u projiciranom razdoblju.

Tab. 16. Kretanje ukupnog broja stanovnika Grada Velike Gorice 2011. – 2041. godine

Varijanta projekcije	Broj stanovnika				Indeks 2041./2011.
	2011.	2021.	2031.	2041.	
bez migracija					
niska	63.517	64.422	62.783	58.233	91,6
srednja	63.517	64.677	63.606	59.847	94,2
visoka	63.517	65.037	64.651	61.828	97,3
s migracijama					
niska	63.517	65.322	63.483	59.133	93,1
srednja	63.517	66.577	65.406	61.847	97,4
visoka	63.517	67.237	67.451	65.128	102,5

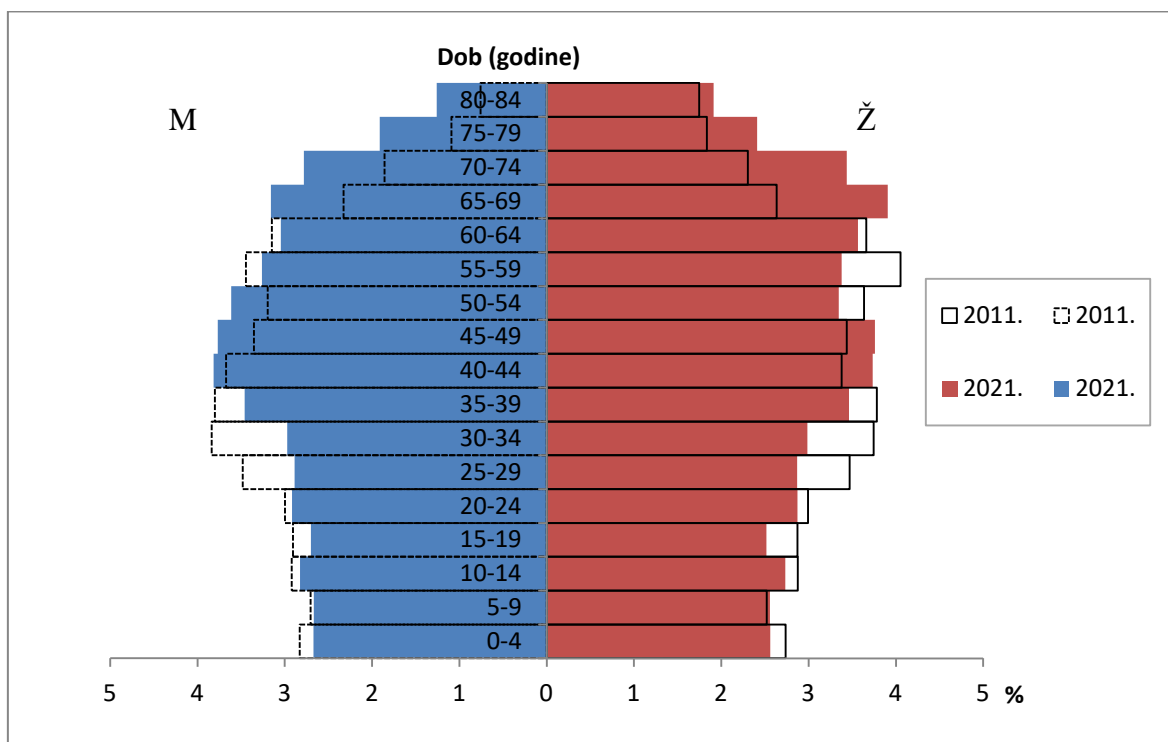
S obzirom da je samo hipoteza o mortalitetu konstanta, za očekivati je da će se povećanjem totalne stope fertiliteta i pozitivnim migracijskim saldom (u svim varijantama tijekom projiciranog razdoblja) povećavati i broj stanovnika. Analizirajući varijante, najmanji broj stanovnika procijenjen je za nisku varijantu projekcije zbog nižih vrijednosti migracijskog salda te smanjenja totalne stope fertiliteta. U navedenoj varijanti broj stanovnika bi se za 30 godina smanjio za oko 5.000 stanovnika. Nadalje, prema srednjoj varijanti projekcije doći će do porasta broja stanovnika 2021. godine, kao i u niskoj varijanti, te će nakon toga doći do pada broja stanovnika koji će 2041. biti za oko 1.500 manji od onog 2011. godine. S druge strane, u visokoj varijanti projekcije dolazi do kontinuiranog porasta broja stanovnika do 2031., no nakon toga slijedi pad broja stanovnika 2041. godine.

11.2. Sastav stanovništva prema dobi i spolu

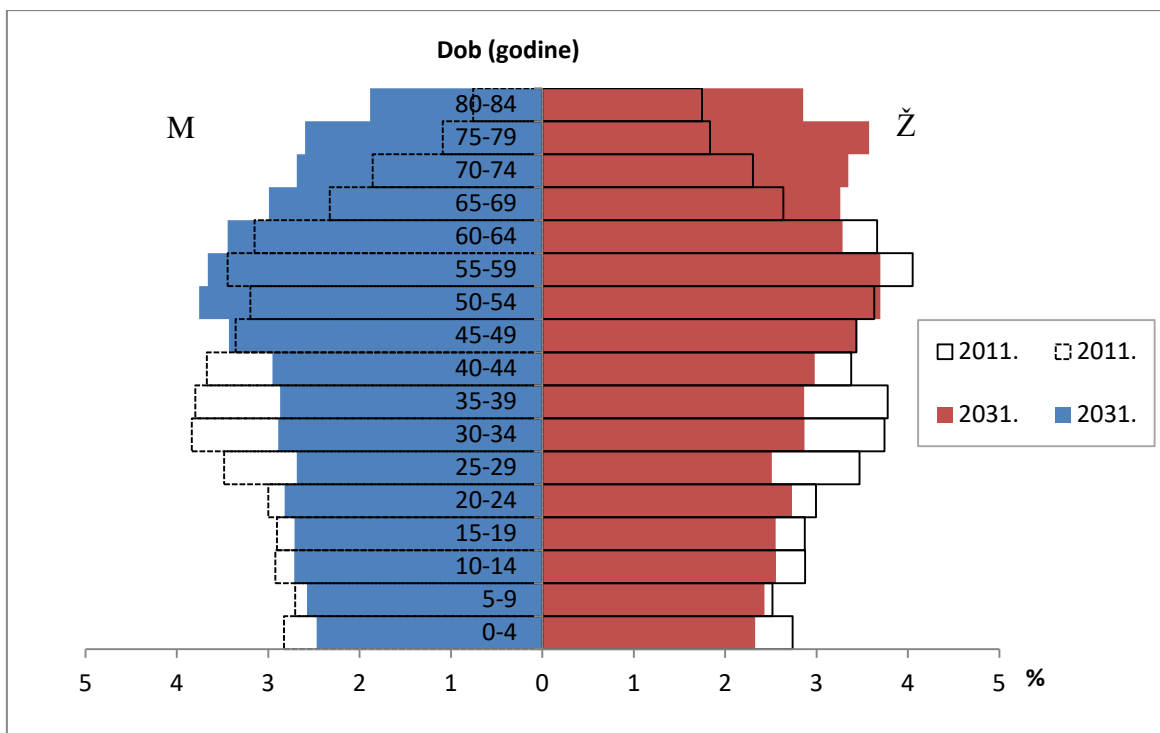
Prema rezultatima projekcije, broj rođenih će rasti do 2021., a nakon toga će kontinuirano padati do 2041. godine. Usporedno s time, broj umrlih će se povećavati te je upravo nakon 2021. vidljivo prirodno smanjenje broja stanovnika u svim varijantama. Velik utjecaj na prirodni pad ima i smanjenje totalne stope fertiliteta u niskoj varijanti te pad broja žena u fertilnom razdoblju za sve tri varijante. Isto tako, u idućih 30 godina povećat će se udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu, a smanjivat će se udio mladog stanovništva te će to utjecati na nastavak procesa senilizacije koji je zahvatio cijelu Republiku Hrvatsku pa tako i Grad Veliku Goricu.

Prema srednjoj varijanti projekcije, udio stanovništva starijeg od 65 godina bi 2021. iznosio 19,8 % ukupnog stanovništva, slijedi 2031. s 22,5 % starog stanovništva, a 2041. bi

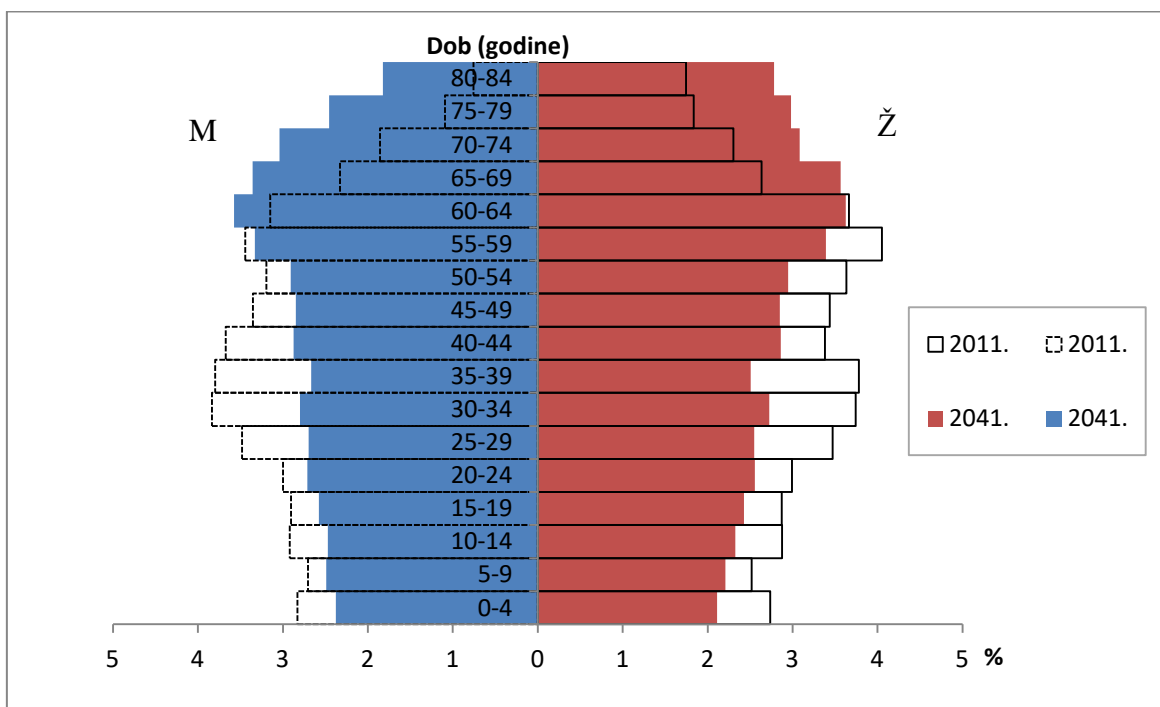
udio iznosio čak 23,7 %. No, proces senilizacije očituje se i u smanjenju osoba mlađih od 15 godina. U razdoblju od 30 godina broj mladih osoba smanjio bi se za 500 do 3000 stanovnika, ovisno o varijanti projekcije te bi u svakoj varijanti bio niži od onoga 2011. godine. Važno je napomenuti kako ovi podaci ne zahvaćaju migracije te se može očekivati veći udio mladih u ukupnom broju stanovnika (sl. 35, sl. 36, sl. 37).

Sl. 35. Projicirana dobno-spolna struktura za Grad Veliku Goricu 2021. godine (srednja varijanta)

Sl. 36. Projicirana dobno-spolna struktura za Grad Veliku Goricu 2031. godine (srednja varijanta)

Sl. 37. Projicirana dobno-spolna struktura za Grad Veliku Goricu 2041. godine (srednja varijanta)

12. Rasprava

Uzimajući u obzir sve varijante projekcije, do 2021. godine se očekuje porast broja stanovnika, a nakon toga će biti dominantni negativni demografski trendovi te će broj stanovnika padati do 2041. kada će prema niskoj i srednjoj varijanti biti niži od broja stanovnika 2011. godine, a u visokoj varijanti će biti neznatno viši od toga broja. Ovakve trendove pokazuju i projekcije Državnog zavoda za statistiku za Hrvatsku u cijelosti (tab. 17)

Tab. 17. Projicirano kretanje ukupnog broja stanovnika Grada Velike Gorice i Republike Hrvatske 2011. – 2041. godine (varijanta srednjeg fertiliteta sa srednjim migracijskim saldom)

Godina	Grad Velika Gorica			Republika Hrvatska		
	Broj stanovnika	Bazni indeks	Lančani indeks	Broj stanovnika	Bazni indeks	Lančani indeks
2011.	63.517	100,0	-	4.422.900	100,0	-
2016.	65.274	102,8	102,8	4.398.000	99,4	99,4
2021.	66.577	104,8	102,0	4.357.300	98,5	99,1
2026.	65.415	103,0	98,3	4.309.600	97,4	98,9
2031.	65.406	103,0	99,9	4.254.900	96,2	98,7
2036.	62.889	99,0	96,2	4.194.300	94,8	98,6
2041.	61.847	97,4	98,3	4.129.400	93,4	98,5

Kao što je prethodno navedeno, broj stanovnika će rasti do 2021. godine, nakon čega će doći do laganog pada, no tek će 2036. broj stanovnika biti manji od onoga 2011. godine. Iz prethodne tablice je vidljivo kako prema navedenoj projekciji Grad Velika Gorica neće pratiti kontinuirani silazni trend u padu broja stanovnika koji će zahvatiti Republiku Hrvatsku u cjelini. Grad Velika Gorica pripada regiji Sjeverozapadne Hrvatske te je, zbog razvijenosti ove regije, za očekivati da će kretanje broja stanovnika biti povoljnije u odnosu na cijelu Republiku Hrvatsku.

13. Zaključak

Analizirana demogeografska obilježja Grada Velike Gorice odraz su društvenih i gospodarskih prilika od daleke prošlosti pa do danas. Povoljan geografski položaj i prirodno-geografska obilježja omogućila su naseljavanje ovoga prostora od prapovijesti, no današnje područje Grada posebno je valorizirano od rimskog doba kada je započela izgradnja naselja i prometnica. Na razvoj Grada utjecala je suburbanizacija Zagreba te se iz godine u godinu Velika Gorica počela isticati kao jedno od najvećih satelitskih naselja Zagreba. Upravo je proces suburbanizacije, dobra prometna povezanost i blizina glavnog grada potaknula intenzivnu stambenu izgradnju i imigraciju u ovo područje. S relativno povoljnim demografskim resursima, ali i značajnim prostornim razlikama, perspektiva daljnjeg društveno-gospodarskog razvoja je povoljna, no problem predstavljaju intenzivno starenje stanovništva i negativna prirodna promjena, osobito u ruralnim naseljima.

Istraživano područje karakterizira izrazita polarizacija naseljenosti jer gotovo polovica stanovnika živi u središnjem naselju Velikoj Gorici koja je ujedno i jedino naselje koje ima više od 5.000 stanovnika. Prema podacima posljednja dva popisa stanovništva Grad Velika Gorica bilježi stagnaciju u broju stanovnika, što se može objasniti migracijom stanovništva unutar područja Grada jer je prirodni pad zabilježen tek 2014. godine. No, podaci o migraciji unutar Grada Velike Gorice ukazuju na to da više od 60 % ukupnog broja stanovnika čini doseljeno stanovništvo, a u najvećoj mjeri su to osobe iz druge županije. Također, najprivlačnija područja su istok Grada Velike Gorice i naselja Gornja Lomnica i Velika Kosnica zbog dobre prometne povezanosti te se može zaključiti kako dolazi do lagane suburbanizacije ovoga područja. Unatoč tome, broj dnevnih migranata se povećao za 5 % u odnosu na podatke 2001. godine te je i dalje najviše dnevnih migranata zaposleno u Gradu Zagrebu. No, postavlja se pitanje hoće li otvaranje brojnih poslovnih zona, poslovno-industrijskih zona i trgovina utjecati na smanjenje udjela dnevnih migranata u budućnosti.

Na temelju iznesenih zaključaka i analizom demografskih pokazatelja, postavljene su hipoteze o budućem kretanju fertiliteta, mortaliteta i migracija. Izrađena je projekcija stanovništva Grada Velike Gorice 2011. – 2041. godine. Postavljene su tri varijante hipoteza o fertilitetu, tri varijante hipoteza o migracijskom saldu (preuzeto iz Projekcije stanovništva Sjeverozapadne Hrvatske Državnog zavoda za statistiku) te hipoteza o mortalitetu koja je postavljena na temelju izrade tablice mortaliteta za Grad Veliku Goricu 2010. – 2012. godine. Niska varijanta jedina pretpostavlja smanjenje totalne stope fertiliteta te je realna ako se ne donesu mjere pronatalitetne politike s obzirom na prirodni

pad koji je zabilježen od 2014. godine. Srednja i visoka varijanta fertiliteta pretpostavljaju povećanje totalne stope fertiliteta, no različitim intenzitetom. Ove varijante su moguće uz odgovarajuće mjere koje bi obuhvaćale pronatalitetnu politiku te sprječavanje iseljavanja mladog fertilenog stanovništva s ovoga područja.

S obzirom na sve navedeno, rezultati projekcije pokazuju da bi ukupan broj stanovnika rastao do 2021. godine te bi nakon toga kontinuirano padao do 2041. kada bi, u svim varijantama osim u visokoj, broj stanovnika bio manji nego 2011. godine. Ovakvi rezultati projekcije su mogući zbog prisutnosti procesa starenja stanovništva, smanjenja udjela mladog stanovništva, kao i udjela mladih fertilenih žena u ukupnom broju stanovnika. No, bitno je napomenuti kako projekcija nije matematički točna zbog nedostatka podataka o migracijama pa u mlado stanovništvo nisu pribrojena djeca rođena od strane migranata.

Iz prethodno navedenih tvrdnji može se zaključiti kako predloženi demografski trendovi nisu u potpunosti negativni. Grad Velika Gorica u posljednjih nekoliko godina ulaže u gospodarstvo te, zbog blizine glavnom gradu i nižih troškova života i cijena nekretnina, postaje privlačna brojnim stanovnicima iz okolnih županija, ali i cijele Hrvatske. No, je li to dovoljno za porast broja stanovnika i smanjenje polarizacije naseljenosti, pokazat će, između ostalog, i rezultati sljedećeg popisa stanovništva 2021. godine.

Literatura

1. Dubravica, B., 2018: *Teritorijalni ustroj Velike Gorice od kotara i općine do grada (1871. – 1995.)*, Pučko otvoreno učilište Velika Gorica, Velika Gorica
2. Magaš, D., 2013: *Geografija Hrvatske*, Meridijani, Zadar
3. Matković Mikulčić, K., Bukovec, D., 1999: *Velika Gorica*, Pučko otvoreno učilište Velika Gorica, Velika Gorica
4. Nejašmić, I., 2005: *Demogeografija: stanovništvo u prostornim odnosima i procesima*, Školska knjiga, Zagreb
5. Nejašmić, I., Mišetić, R., 2004: Buduće kretanje broja stanovnika Hrvatske: projekcija 2001. – 2031., *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja* 13(4-5), 751-776.
6. Nejašmić, I., Mišetić, R., 2010: Sintetični pokazatelj demografskih resursa: doprinos tipologiji hrvatskog prostora, *Hrvatski geografski glasnik* 71(1), 49-62.
7. Nejašmić, I., Toskić, A., Mišetić, R., 2009: Demografski resursi Republike Hrvatske: sintetični pokazatelji za županije, gradove i općine, *Hrvatsko geografsko društvo*, Zagreb
8. Njegač, D., 2015: *Geografija Hrvatske – nastavni materijal za kolegij Geografija Hrvatske*, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb
9. Puhmajer, P., Vujica, K., Vahčić Lušić, M., Murat, G., 2005: *Arhitektura Velike Gorice*, Turistička zajednica Velike Gorice, Velika Gorica
10. Šterc, S., 2015: *Geografski i demogeografski identitet*, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb
11. Zupanc, I., 2004: Demografski razvoj Istre od 1945. do 2001., *Hrvatski geografski glasnik* 66(1), 67-102.

Izvori

1. *Grad Velika Gorica*, n.d.: <http://www.gorica.hr/> (20.4.2020.)
2. *Grad Velika Gorica – promet i prostor*, <https://vg.pipgis.hr/> (22.4.2020.)
3. *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001.*, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.
4. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: dnevni i tjedni migranti*, po naseljima, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.
5. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: migracijska obilježja stanovništva*, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.
6. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: poljoprivredno stanovništvo prema aktivnosti i spolu*, po naseljima, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.
7. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema aktivnosti i spolu*, po naseljima, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.
8. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema migracijskim obilježjima*, po gradovima/općinama, www.dzs.hr (21.4.2020.)
9. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: zaposleni prema pretežitoj aktivnosti po položaju u zaposlenju, djelatnosti i spolu*, po gradovima i općinama, www.dzs.hr (29.4.2020.)
10. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: zaposleni prema pretežitoj aktivnosti po tipu naselja stanovanja, spolu i području djelatnosti*, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.
11. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: migracijska obilježja stanovništva*, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013
12. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo prema starosti i spolu*, po naseljima, www.dzs.hr (27.4.2020.)
13. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo staro 15 i više godina prema najviše završenoj školi, starosti i spolu* po gradovima/općinama, www.dzs.hr (29.4.2020.)
14. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti i spolu*, www.dzs.hr (29.4.2020.)
15. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: zaposleni – dnevni migranti*, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2012.

16. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: zaposleni prema sektorima djelatnosti*, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2012.
17. *Prirodno kretanje stanovništva RH u 2018.*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2019.
18. *Projekcija stanovništva Republike Hrvatske od 2010. do 2061.*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2011.
19. *Službeni glasnik Grada Velike Gorice – Broj 5./2012.*,
<http://www.gorica.hr/dokumenti/sluzbeni-glasnik/SGGVG-2012-5.pdf> (24.4.2020.)
20. *Strategija razvoja Grada Velike Gorice 2014. – 2020.*, Grad Velika Gorica, 2014:
<http://www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf> (22.4.2020.)
21. *Tablogrami (rođeni i umrli po naseljima) 1964. – 2017.*, Državni zavod za statistiku, Zagreb

Popis grafičkih priloga

- Sl. 1. Administrativno-teritorijalni ustroj i prometno-geografski položaj Grada Velike Gorice
- Sl. 2. Veća naselja Grada Velike Gorice prema broju stanovnika 1991. godine
- Sl. 3. Veća naselja Grada Velike Gorice prema broju stanovnika 2001. godine
- Sl. 4. Veća naselja Grada Velike Gorice prema broju stanovnika 2011. godine
- Sl. 5. Stanovništvo Grada Velike Gorice po naseljima 1991., 2001. i 2011. godine (u %)
- Sl. 6. Naselja Grada Velike Gorice prema broju stanovnika 2011. godine
- Sl. 7. Koncentracija stanovništva na području Grada Velike Gorice 2011. godine
- Sl. 8. Gustoća naseljenosti Grada Velike Gorice 2011. godine po naseljima
- Sl. 9. Naselja prema površini i broju stanovnika 2011. godine (bez Velike Gorice)
- Sl. 10. Naselja prema površini i broju stanovnika 2011. godine (bez Velike Gorice)
- Sl. 11. Kretanje ukupnog broja stanovnika Grada Velike Gorice (u cjelini, Velika Gorica i ostala naselja) i Hrvatske 1991. – 2011. godine (indeks na stalnoj bazi)
- Sl. 12. Indeks ukupne međupopisne promjene broja stanovnika Grada Velike Gorice 2001. – 2011. godine (po naseljima)
- Sl. 13. Godine demografskog maksimuma po naseljima Grada Velike Gorice u razdoblju 1991. – 2011. godine
- Sl. 14. Sastavnice prirodnog kretanja stanovništva Grada Velike Gorice 1991. – 2018. godine
- Sl. 15. Indeks kretanja rodnosti i smrtnosti stanovništva Grada Velike Gorice i Hrvatske 1991. – 2018. godine
- Sl. 16. Sastavnice prirodnog kretanja Grada Velike Gorice 1991., 2001. i 2011. godine (po naseljima, u ‰)
- Sl. 17. Stope prirodne promjene Grada Velike Gorice 2011. godine po naseljima
- Sl. 18. Udio doseljenih u ukupnom stanovništvu Grada Velike Gorice 2001. godine
- Sl. 19. Doseljeni na područje Grada Velike Gorice prema mjestu prethodnog boravka 2001. godine
- Sl. 20. Doseljeni na područje Grada Velike Gorice prema vremenu doseljenja
- Sl. 21. Udio doseljenih u ukupnom stanovništvu Grada Velike Gorice 2011. godine
- Sl. 22. Doseljeni na područje Grada Velike Gorice prema mjestu prethodnog boravka 2011. godine
- Sl. 23. Aktivno stanovništvo Grada Velike Gorice koje obavlja zanimanje i dnevno cirkulira na rad prema mjestu rada 2011. godine

- Sl. 24. Udio dnevnih cirkulanata u zaposlenom stanovništvu Grada Velike Gorice 2001. godine (po naseljima)
- Sl. 25. Tipovi općeg kretanja stanovništva Grada Velike Gorice 2001. – 2011. godine
- Sl. 26. Tipovi općeg kretanja stanovništva Grada Velike Gorice po naseljima 2001. – 2011. godine
- Sl. 27. Koeficijent feminiteta u dobi 20-39 godina starosti po naseljima Grada Velike Gorice 2011. godine
- Sl. 28. Indeks starosti stanovništva Grada Velike Gorice po naseljima 2011. godine
- Sl. 29. Dobno-spolna struktura stanovništva Grada Velike Gorice 2001. i 2011. godine
- Sl. 30. Sastav zaposlenih u Gradu Velikoj Gorici prema gospodarskoj djelatnosti 2001. godine
- Sl. 31. Zaposleno stanovništvo Grada Velike Gorice prema sektorima djelatnosti 2011. godine
- Sl. 32. Udio poljoprivrednog stanovništva u ukupnom stanovništvu Grada Velike Gorice 2001. godine (po naseljima)
- Sl. 33. Stanovništvo Grada Velike Gorice u dobi 15 i više godine prema postignutom stupnju obrazovanja 2001. godine
- Sl. 34. Stanovništvo Grada Velike Gorice u dobi 15 i više godine prema postignutom stupnju obrazovanja 2011. godine
- Sl. 35. Projicirana dobno-spolna struktura za Grad Veliku Goricu 2021. godine (srednja varijanta)
- Sl. 36. Projicirana dobno-spolna struktura za Grad Veliku Goricu 2031. godine (srednja varijanta)
- Sl. 37. Projicirana dobno-spolna struktura za Grad Veliku Goricu 2041. godine (srednja varijanta)

Popis tablica

Tab. 1. Naselja Grada Velike Gorice prema broju stanovnika 1991. godine

Tab. 2. Naselja Grada Velike Gorice prema broju stanovnika 2001. godine

Tab. 3. Naselja Grada Velike Gorice prema broju stanovnika 2011. godine

Tab. 4. Ukupno kretanje broja stanovnika Grada Velike Gorice 1991. – 2011. godine

Tab. 5. Ukupno kretanje broja stanovnika grada Velike Gorice 1991. – 2011. godine

Tab. 6. Ukupno kretanje broja stanovnika ostalih naselja Grada Velike Gorice 1991. – 2011. godine

Tab. 7. Tipovi općeg kretanja stanovništva Grada Velike Gorice 1991. – 2011. godine

Tab. 8. Pokazatelji sastava stanovništva Grada Velike Gorice prema spolu i dobi 2001. godine

Tab. 9. Pokazatelji sastava stanovništva Grada Velike Gorice prema spolu i dobi 2011. godine

Tab. 10. Stanovništvo Grada Velike Gorice prema ekonomskoj aktivnosti 2001. godine

Tab. 11. Stanovništvo Grada Velike Gorice prema ekonomskoj aktivnosti 2011. godine

Tab. 12. Hipoteze o totalnoj stopi fertiliteta Grada Velike Gorice 2011. – 2041. godine

Tab. 13. Tablica mortaliteta za Grad Veliku Goricu 2010. – 2012. godine za muškarce

Tab. 14. Tablica mortaliteta za Grad Veliku Goricu 2010. – 2012. godine za žene

Tab. 15. Kretanje migracijskog salda Grada Velike Gorice 2011. – 2041. godine (prosjeak po spolu)

Tab. 16. Kretanje ukupnog broja stanovnika Grada Velike Gorice 2011. – 2041. godine

Tab. 17. Projicirano kretanje ukupnog broja stanovnika Grada Velike Gorice i Republike Hrvatske 2011. – 2041. godine (varijanta srednjeg fertiliteta sa srednjim migracijskim saldom)